

Selja jõe maastikukaitseala kaitsekorralduskava 2017–2026

Keskkonnaamet 2016

SISUKORD

SISUKORD.....	2
1. SISSEJUHATUS	6
1.1. Ala iseloomustus	6
1.2. Maakasutus.....	7
1.3. Huvigrupid	9
1.4. Kaitsekord	9
1.5. Uuritus.....	11
1.5.1. Läbiviidud inventuurid ja uuringud	11
1.5.2. Riiklik seire.....	13
1.5.3. Inventuuride ja uuringute vajadus.....	16
2. VÄÄRTUSED JA KAITSE-EESMÄRGID	16
2.1. Elustik.....	16
2.1.1. Kalastik	16
2.1.1.1. Jõesilm.....	17
2.1.1.2. Lõhe	17
2.1.2. Linnustik	18
2.1.3. Samblad.....	18
2.1.4. Samblikud	19
2.1.5. Taimed	19
2.2. Kooslused.....	19
2.2.1. Mageveekogud.....	22
2.2.1.1. Jõed ja ojad (3260)	22
2.2.2. Metsad.....	24
2.2.2.1. Vanad loodusmetsad (9010*)	24
2.2.2.2. Vanad laialehised metsad (9020*).....	25
2.2.2.3. Rohunditerikkad kuusikud (9050).....	25
2.2.2.4. Soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080*).....	26
2.2.2.5. Laialehised lammimetsad (91F0)	27
2.2.3. Niidukooslused	27

2.2.3.1.	Lamminiidud (6450).....	27
2.2.3.2.	Liigirikkad niidud lubjavaesel pinnal (6270*), aas-rebasesaba ja ürt- punanupuga niidud (6510), niiskuslembesed kõrgrohustud (6430).....	28
2.3.	Maastik.....	29
2.3.1.	Asustuse struktuur.....	29
2.3.2.	Ajalooline maakasutus.....	30
2.3.3.	Väärtuslikud maastikuelemendid.....	31
2.4.	Muud väärtused.....	32
3.	Ala ja selle väärtuste tutvustamine ning külastuskorraldus.....	34
3.1.	tähised ja infotahvlid.....	36
3.2.	Liikluskorraldus.....	37
3.3.	Telkimis- ja lõkkekohad.....	37
4.	KAVANDATAVAD KAITSEKORRALDUSLIKUD TEGEVUSED JA EELARVE.....	38
4.1.	Tegevuste kirjeldus.....	38
4.1.1.	Inventuurid, seired ja uuringud.....	38
4.1.1.1.	Riiklik seire.....	38
4.1.1.2.	Sammalde inventuur.....	38
4.1.1.3.	Elupaigatüüpide inventuur.....	38
4.1.2.	Hooldus, taastamine, ohjamine.....	39
4.1.2.1.	Niidukoosluste taastamine ja hooldamine.....	39
4.1.2.2.	Invasiivsete võõrliikide ohjamine.....	40
4.1.3.	Taristu.....	41
4.1.3.1.	Tähiste ja infotahvlite hooldamine ja paigaldamine.....	41
4.1.3.2.	Parkla korrastamine.....	42
4.1.3.3.	liiklusmärkide hooldamine.....	42
4.1.3.4.	Lõkkekohtade likvideerimine ja piktogrammide paigaldamine.....	42
4.1.4.	Eeskirjad, kavad.....	43
4.1.4.1.	Kaitse-eeskirja muutmine.....	43
4.1.4.2.	Kaitsekorralduskava vahehindamine ja uuendamine.....	44
4.2.	Eelarve.....	45

5. KAITSEKORRALDUSE TULEMUSLIKKUSE HINDAMINE	48
KASUTATUD ALLIKAD	53
Lisa 1. Kaitse-eeskiri	56
Lisa 2. Väärtuste koondtabel.....	61
Lisa 3. Kaitsekorralduskava avalikkuse kaasamise materjalid	64
Lisa 4. Fotod	79

Vastavalt looduskaitseaduse §-le 25 võib kaitstava loodusobjekti kaitse korraldamiseks koostada kaitsekorralduskava. Kaitsekorralduskava kinnitab Keskkonnaameti peadirektor. Teave kaitsekorralduskava kinnitamise kohta avalikustatakse Keskkonnaameti kodulehel.

Käesoleva Selja jõe maastikukaitseala (Selja jõe loodusala) kaitsekorralduskava (edaspidi ka *KKK*) eesmärk on:

- anda lühike ülevaade kaitstavast alast (edaspidi *ala*) – selle kaitsekorrast, kaitse-eesmärkidest, rahvusvahelisest staatusest, maakasutusest, huvigruppidest ning alal läbiviidavast riiklikust seirest;
- analüüsida ala eesmärke ning anda hinnang iga põhiväärtuseks oleva liigi, elupaiga vm väärtuse seisundile;
- arvestades alale seatud eesmärke, määrata mõõdetavad kaitse-eesmärgid ja kaitsekorralduse oodatavad tulemused kaitsekorraldusperioodi lõpuks ning 30 aasta perspektiivis;
- anda ülevaade peamistest väärtusi mõjutavatest teguritest, kirjeldada kaitseks vajalikke meetmeid koos oodatavate tulemustega;
- määrata põhiväärtuste säilimisele, taastamisele ja tutvustamisele suunatud kaitsekorralduslike tegevuste elluviimise plaan koos tööde mahu, koha, ulatuse kirjelduse ja orienteeruva maksumusega;
- luua alusdokument kaitseala kaitsekorralduslike tööde elluviimiseks ja rahastamiseks.

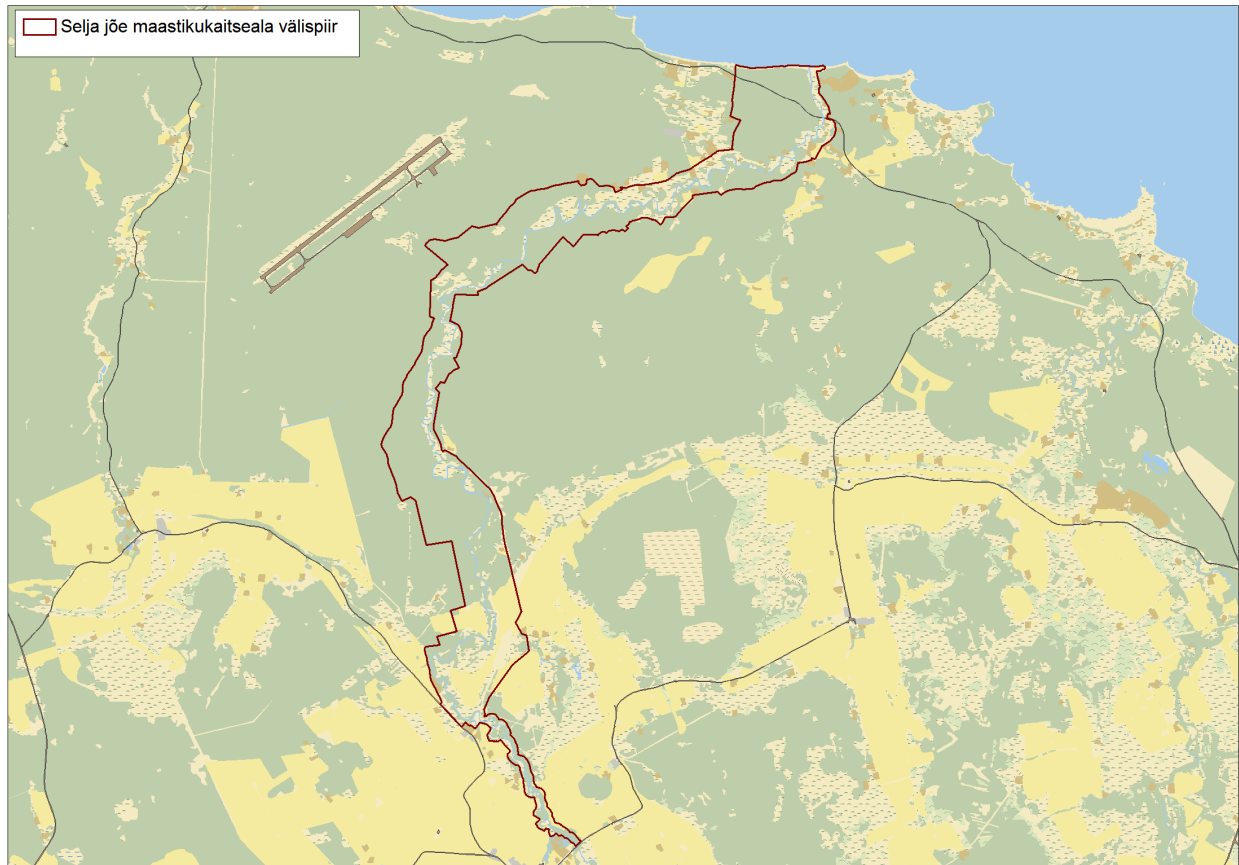
Kaitsekorralduskava koostamisel viidi läbi kaks kaasamiskoosolekut, mis toimusid 19.11.2015 kell 10 Rakveres (koosolek huvigruppide esindajatega) ja 4.02.2016 kell 15 Karepal. Kaasamiskoosoleku protokollid lisati avalikustamise järgselt kaitsekorralduskava lissasse 3.

Kava koostas Keskkonnaameti Viru regiooni kaitse planeerimise spetsialist Liggi Namm (tel 325 8404, e-post: liggi.namm@keskkonnaamet.ee).

1. SISSEJUHATUS

1.1. ALA ISELOOMUSTUS

Selja jõe maastikukaitseala (KLO1000179) asub Lääne-Viru maakonnas Haljala ja Vihula vallas. Maastikukaitsealasse jääb Selja jõgi ja selle ümbrus Varangu külast mereni (Joonis 1). Kaitseala kogupindala on 642,9 ha, millest siseveekogu on 24,2 ha.

Joonis 1. Selja jõe maastikukaitseala paiknemine. Joonise alus: Eesti põhikaart, Maa-amet, 2015.

Suurem osa maastikukaitsealast asub Soome lahe rannikumadalikul. Väike lõik lõunaosast jääb Viru lavamaale. Aluspõhja moodustab alam- ja keskordoviitsiumi ladestik lõunaosas ning alamkambriumi ladestik põhjaosas. Mullastik on varieeruv, peamiselt on alal leede- ja leede-gleimullad. Maastikukaitsealal kasvavad enamasti okaspuumetsad, lõunaosas leidub ka lammimetsi, kus leppade vahel kasvavad laialehised puud. Jõe ääres asuvad poollooduslikud kooslused – lamminiidud ja kõrgematel kohtadel aruniidud.

Selja jõgi saab alguse Pandivere kõrgustikult Hulja alevikust ja suubub Karepal Soome lahte. Jõgi on kärestikuline ja voolab kohati kuni 30 m sügavuses kanjonorus (Kaja, U. *et al*, 2008). Jõe

vooluhulk on 2,9 m³/s (Arold, I., 2005). Selja jõgi on oluline elupaik kaladele, sh Euroopa Liidu tähtsusega lõhele ja jõesilmule.

Selja jõe maastikukaitseala territoorium on olnud osaliselt kaitse all alates 11. detsembrist 1978. a, mil Rakvere Rajooni RSN TK oma otsusega nr 198 „Kohaliku tähtsusega looduskaitse alla kuuluvate parkide, botaaniliste üksikobjektide ja maastiku nimekirjade muutmise kohta” võttis kaitse alla maastiku üksikobjektina Selja jõe ürgoru ning rannamoodustised Karepal ja Rutjal. Vabariigi Valitsuse 6. juuni 2005. a määrusega nr 118 moodustati Selja jõe maastikukaitseala ja võeti vastu selle kaitse-eeskiri.

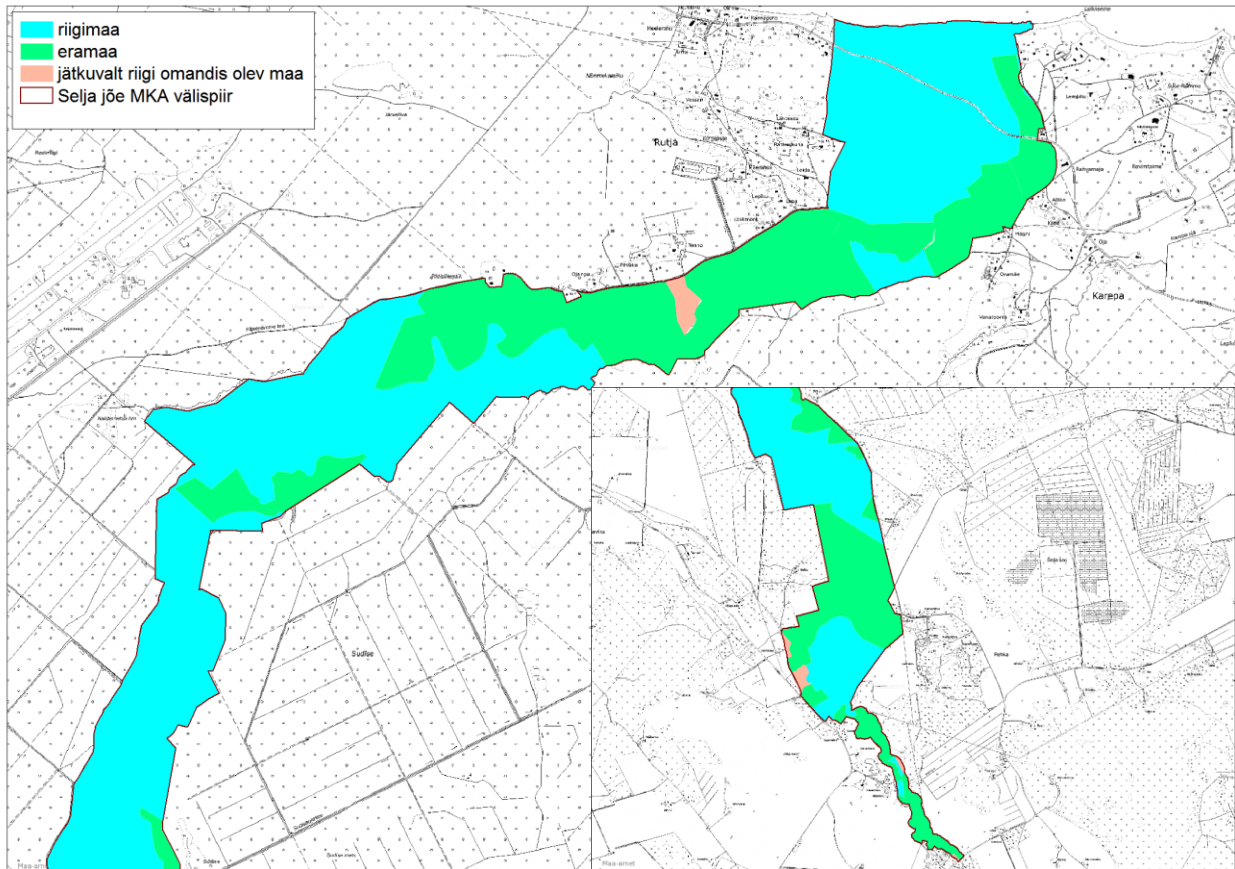
Kaitseala eesmärk on Selja jõe oru ja seal leiduvate koosluste, EÜ Nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku taimestiku ja loomastiku kaitse kohta (edaspidi *loodusdirektiiv*) I lisa elupaigatüüpide jõgede ja ojade (3260), lamminiitude (6450), vanade loodusmetsade (9010*¹), vanade laialehiste metsade (9020*), rohundirikaste kuusikute (9050), soostuvate ja soo-lehtmetsade (9080*), laialehiste lammimetsade (91F0) ning II lisas nimetatud liikide jõesilmu ja lõhe kaitse.

Selja jõe maastikukaitsealaga samades piirides asub Selja jõe loodusala (EE0060218), mis on esitatud Natura 2000 võrgustiku nimekirja Vabariigi Valitsuse 5. augusti 2004. a korraldusega nr 615 „Euroopa Komisjonile esitatav Natura 2000 alade nimekiri”. Loodusala kaitse-eesmärgid kattuvad maastikukaitseala kaitse-eesmärkidega.

1.2. MAAKASUTUS

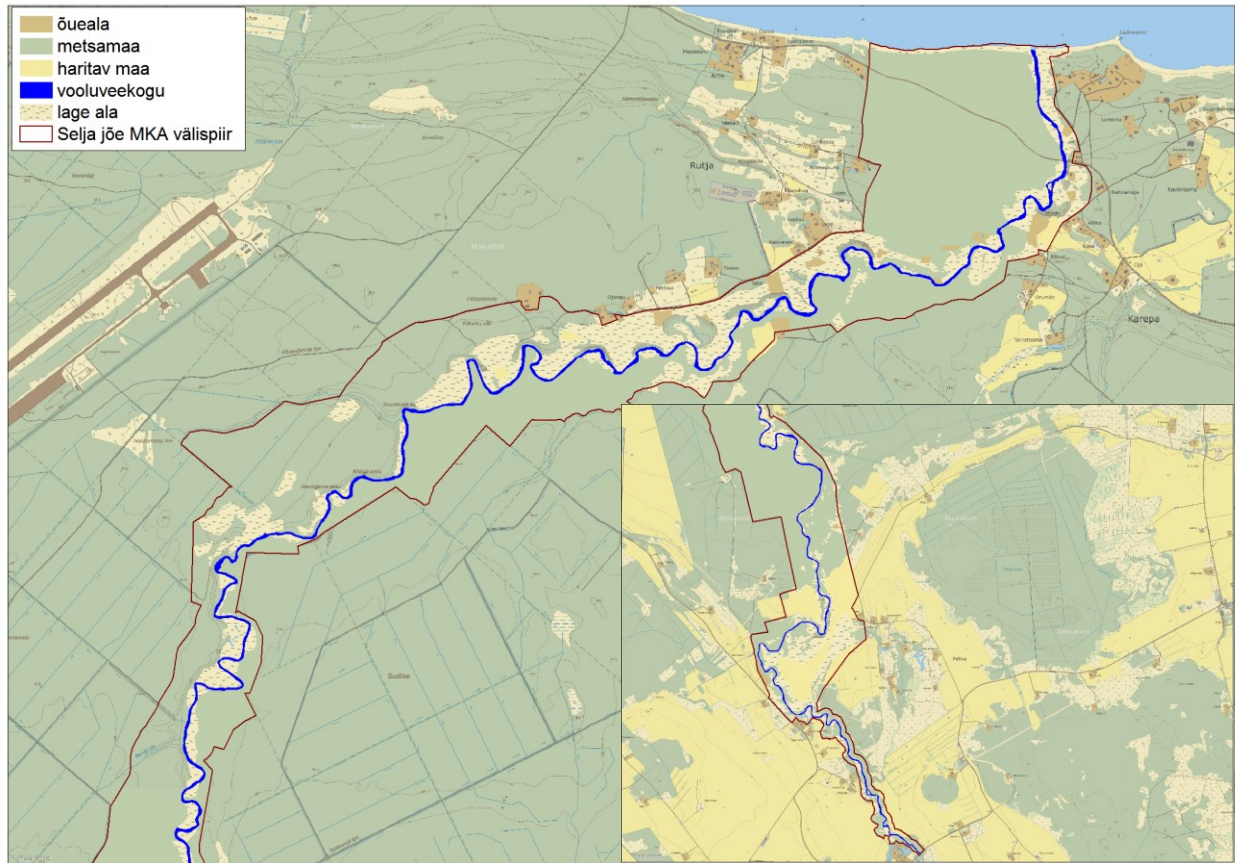
Üle poole kaitsealast asub riigimaal (383 ha), ligikaudu 40% eramaal (250 ha) ja umbes 1% jätkuvalt riigi omandis oleval maal (6,1 ha) (Joonis 2).

¹ Tärniga (*) on tähistatud esmatähtsad elupaigatüübid

Joonis 2. Maaomandi jaotuse teemakaart 2015. a oktoobri seisuga. Joonise alus: Eesti põhikaart, Maa-amet, 2015.

Suurem osa kaitsealast on kaetud metsaga. Jõeäärsed madalad ja lagedad alad on luhheinamaad. Kaitseala lõunaosas on suuremad põllumaad. Majapidamised asuvad peamiselt kaitseala põhjaosas (Joonis 3).

Joonis 3. Kõlvikulise jaotuse teemakaart. Joonise alus: Eesti põhikaart, Maa-amet, 2015.

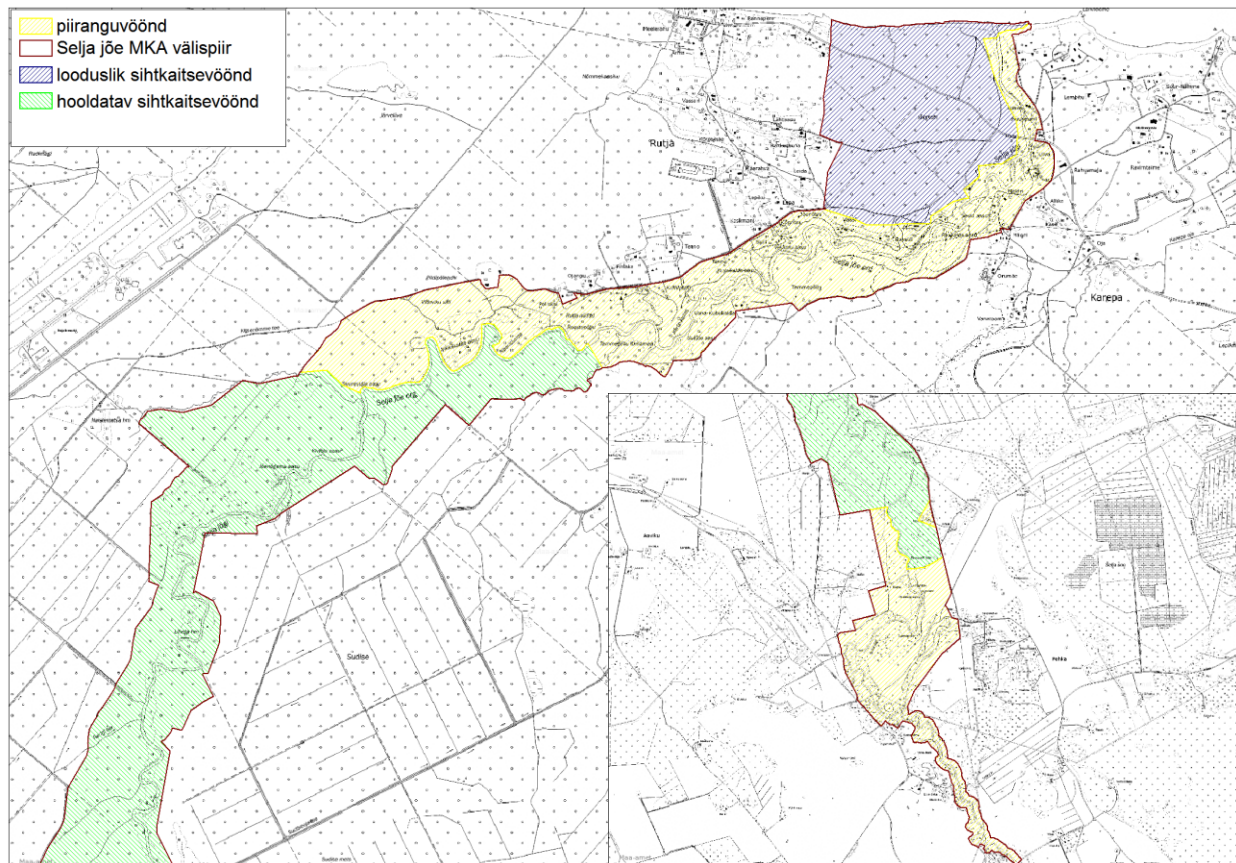
1.3. HUVIGRUPID

- **Keskkonnaamet (KeA)** – kaitseala valitseja. Keskkonnaameti eesmärk on tagada ala kaitse-eesmärgiks olevate väärtuste soodne seisund.
- **Riigimetsa Majandamise Keskus (RMK)** – praktiliste looduskaitsetööde tegija riigimaal ja ala külastuse korraldamine kaitseala väärtuste soodsa seisundi säilitamiseks.
- **Kohalikud omavalitsused (KOV)** – on huvitatud kaitseala looduväärtuste hoidmisest, kaitsest ning puhkeväärtuse säilimisest ja kasutamisest.
- **Keskkonnainspeksioon (KKI)** – korraldab järelevalvet kaitsealadel.
- **Maaomanikud** – soovivad maaomandit kasutada, ehitada hooneid, saada metsast tulu ja näha korrastatud maastikku.
- **Kalamehed** – soovivad kalastada Selja jõel, mis on ühtlasi ka lõhejõgi.
- **Külastajad** – (turistid, puhkajad, kohalikud elanikud) – on huvitatud puhta looduskeskkonna säilimisest ja võimalusest kaitsealal vaba aega veeta.

1.4. KAITSEKORD

Selja jõe maastikukaitseala kaitsekord on sätestatud Selja jõe maastikukaitseala kaitse-eeskirjaga, mis on toodud lisas 1. Kaitseala maa- ja veela kuulub vastavalt kaitsekorra eripärale ja

majandustegevuse piiramise astmele kahte sihtkaitsevööndisse ja ühte piiranguvööndisse (Joonis 4).

Joonis 4. Kaitseala tzoneering. Joonise alus: Eesti põhikaart, Maa-amet, 2015.

Vastavalt kehtivale kaitse-eeskirjale on inimestel lubatud viibida, korjata marju, seeni ja muid metsa kõrvalsaadusi kogu kaitsealal. Telkida ja lõket teha tohib kaitseala valitseja nõusolekul selleks ettevalmistatud ja tähistatud kohas. Sellised kohad praegu kaitsealal puuduvad ja käesoleva kava kaitsekorraldusperioodil (2017–2016) pole plaanis neid ka rajada. Telkida ja lõket teha võib kaitsealal õuemaal, arvestades keskkonnaseadustiku üldosa seaduse §-des 35 ja 36 sätestatut. Ettevalmistamata kohas on lubatud kuni 50 osalejaga rahvaürituse korraldamine. Rohkemaarvulise rahvaürituse korraldamine on lubatud kaitseala valitseja nõusolekul. Ettevalmistatud kohas (nt tee, parkla) pole rahvaürituse korraldamisele kaitseala valitsejaga kooskõlastamise nõuet seatud.

Kaitsealal on lubatud kalapüük ja jahipidamine. Kaitseala vetel on lubatud mootoriga ujuvvahendiga sõitmine. Mootoriga ujuvvahendiga sõitmine on lubatud ainult järelevalve- ja päästetöödel, kaitseala valitsemisega seotud töödel ning kaitseala valitseja nõusolekul tehtaval teadustegevusel.

Sõidukiga on lubatud sõita kaitseala teedel ja maastikusõidukiga üksnes kaitseala valitseja nõusolekul. Väljaspool teid ja maastikusõidukiga ilma kaitseala valitseja nõusolekuta on lubatud sõita järelevalve- ja päästetöödel, kaitseala valitsemisega seotud tegevuses, poollooduslike

koosluste hooldamisel, liinirajatiste hooldustöödel, metsamajandustöödel, põllumajandustöödel ning kaitseala valitseja nõusolekul teostataval teadustegevusel.

Kaitseala sihtkaitsevöönd on kaitseala osa seal väljakujunenud või kujundatavate looduslike ja poollooduslike koosluste säilitamiseks. Jõemetsa sihtkaitsevööndi kaitse-eesmärk on metsaökosüsteemide arengu tagamine üksnes loodusliku protsessina. Mooritsa sihtkaitsevööndi kaitse-eesmärk on looduse mitmekesisuse ja maastikuilme säilitamine. Sihtkaitsevööndis on keelatud majandustegevus, loodusvarade kasutamine ning uute ehitiste püstitamine, välja arvatud õppe- ja loodusraja rajamine. Mooritsa sihtkaitsevööndis on kaitseala valitseja nõusolekul lubatud olemasolevate maaparandussüsteemide hoiutööd ja veerežiimi taastamine, pilliroo varumine ning metsakoosluse kujundamine vastavalt kaitse-eesmärgile. Kaitseala valitsejal on õigus esitada nõudeid raieaja ja -tehnoloogia, metsamaterjali kokku- ja väljaveo ning puistu koosseisu ja täiuse osas. Mooritsa sihtkaitsevööndis on poollooduslike koosluste säilimiseks vaja võtta võsa ning rohumaid niita või karjatada.

Piiranguvööndi kaitse-eesmärk on looduse mitmekesisuse ja maastikuilme säilitamine. Piiranguvööndis on lubatud looduskaitseõuetega kooskõlas olev majandustegevus. Kaitseala valitseja nõusolekul on lubatud uue ehitise, kaasa arvatud ajutise ehitise püstitamine ning uue veekogu rajamine. Piiranguvööndis on keelatud veekogude veetaseme ja kaldajoone muutmine, maavara kaevandamine, uue maaparandussüsteemi rajamine, pilliroo varumine külmumata pinnaselt, biotsiidi ja taimekaitsevahendi kasutamine metsamaal ja looduslikul rohumaal, puhtpuistute kujundamine ja energiapuistute rajamine, puidu kokku- ja väljavedu külmumata pinnaselt ning uuendusraie, välja arvatud turberaie, mille puhul tuleb säilitada liikide ja vanuse mitmekesisus.

1.5. UURITUS

1.5.1. LÄBIVIIDUD INVENTUURID JA UURINGUD

2009. ja 2015. aastal viidi läbi **Selja jõe reostuskoormuse** uuring. 2009. aastal teostas uuringu AS Maves. Tööde käigus kaardistati olemasolevad reostusallikad ja nendest lähtuv koormus. 2015. aastal viis uuringu läbi AS Kobras. Uuringu eesmärk oli kaardistada Selja jõe ja selle lisajõgede valgaladel olevad reostus- ja koormusallikad, hinnata nende olulisust ning teha ettepanekud leevendusmeetmete rakendamiseks. Suur osa uuringualast asub väljaspool kaitseala.

Selja jõel on mitmel aastal läbi viidud **jõevähi** seiret. Viimati tehti katsepüük 2014. aastal. Vähihõbe viiakse läbi transektides, mis valitakse vastavalt jõevähi elupaigaeelistustele. Seire läbiviimiseks kasutatakse vähimõrdsid, saagis esinenud vähkidel määratakse sugu, pikkus, kaal, sõra puudumine, taastuva sõra esinemine, vigastuste, haiguste ja parasiitide olemasolu. Saadud andmete põhjal arvutatakse püütud vähkide arv mõrraöö kohta ehk CPUE (*catch per unit effort*). Seiretulemuste põhjal hinnatakse vähipopulatsiooni seisundit, harrastuspüügi võimalikku mõju, haiguste ja ektoparasiitide esinemist ning kiskjate mõju.

2011. ja 2012. aastal avastati Selja jõel Karepa sillast allavoolu vähkide massiline suremine. Eesti Maaülikoolis läbi viidud laboratoorse analüüsi käigus katkutekitajat ei leitud. 2013. aasta seire järgi oli jõevähi arvukus keskmine (CPUE 1,7) ja eelmise aastaga samal tasemel (siis oli

CPUE 1,3). 2014. aasta katsepüügil oli saagikus üllatavalt kõrge – CPUE suudmes 1,95 ja 3 km ülesvoolu 2,27. (Hurt, M., Kivistik, M., 2015)

Kaitseala linnustikku, samblaid, samblikke, taimestikku ja metsaelupaigatüüpe inventeeriti Keskkonnainvesteeringute Keskuse rahastatud projekti „Kaitsekorralduskavade alusinventuurid Järva-Lääne-Viru regioonis” raames 2009. ja 2010. aastal. Kaitseala seenestikku ei ole uuritud (Sell, I., 2010). 2003. aasta vääriselupaikade inventuuri käigus registreeriti üks vääriselupaiga tunnusliik – roostetorik.

Selja jõe maastikukaitseala **linnustikku** inventeeris 2010. aastal Eesti Ornitoloogia Ühing (Sven Aun, Urmas Sellis ja Joosep Tuvi). Inventuuri eesmärk oli kaitsekorralduslikult oluliste linnuliikide (riikliku kaitse all olevate, linnudirektiivi ja Eesti ohustatud liikide punase nimestiku liikide) elupaikade kaardistamine ning nende arvukuse ja seisundi hindamine, samuti ohutegurite väljatoomine. Kaitsealal pesitseb 92 linnuliiki. Lisaks inventeeriti juhukülalistena 20 liiki. Kaitsekorralduslikult olulisi linnuliike registreeriti 11.

Kaitseala **samblaid** inventeeris 2010. aastal Mare Leis Eesti Maaülikoolist. Välitööd tehti 46 proovialal. Proovialade valikul lähtuti sellest, et oleks esindatud erinevad kasvukohatüübid ja põhjalikumalt oleks inventeeritud sammaldele suurema potentsiaaliga alad. Kaitsealalt leiti 125 samblaliiki, millest 7 on levikult üsna haruldased ja 2 väga haruldased. Kaks liiki on Eestis riikliku kaitse all. Inventuuris antakse soovitusel sammaldele eriti oluliste kasvukohtade säilimiseks.

Kaitseala **samblikke** inventeerisid 2009. aasta mais Ede Leppik, Liis Marmor ja Tiiu Tõrra Tartu Ülikooli Ökoloogia ja Maateaduse Instituudist. Välitööde käigus uuriti läbi Selja jõe maastikukaitsealale jäävad erinevad kasvukohatüübid, ka karjäärid. Erilist tähelepanu pöörati potentsiaalselt samblikele sobivaimatele kasvukohtadele nagu vanad metsad ja lehtpuuenamusega metsad. Kaitsealalt leiti 155 samblikuliiki, millest haruldasi oli 12 ja nendest 5 kuuluvad Eestis riikliku kaitse alla. Inventuuris tehakse ettepanek täiendavaks lihhenoloogiliseks uuringuks. Samuti antakse neljale sammaldele eriti olulisele alale metsa majandamise lühisoovitused.

Kaitseala põhjaranniku ja ümbruskonna kaitsealuseid **taimeliike** nimetab Ülle Kukk 1997. aasta aruandes „Haruldased ja kaitstavad taimeliigid Lääne-Viru maakonnas”. Aruande kohta puudub kaardimaterjal. 2003. aastal külastasid Ülle Kukk ja Ene Hurt neid leiukohti uuesti ja kaardistasid andmed põhikaardi täpsusega. Ulatuslikum inventuur viidi Kadri Tali juhtimisel läbi 2009. ja 2010. aastal, mil märgiti üles kaitsealuste liikide täpsed leiukohad.

Kaitseala leiduvaid loodusdirektiivi **metsaelupaigatüüpe** inventeeris 2009. aastal Anneli Palo OÜ-st Formax. Tegemist oli ülepinna metsade inventuuriga, mille käigus leiti loodusdirektiivi elupaigatüüpidele vastavaid metsi 287 hektaril. Peamiselt on tegemist okaspuumetsaga, mis vastab vanade looduspõlvade (9010*) kriteeriumidele.

Poollooduslikke kooslusi on inventeeritud mitmel aastal. Kaitseala lõuna- ja keskosa niitude inventuuri viimased andmed on 2000. aastast, mil poollooduslikke kooslusi inventeeris Pärandkoosluste Kaitse Ühing. Põhjaosa niite on vähesel määral inventeeritud ka hiljem (2008. a

Liggi Namm, 2011. a Marje Talvis ja Tõnu Laasi), peamiselt hooldajate huvi tõttu. Kaitsealal on poollooduslikke kooslusi ligi 80 hektarit, millest üle 50 hektari on lamminiidud.

2010. aastal tegi Maastikuarhitektuuri Büroo (juhataja Valdeko Lukken, maastikuarhitekt Kreeta Sipelgas) Selja jõe maastikukaitseala **ehituspiirangute analüüsi**. Töö annab hinnangu, kus on võimalik (sobilik) hooneid ehitada ja missugustel tingimustel. Analüüs lähtub piiranguvööndi kaitse-eesmärgist, milleks on looduse mitmekesisuse ja maastikuilme säilitamine. Välitööde käigus analüüsiti, hinnati ja kirjeldati kõiki maaüksusi, mis asuvad kas osaliselt või täielikult kaitsealal. Iga maaüksuse kohta koostati ankeet maa-ala kirjelduse ja väärtuste hinnangute kohta.

1.5.2. RIIKLIK SEIRE

Selja jõe maastikukaitsealale jääb riikliku seire **röövlinnuruut** Kunda 2 (SJA1355000). Seire käigus määratakse kaardistamise ja pesade otsimise teel liigiti röövlindude arvukus ning võimalikult paljudel pesitsusterritooriumidel määratakse lennuvõimestunud järglaste arv. Ruudu 8000 ha-st jääb kaitsealale 170 ha.

2012. aastal tehti Selja jõe suudmes rändel olevate nahkhiirte seiret. Seoses seiremetoodika muutmisega seda seiret enam läbi ei viida.

Kaitsealal tehakse siseveekogude seireprogrammi allprogrammide raames hüdrobioloogilist, hüdrokeemilist ja hüdroloogilist seiret kalanduse riikliku andmekogumise programmi raames lõhe ja meriforelli seiret.

Hüdrobioloogilist seiret tehti kaitsealale jääva jõelõigu osas (Varangu sillast suudmeni) 2014. aastal füüsikalise-keemiliste (FÜKE), suurselgrootute (SUSE), suurtaimede (MAFÜ), fütobentose (FÜBE) ja kalastiku (KALA) kvaliteedinäitajate osas. Teistel jõelõikudel viidi seiret läbi 2009. aastal. Füüsikalise-keemilised kvaliteedinäitajad on happelisus (pH), temperatuur, hapnik (O₂), elektrijuhtivus, üldlämmastik (N_{üld}), ammoonium (NH₄), nitraadid (NO₃), üldfosfor (P_{üld}), fosfaadid (PO₄), orgaanilise aine sisaldus (KHT-Mn) ja biokeemiline hapnikutarve (BHT₅). Proove võetakse 12 korda aastas võrdsete ajavahemike järel, sh vähemalt üks proov madalvee ja üks proov kõrgvee perioodil.

Suurselgrootuid põhjaloomi seiratakse vastavalt seireplaanile iga kahe aasta tagant, üks integreeritud proov aastas (aprill-mai). Seire käigus määratakse suurselgrootute liigid ja arvukus proovis, taksonirikkus (TAXA), tundlike taksonite arv (EPT), Shannoni taksonierisus (SHA), taksoni keskmine tundlikus (ASPT) ja Taani vooluveekogude fauna indeks (DSFI).

Fütobentost seiratakse vastavalt seireplaanile iga kahe aasta tagant, üks integreeritud proov aastas (suvisel madalveeperioodil). Seire käigus määratakse ränivetikate liigid ja arvukus proovis, ränivetikate spetsiifiline reostustundlikkuse indeks (IPS) nende *Watanabe* indeks (WAT) ja troofsusindeks (TDI).

Kalastiku seiret viiakse läbi vastavalt seireplaanile, üks integreeritud proov aastas (juuni lõpp-septembri algus). Seire käigus määratakse kalaliigid, nende arvukus ja vanuseline struktuur proovis ja jõgede kalastiku indeks (JKI).

Suurtaimi seiratakse vastavalt seireplaanile iga kolme aasta järel üks kord kuues proovivuudus (juuli-august). Seire käigus määratakse suurtaimede liigid, võrsete (isendite) arv ühel ruutmeetril ja katvusprotsent erinevates ökoloogilistes rühmades.

2014. aastal hinnati Selja jõe ökoloogiline seisund hüdrobioloogiliste näitajate põhjal heaks (Tabel 1), mis võrreldes eelmiste seiretulemustega 2012. (seisund kesine) ja 2013. aastal (seisund halb) on oluliselt paranenud (Järvekülg, R. *et al*, 2015). 2014. aasta hüdrokeemilise seire andmete põhjal oli Selja jõe ökoloogiline seisund kesine. Kesise seisundi põhjustas üldlammastiku (Nüld) kõrge kontsentratsioon, ülejäänud hüdrokeemilised ökoloogilise seisundi näitajad (pH, O₂, BHT₅, NH₄-N, Püld) näitasid väga head kuni head ökoloogilist seisundit (Eesti riikliku keskkonnaseire..., 2015).

Hüdrokeemiline seire toimub igal aastal füüsikalise-keemiliste (FÜKE 1, FÜKE 2, FÜKE 3) kvaliteedinäitajate osas:

FÜKE 1–12 korda aastas, määratavad näitajad: pH, temperatuur, O₂, elektrijuhtivus, Nüld, NH₄, NO₃, Püld, PO₄, KHT-Mn, BHT₅;

FÜKE 2–12 korda aastas, määratavad näitajad: hõljuvaine, NO₂, SO₄, Cl, värvus;

FÜKE 3–1 kord aastas, määratavad näitajad: HCO₃, CA, Mg, NA, K, Si, Feüld.

Hüdroloogiline seire toimub Selja jõel Varangu automaatmõõtejaamas, kus igal tunnil registreeritakse veetase ja veetemperatuur. Saadud andmetest arvutatakse vastavad vooluhulgad (minimaalne, maksimaalne, keskmine) arvestades veetasemete ja vooluhulkade vahelisi seoseid ning vooluhulkade andmete põhjal määratakse äravoolukarakteristikud: äravoolumaht (V, mln m³), äravoolumoodul (q, l/(s*km²)) ja äravoolukiht (R, mm).

Lõhe ja meriforelli seire toimub Selja jõel kolmes seirepunktis (Rutja, Sudise, Varangu). Viimane riiklik seire toimus 2014. aastal. Seire käigus määratakse Zippini meetodika järgi elektripüügiagregaati kasutades lõhelaste noorjärkude (0+) ja täiskasvanud kalade arvukus (asustustihedus 100 m² kohta). Märgitakse ka püütud kaladel esinevad haigustunnused ning lõigatud rasvauimed. Lisaks sellele hinnatakse lõhelaste elupaigakvaliteeti skaalal väga hea kuni kesine (seisundiklassid vastavalt AA–C).

2014. aastal leiti arvukalt 0+ lõhet Rutja seirepunktis. Sudise ja Varangu seirepunktidest 0+ lõhe tähnikuid ei tabatud. Selle põhjustas tõenäoliselt 2013. aasta sügise jõgede madal vooluhulk, mille tõttu oli lõhe jõkkeränne ja kudumine häiritud. Sarnane probleem võis esineda ka 2014. aasta sügisel. (Kesler, M. *et al*, 2014)

Tabel 1. Selja jõe üldine ökoloogiline seisund 2014. aastal, seisundi eesmärgid 2015. aastaks ja pikendatud eesmärgid 2021. aastaks. FÜKE – ökoloogiline seisundiklass füüsikalis-keemiliste üldtingimuste järgi, MAFÜ – ökoloogiline seisundiklass suurtaimede järgi, SUSE - ökoloogiline seisundiklass suurselgrootute järgi, FÜBE – ökoloogiline seisundiklass fütobentose järgi, KALA – ökoloogiline seisundiklass kalade järgi, ÖP – vooluveekogumi ökoloogiline potentsiaal, KESE – keemiline seisundiklass

Veekogumi kood	Veekogumi nimi	Alamkategoria	Seisundiklassid 2009/2014							Seisundi lõplik määrang 2009/2014	Seisundiklassi eesmärk 2015	Pikendatud eesmärk 2021
			FÜKE	MAFÜ	SUSE	FÜBE	KALA	ÖSE	KESE			
1074600_1	Veltsi oja	TMV	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1074600_2	Veltsi oja Soolikaojani	LO	-	-	-	-	halb	halb	hea	halb	kesine	hea
1074600_3	Varangu Soolikaojast mnt sillani	LO	-	-	-	kesine	kesine	kesine	hea	kesine	kesine	hea
1074600_4	Varangu mnt sillast suudmeni	LO	-	väga hea	väga hea	hea	väga hea	hea	hea	hea	kesine	hea

1.5.3. INVENTUURIDE JA UURINGUTE VAJADUS

Kaitsealal tehakse riikliku seire raames hüdrobioloogilist, hüdrokeemilist ja hüdroloogilist seiret ning lõhe ja meriforelli seiret. Tuleb jätkata seire teostamist. Seiret viiakse läbi vastavalt riiklikule seireprogrammile.

Selja jõel on jõevähi tegevuskava rakendamise raames tehtud jõevähi uuringuid. 2015. aasta aruande järgi on vajalik jõe vähistiku seisundi edasine kontroll. Kui vahepeal ei tule seisundi muutustele viitavat infot, on otstarbekas teha katsepüügid 2016. aastal (Hurt, M., Kivistik, M., 2015). Jõevähi uuring ei kajastu tegevuskava tabelis (tabel 3), sest selle toimumise aeg ja vajadus selgub jõevähi tegevuskava edasiste uuringute käigus.

Kaitsealale jääb Kunda 2 röövlinnuruut, kus on toimunud riikliku seire raames röövlindude seire. Jätkata tuleb seire teostamist. Seiret viiakse läbi vastavalt riiklikule seireprogrammile. Seire meetodiks on iga-aastane pesitsevate kulliliste ja kakuliste territooriumite kaardistamine ning pesitsusedukuse kontroll.

Selja jõe maastikukaitseala brüofloora aruandes tehakse ettepanek üle vaadata Selja jõe kaldad kohtades, kus on savised järsud nõlvad, mis on potentsiaalsed palja punglehiku (*Discelium nudum*) kasvukohad. Soovitav seireaeg on mai lõpp kuni juuni algus. Paljas punglehik on Eestis väga haruldane. Teada on ainult üks leiukoht Ontikal. 19. sajandil on seda tõenäoliselt leitud ka Selja jõe äärest. (Leis, M., 2010).

Kuna suur osa kaitseala poollooduslikest kooslustest on inventeeritud 2000. aastal, on vaja neid uuesti inventeerida. Inventuuri eesmärk on teada saada, kas 2000. aastal inventeeritud madala esinduslikkusega hooldamata niidud on veel poollooduslike kooslustena taastatavad ja kas hooldatavate alade esinduslikkus on muutunud. Samuti on vaja inventeerida kaitseala lõunaosas Pehka külas asuv kaua kasutusest väljas olnud endine kultuurrohumaad, mis on aastatega muutunud looduslikumaks (kasvab suhteliselt palju looduslikke taimeliike).

2. VÄÄRTUSED JA KAITSE-EESMÄRGID

2.1. ELUSTIK

Selja jõe maastikukaitseala kaitse-eesmärk on loodusdirektiivis nimetatud jõesilmu ja lõhe kaitse, kes on ühtlasi ka Selja jõe loodusala kaitse-eesmärgiks.

Kaitsealal on registreeritud mitmete kaitsealuste liikide leiukohad. Vana loodusemets ja jõgi koos seda ümbritsevate kooslustega on haruldastele liikidele sobivad kasvukohad.

2.1.1. KALASTIK

2014. aasta jõgede hüdrobioloogilise seire kalastiku katsepüügil saadi Selja jõe alamjooksult kokku üheksa taksonit kalu: lõhe, meriforell, harjus, särg, lepamaaim, viidikas, trulling, ogalik ja võldas (Järvekül, R. *et al*, 2015). Selja jõgi on üheks olulisemaks lõhe ja meriforelli elupaigajõeks, samuti on seal oluline silmupüük kohalikul tasandil. Viimane on põhjustanud

ulatuslikke probleeme, kuna silmupüügi tõhustamiseks rikutakse järjepidevalt hea kvaliteediga kärestikke (kivide ümberpaigutamine ja jõepõhja risustamine). Viimastel aastatel on tänu tõhusale kontrollile vähenenud lõhe ja meriforelli illegaalne püük ning tänu RMK Põlula kalakasvatusteskuse läbiviidavale kalade taasasustamise programmile on suurenemas ka mainitud liikide arvukus Selja jões.

Kalastikku mõjutavad negatiivselt peamiselt jõe tugev reostuskoormus (suur lämmastiku ja nitraatide sisaldus), koprapaisud ja inimtekkelised paisud. Kolm suuremat inimtekkelist paisu Selja jõel on Päide I, Päide II ja Varangu.

Jõe füüsiline kvaliteet on valdavalt hea, palju leidub kärestikulisi ja kiire vooluga jõelõike, mis sobivad lõheliste ja jõesilmu kudemisaladeks ning samas leidub palju ka liivase põhjaga potamaalseid (aeglase vooluga) jõelõike, mis sobivad elupaigaks trullingule ja jõesilmu noorjärkudele.

2.1.1.1. JÕESILM

LoD II; KE – jah; LoA – jah

Jõesilm (*Lampetra fluviatilis*) on Eestis võrdlemisi tavaline ja laialt levinud liik. Jõesilm on anadroomne siirdekala, mis tähendab, et enda täiskasvanustaadiumi veedab liik meres, kuid sigima suundub jõgedesse. Koelmud paiknevad kiirevoolulistel kärestikel, kruusase ja kivise põhjaga aladel. Ränne jõgedesse algab kudemisele eelneva aasta suve teisel poolel, on intensiivsem sügisel ja seejärel kevadel. Marjast koorunud jõesilmu vastsed levivad koelmutelt allavoolu liivase ja mudase põhjaga jõelõikudesse ning jäävad sinna 4–5 aastaks. (Jõesilmu (*Lampetra fluviatilis*) kaitse tegevuskava eelnõu, 2015)

Kaitse-eesmärk

- Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk: jõesilmu asurkond ja tema elupaik on säilinud soodsas seisundis.
- Pikaajaline kaitse-eesmärk: jõesilmu asurkond ja tema elupaik on säilinud soodsas seisundis.
Mõjutegurid ja meetmed
 - Jõe füüsilise kvaliteedi halvenemine: jõe paisutamine, loodusliku jõesäangi kanaliseerimine, õgvendamine ja süvendamine, jõepõhja ümberkujundamine, looduslike veetasemete muutmine.
 - Jõe veekvaliteedi halvenemine
Meede: Liigi kaitse tagatakse läbi elupaiga kaitse, vt ptk 2.2.1.

2.1.1.2. LÕHE

LoD II; KE – jah; LoA – jah

Lõhe (*Salmo salar*) on anadroomne siirdekala, kes elab ning toitub meres, kuid sigima läheb jõgedesse. Kudemispaikadeks on lõhel jõgede kärestikulised alad. Kudemisränne algab oktoobris või novembris, vastsed kooruvad 5–6 kuud pärast kudemist. Lõhemaimud elavad kodujões keskmiselt 1–3 aastat, misjärel suunduvad edasi 2–4 aastaks merre toituma. Lõhe eelistab jahedat

ja hapnikurikast vett, vähest toiteainete sisaldust vees ning kiiret voolu. Alates 20. sajandist on Eesti lõhe asurkondade arv ja lõhe arvukus oluliselt vähenenud.

Selja jões ohustab lõhet röövpüük, mida aitab vähendada järelevalve eelkõige kudemisperioodil. Ka ülepüük kalastuskaardi alusel võib populatsiooni kahjustada. Kuna kalastuskaardi väljastamisel ei märgita, millisest jõest kala püütakse, ei ole teada, kui palju selle alusel Selja jõest lõhet püütakse. Selja jõe lõhepopulatsiooni täiendatakse Põlula Kalakasvatusteskeskuses kasvatatud noorkalade jõkke laskmisega. Aastatel 1997–2015 on Selja jõkke lastud u 600 000 lõhet vanuses kuni 2 aastat (www.rmk.ee). Harrastuspüüki reguleerib kalapüügiseadus ja kalapüügieeskiri.

Kaitse-eesmärk

- Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk: lõhe asurkond ja tema elupaik on säilinud soodsas seisundis.
- Pikaajaline kaitse-eesmärk: lõhe asurkond ja tema elupaik on säilinud soodsas seisundis.
- Mõjutegurid ja meetmed
 - Jõe füüsilise kvaliteedi halvenemine: jõe paisutamine, loodusliku jõesängi kanaliseerimine, õgvendamine ja süvendamine, jõepõhja ümberkujundamine, looduslike veetasemete muutmine.
 - Jõe veekvaliteedi halvenemine

Meede: Liigi kaitse tagatakse läbi elupaiga kaitse, vt ptk 2.2.1.

2.1.2. LINNUSTIK

Inventuuri käigus leiti Selja jõe maastikukaitsealalt 11 kaitsealust linnuliiki. II kaitsekategooria liikidest elavad seal kanakull (*Accipiter gentilis*) (hinnanguliselt 1–2 paari) ja jäälind (*Alcedo atthis*) (1–3 paari). III kaitsekategooria liikidest on kaitsealal inventeeritud laanepüü (*Bonasa bonasia*), hiireviu (*Buteo buteo*), rukkirääk (*Crex crex*), väiketüll (*Charadrius dubius*), musträhn (*Dryocopus martius*), väike-kärbsenäpp (*Ficedula parva*), sookurg (*Grus grus*), punaselg-õgija (*Lanius collurio*) ja herilaseviu (*Pernis apivorus*). Lindudele on olulised elupaigad kaitsealal asuvad vanad okas- ja segametsad ning jõeäärsed lehtmetsad. 2010. aasta linnuinventuurile eelnenud külmad talved võisid mõjutada mitmete linnuliikide arvukust, näiteks ei kohatud linnuinventuuri käigus händkakku, nõmmelõokest, randtiiru ja valgeselg-kirjurähni, kuigi nende kohta on Selja jõe maastikukaitsealal vaatlusi tehtud ning leidub ka sobilikke elupaiku. (Tuvi, J., 2010)

Linnuinventuuri käigus leiti üks Eesti punase nimestiku liik – rukkirääk, keda hinnanguliselt pesitseb kaitsealal 3–5 paari.

2.1.3. SAMBLAD

2010. aasta inventuuri käigus leiti kaitsealalt 125 samblaliiki, millest suurem osa on laia levikuga. Leiti ka üks Eestile uus liik *Philonotis arnellii*. Üsna haruldastest sammaldest leiti seitse liiki: vesi-tõmpkaanik (*Amblystegium fluviatile*), lillakas niidiksammal (*Cephaloziella divaricata*), haisev maakarikas (*Geocalyx graveolens*), hammas-lõhiksammal (*Lophozia*

longidens), ääris-tähtsammal (*Mnium marginatum*), oja-lõhistanukas (*Schistidium rivulare*) ja helgik (*Schistostega pennata*). (Leis, M., 2010)

Eesti punase nimestiku liikidest kasvab kaitsealal haisev maakarikas ja karv-tutik (*Orthotrichum diaphanum*). Kaitsealustest sammaldest kasvavad kaitsealal III kaitsekategooria Helli ebatähtleht (*Anastrophyllum hellerianum*) ja sulgjas õhik (*Neckera pennata*).

Kõige rohkem (üheksa liiki) leiti märkimist väärivatest sammaldest vääriselupaikade (VEP) indikaatorliike. Enamus neist on sageli esinevad samblad. Helli ebatähtleht ja lodu-ebapungsammal (*Pseudobryum cinclidioides*) on pillatud levikuga (Eestis 13–20 leiukohta). Kõige olulisem VEP-i liikide hulgas on haisev maakarikas kui üsna harva esinev sammal.

2.1.4. SAMBLIKUD

2009. aasta inventuuri käigus leiti kaitsealalt 155 samblikuliiki. Leiti ka üks Eestis väga haruldane liik *Mycoporum antecellens*, mis eelnevalt oli teada vaid ühes leiukohas. Haruldastest (kuni viie leiukohaga) samblikuliikidest leiti *Bacidia circumspecta* ja *Fellhanera bouteillei*. Lisaks leiti üsna haruldane (kuni kümne leiukohaga) liik *Lecanora salina*. Kaitsealalt on leitud kümme VEP-i indikaatorliiki. (Leppik, E. et al, 2009)

Kaitsealustest samblikest leiti inventuuri käigus II kaitsekategooria liik must limasamblik (*Collema nigrescens*) ning III kaitsekategooria liigid haava tardsamblik (*Leptogium saturninum*), harilik kopsusamblik (*Lobaria pulmonaria*), niitjas rihmsamblik (*Ramalina thrausta*) ja kare habesamblik (*Usnea scabrata*).

2.1.5. TAIMED

Kaitsealal on registreeritud kuus III kaitsekategooria taimeliiki. Metsas kasvavad võõthuul-sõrmkäpp (*Dactylorhiza fuchsii*), laialehine neiuvaip (*Epipactis helleborine*), roomav öövilge (*Goodyera repens*) ja kahelehine käokeel (*Platantera bifolia*) ning mererannas rand-seahernes (*Lathyrus japonicus*) ja aas-karukell (*Pulsatilla pratensis*). Ükski neist liikidest ei ole Eestis väga haruldane ega ohustatud (rand-seahernes on 2008. aasta Eesti punase nimestiku järgi ohulähedane). Kaitsealuste taimede leiukohad on väikesed ja asuvad sihtkaitsevööndis.

2.2. KOOSLUSED

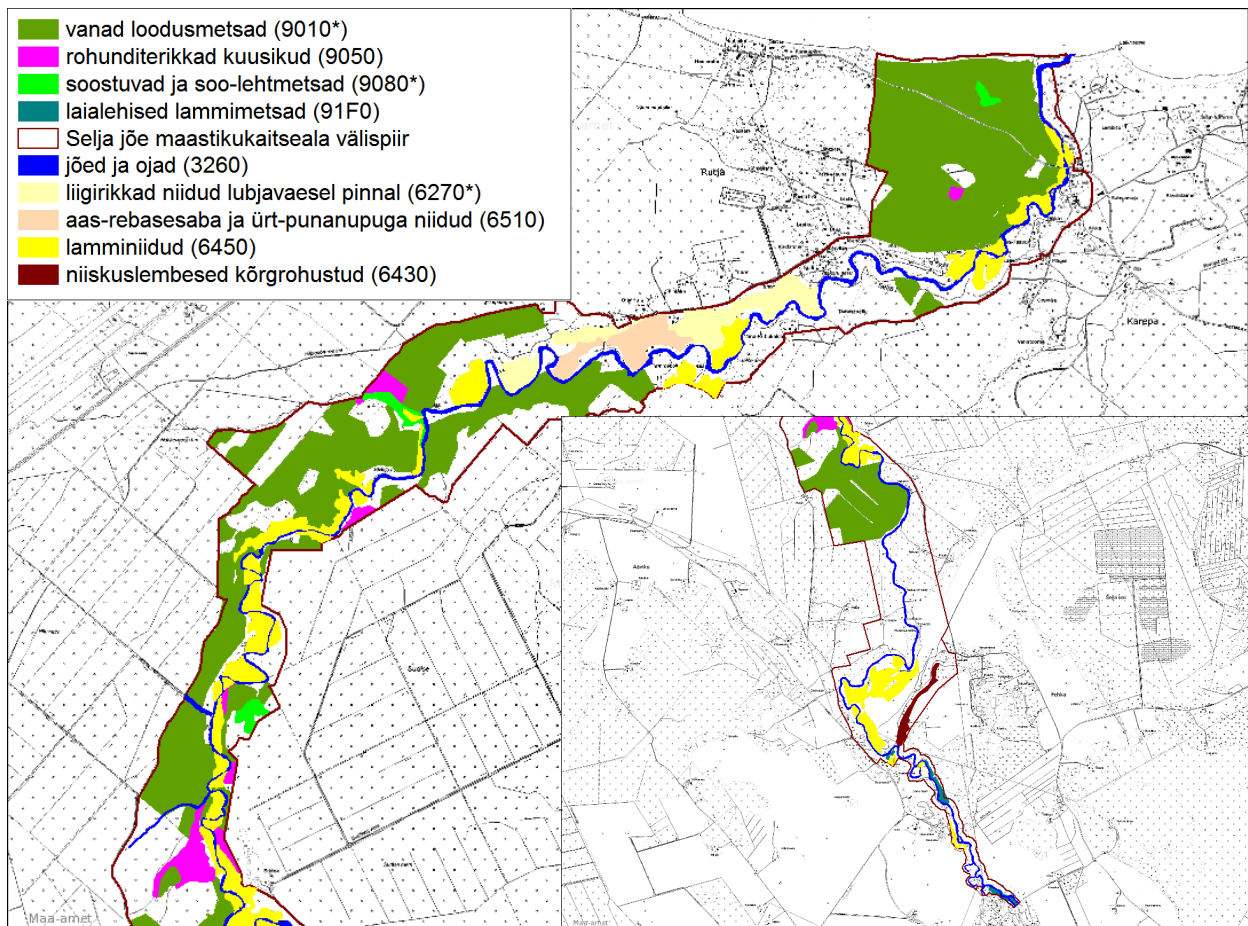
Selja jõe maastikukaitseala kaitse-eesmärk on loodusdirektiivi elupaigatüüpide – jõgede ja ojade (3260), lamminiitude (6450), vanade loodusemetsade (9010*), vanade laialehiste metsade (9020*), rohundirikaste kuusikute (9050), soostuvate ja soo-lehtmetsade (9080*) ning laialehiste lammimetsade (91F0) kaitse. Loodusala kaitse-eesmärgid üldiselt kattuvad maastikukaitseala kaitse-eesmärkidega, v.a vanad laialehised metsad, mis kustutati loodusala eesmärkidest 2009. aastal, sest metsaelupaigatüüpide inventuuri järgi need kaitsealal puuduvad. Laialehiste liikidega metsad asuvad kaitsealal jõe ääres ja on ajutiselt jõeveega üleujutatud, mistõttu vastavad need elupaigatüübile laialehised lammimetsad (91F0). Elupaigatüüp vanad laialehised metsad tuleb eemaldada ka maastikukaitseala kaitse-eesmärkidest.

Lisaks kaitse-eesmärgiks seatud elupaigatüüpidele on kaitsealal inventeeritud ka liigirikkad niidud lubjavaesel mullal (6270*), aas-rebasesaba ja ürt-punanupuga niidud (6510) ning niiskuslembesed kõrgrohustud (6430). Nende niitude andmed on vananenud (osaliselt aastast 1997) ja kohati vastukäivad. Osaliselt on niidud muudetud õuealaks ning osaliselt võsastunud sellisel määral, mis seab nende taastamise niiduna kahtluse alla. Kaitseala niidud vajavad inventeerimist, millest lähtuvalt tuleb kaitse-eeskirja koostamisel analüüsida, kas kaitse-eesmärke on vaja niitude osas täiendada.

Ülevaate loodusdirektiivi elupaigatüüpidest Selja jõe maastikukaitsealal annavad tabel 2 ja joonis 5. Keskkonnaregistri pindalades on arvestatud kaitsekorralduskava koostamise käigus tehtud parandusettepanekutega.

Tabel 2. Loodusdirektiivi elupaigatüübid Selja jõe maastikukaitsealal

Kood	Elupaigatüüp	LoA eesmärk	MKA eesmärk	Pindala Natura standard-andmebaasis (ha)	Pindala keskkonnaregistris (ha)	Metsaelupaigatüüpide pindala sihtkaitsevööndis (ha)	Esinduslikkus vastavalt Natura standard-andmebaasile	Esinduslikkus vastavalt keskkonnaregistrile	Märkused
3260	Jõed ja ojad	Jah	Jah	25,8	26		A	-	Selja jõgi.
6270*	Liigirikkad niidud lubjavaesel mullal	Ei	Ei	0	14,7		-	-	Vajavad üle inventeerimist. Praegused andmed on aastast 1997, esinduslikkus määramata. Osa neist on 6510 ja osa 6450, osaliselt ka metsastunud.
6430	Niiskuslembedes kõrgrohustud	Ei	Ei	4,1	4,1		C	C	Üks ala kaitseala lõunaosas, osaliselt metsastunud.
6450	Lamminiidud	Jah	Jah	47,8	53,5		C	D	Suur osa lamminiitudest on inventeeritud 15 aastat tagasi. Hiljem on inventuure tehtud pisteliselt. Vajalik on täpsustada elupaigatüübi andmeid.
6510	Aas-rebasesaba ja ürt-punanupuga niidud	Ei	Ei	0	7,3		B	B	2011. a inventeeritud kaks niitu kogupindalaga 7,2 ha, keskmine esinduslikkus kõrge (B). Saadetud Keskkonnaregistrisse parandusettepanekuna.
9010*	Vanad loodusmetsad	Jah	Jah	190	220	200	B	C	Paikneb üle kogu kaitseala ja on põhitüüp looduslikus sihtkaitsevööndis.
9020*	Vanad laialehised metsad	Ei	Jah	0	0	0	-	-	2009. a inventuuri järgi seda elupaigatüüpi kaitsealal ei leidu
9050	Rohunditerikkad kuusikud	Jah	Jah	30,3	9	7,3	B	B	Väikeste laikudena peamiselt kaitseala keskosas jõe ääres.
9080*	Soostuvad ja soo-lehtmetsad	Jah	Jah	19,1	4	4	A	C	Väikesed alad kaitseala kesk- ja põhjaosas.
91F0	Laialehised lammimetsad	Jah	Jah	10,2	2,8	0	B	D	Asuvad kaitseala lõunaosas.

Joonis 5. Loodusdirektiivi elupaigatüübid Selja jõe maastikukaitsealal. Joonise alus: Eesti põhikaart, Maa-amet, 2015.

2.2.1. MAGEVEEKOGUD

2.2.1.1. JÕED JA OJAD (3260)

LoD I; KE – jah; LoA – jah

Elupaigatüüp jõed ja ojad (3260) hõlmab Eestis jõgede ja ojade neid lõike, mis on püsinud looduslikus või looduslähedases seisundis. Tähelepanu vääriavad eelkõige kõrgustikelt algavad vooluveed, kus leidub jugasid ja kivise-kruusase põhjaga kärestikke. Väärtuslikud on ka suurtest allikatest algavad külmaveelised jõed ning looduslikus looklevas sängis voolavad tasandikujõed, mis moodustavad vanajõgesid ning kus on paiguti ka kärestikke või kiirevoolulisi kivise ja kruusase põhjaga lõike. Enamasti loovad sellised jõed mitmekesiseid elupaiku, mida asustab liigirikas ja väärtuslik jõe-elustik (sealhulgas ka haruldased ja/või ohustatud liigid). Sellesse elupaigatüüpi arvatud jõed ja ojad peavad olema sedavõrd puhtad, et seal saavad elada ka reostuse suhtes tundlikud liigid. (Paal, 2007)

Kogu Selja jõe osa, mis asub maastikukaitsealal, vastab loodusdirektiivi elupaigatüübile jõed ja ojad (3260). Pindalaliselt on see 25,8 hektarit (s.o umbes 4% kaitseala kogupindalast). Elupaigatüübi esinduslikkuse hinnang on väga kõrge (A).

Jõe kui elupaika mõjutavad paisud. Selja jõel paikneb kokku kuus inimtekkelist paisu: Arknaveski, Päide I ja II, Oruveski, Paatna, Varangu. Vastavalt vooluveekogude inventariseerimise andmetele loetakse Varangu, Päide I ja Päide II siirdekaladele olulisteks rändetõketeks. Selja jõe maastikukaitsealal paiknevad nimetatud paisudest Varangu ja Oruveski. Oruveski pais asub Karepa külas ning keskkonnaregistris on see märgitud kui endine pais. Varangu paisu inventeeriti 2012. aastal Keskkonnaagentuuri tellitud projekti „Tõkestusrajatiste inventariseerimine vooluveekogudel kalade rändetingimuste parandamiseks” käigus. Selle inventuuri järgi on Varangu paisul veetasemete vahe 0,65 m, seejuures ülaveetase on 44,90 ja alaveetase 44,25 m abs (merepinnast). Keskkonnaministri määruse nr 73 „Lõhe, jõeforelli, meriforelli ja harjuse kudemis- ja elupaikade nimistu” järgi kuulub Selja jõgi kogu ulatuses lõheliste kudemis- ja elupaigana kaitstavate vooluveekogude nimistusse. Sellest tulenevalt on veeseaduse § 17 lõike 4 järgi mainitud jõgedel paiknevate paisude omanikel kohustus tagada kaladele läbipääs paisust üles- ja allavoolu. Veeseaduse § 17¹ lõige 4 ütleb, et kui paisu omanik või valdaja ei ole taotlenud õigusaktiga nõutavat vee erikasutusluba või kui vee erikasutusloa andja keeldub loa andmisest, peab paisu omanik või valdaja paisutuse likvideerima.

Lisaks inimtekkelistele paisudele häirivad siirdekalade rännet ning halvendavad jõe vee- ja elupaiga kvaliteeti kopratammid. 2015. aastal kaitsealal Selja jõel kopratammi ei täheldatud. Vaatamata sellele tuleb jõge jälgida ning tammi tekkimisel see likvideerida. Uute tammide vältimiseks on vaja kopraid küttida. Jahieeskirja kohaselt võib koprajahti pidada 1. augustist kuni 15. aprillini (selle ajavahemiku sees on erisusi, sõltuvalt sellest, kas küttimisel kasutatakse mõrda, piirdevõrku, jahikoera jne).

Vastavalt Ida-Eesti veemajanduskavale on Selja jõe oluline survetegur heitveekoormus (Ida-Eesti..., 2016). Peamised koormusallikad on farmid ja põllumajanduslik hajukoormus, mis annab suure osa lämmastikreostust ning kanaliseerimata piirkonnad ja Rakvere reoveepuhasti, mis annab suure osa fosforireostusest (Selja jõe..., 2016). Kaitseala piirkonnas asub kuus eesvoolu, millest kõik on peamiselt peakraavid ning ei kuulu looduslike vooluveekogude hulka. Eesvoolude puhastamis- ja korrashoiutööde käigus suureneb Selja jõkke jõudev settekoormus. 2016. aasta jaanuaris võeti vastu veeseaduse muudatused, mis muuhulgas reguleerivad ka väetiste kasutamist. Näiteks alates 2023. aastal jõustuvate rakendussätete järgi muutub mineraalsete lämmastikväetiste ja vedelsõnniku laotamine rangemaks: alates jaanuarist 2023 ei tohi neid laotada 1. novembrist (2016. a 1. detsembrist) 20. märtsini. Olenevalt ilmastikutingimustest võib KeA kehtestada laotamise keelu juba 15. oktoobrist. Lisaks sellele reguleerib veeseaduse muudatus teisi väetiste kasutamise ja loomapidamise nõudeid, mis aitavad vähendada veekogude reostuskoormust.

Selja jõe maastikukaitsealal paikneb kümme metsakuivendussüsteemi ning kuus eesvoolu, millest kõik on peamiselt peakraavid ning ei kuulu looduslike vooluveekogude hulka. Eesvoolude puhastamis- ja korrashoiutööde käigus satud Selja jõkke setteid, mille koormus jõe üle võib kohati olla väga suur.

Kaitse-eesmärk

- Pikaajaline kaitse-eesmärk: Säilinud on elupaiga soodne seisund ja väga kõrge (A) esinduslikkus kogu ulatuses (25,8 ha). Jõe seisundiklass VMK² kriteeriumite järgi on vähemalt hea.
- Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk: Säilinud on elupaiga hea seisund ja väga kõrge esinduslikkus kogu ulatuses (25,8 ha). Jõe seisundiklass VMK kriteeriumite järgi on vähemalt hea.
- Mõjutegurid ja meetmed
 - Rändetõkked ja loodusliku veerežiimi muutmine
 - Jõe füüsikalise-keemiliste näitajate kvaliteedi halvenemine
 - Maaparandus

Administratiivmeetmed – nimetatud mõjutegurid on reguleeritud mitmete seadustega. Tehakse järelevalvet ja kontrollitakse, kas seadusi täidetakse.

2.2.2. METSAD

Selja jõe maastikukaitsealast on metsaga kaetud ligikaudu 70% (u 440 ha). Üle poole (263 ha) kaitseala metsadest vastavad loodusdirektiivi metsaelupaigatüüpidele (joonis 5).

2.2.2.1. VANAD LOODUSMETSAD (9010*)

LoD I; KE – jah; LoA – jah

Elupaigatüüpi kuuluvad looduslikud vanad metsad, aga ka hiljutiste põlengualade looduslikult uuenenud noored puistud. Vanad looduspõlvikud esindavad vähese inimõjuga või üldse igasuguse inimõjuta kliimakskooslusi ehk siis suksessioonirea hiliseid staadiume (Paal, 2007).

Vanu looduspõlviku on Selja jõe maastikukaitsealal inventeeritud u 220 ha, s.o üle 90 % kogu kaitseala metsaelupaigatüüpidest. Üks suurem ja ühtlasem metsamassiiv asub kaitseala põhjaosas Jõemetsa looduslikus sihtkaitsevööndis, kus vanad looduspõlvikud moodustavad u 80 ha suuruse ala. Seal kasvavad okasmetsad, kus leidub ka u 250 aasta vanuseid mände. Jõemetsa sihtkaitsevööndi vanades looduspõlvikutes on registreeritud III kaitsekategooria liikide aas-karukella, kahelehise käokeele, laialehise neiuvaiba ja roomava öövilke kasvukohad.

Kaitseala vanade looduspõlvikute esinduslikkus on väga varieeruv, ulatudes potentsiaalsest elupaigatüübist väga kõrge (A) esinduslikkusega elupaigatüübini. Kõige suurem osa (70 ha) vanadest looduspõlvikutes on hinnatud keskmise (C) esinduslikkusega.

Vanade looduspõlvikute elupaigatüüp on looduslik elupaigatüüp, mis ei vaja hea seisundi säilimiseks inimese sekkumist, sh koosluse kujundamist.

² VMK – veemajanduskava

Kaitse-eesmärk

- Pikaajaline kaitse-eesmärk: Elupaigatüüp on säilinud vähemalt 200 ha ja elupaigatüübi keskmine esinduslikkus on vähemalt B.
- Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk: Elupaigatüüp on säilinud vähemalt 200 ha ja elupaigatüübi keskmine esinduslikkus on vähemalt C.
- Mõjutegurid ja meetmed
 - + Soodne kaitse-eesmärk – suurem osa elupaigatüübist asub sihtkaitsevööndis, mis loob tingimused kaitse-eesmärgi saavutamiseks.
 - Sõidukite sõitmine metsa all.
Meede: Mootorsõidukiga liiklemist keelava märgi paigaldamine.

2.2.2.2. VANAD LAIALEHISED METSAD (9020*)

LoD I; KE – jah; LoA – ei

Vanad laialehised metsad on jäänukid aastatuhandete tagusest soojemast ja niiskemast kliimast. Need asuvad sageli lainjatel moreenitasandikel, oosidel ja kõrgendikel, kus muld on toitainerikas ning kogu aasta veega hästi varustatud. Palju on lamapuitu ja õõnsustega puid, mis on hea elupaik haruldastele ja ohustatud sambliku-, seene-, putuka- ja linnuliikidele. (Paal, 2007).

Vanad laialehised metsad on kaitseala kaitse-eesmärgiks. Kuna 2009. aasta metsainventuuri tulemusel selgus, et seda elupaigatüüpi kaitsealal ei leidu, kustutati elupaigatüüp loodusala kaitse-eesmärkide hulgast. Maastikukaitseala kaitse-eeskirja uuendamisel on vaja kustutada vanad laialehised metsad ka kaitseala kaitse-eesmärkidest.

2.2.2.3. ROHUNDITERIKKAD KUUSIKUD (9050)

LoD I; KE – jah; LoA – jah

Rohunditerikkad kuusikud kasvavad hea veevarustuse ning toitainerikka pehme mullahuumusega ja liikuva põhjaveega paikades, sageli orgudes, nõgudes, nõlvade jalameil ja sooservades. Puurindes valitseb harilik kuusk, kuid kaasneda võivad ka laialehised liigid. Selle elupaiga metsad on kujunenud varasematest tamme-segametsadest, millele viitab vähenõudlike saluainete esinemine. Liigirikkas rohurindes domineerivad peamiselt kõrgekasvulised rohunid ja kõrrelised. (Paal, 2007)

Kaitse-eesmärkide seadmisel on arvestatud 2009. aasta metsainventuuri tulemusi, mille järgi on rohunditerikkaid kuusikuid kaitsealal 9 ha. Natura standardandmebaasis on esialgse valemäärangu tõttu kaitsealal rohunditerikkaid kuusikuid kolm korda rohkem. Osa esialgu rohunditerikasteks kuusikuteks märgitud alad on vanad loodusemetsad. Kaitseala rohunditerikkad kuusikud on väikesed laigud laialipillatuna teiste metsaelupaigatüüpide vahel. Esinduslikkus on hinnatud potentsiaalseks kuni väga kõrgeks (A). Valdav osa kaitseala rohunditerikastest kuusikutest on kõrge (B) esinduslikkusega. Väikestes lohudes asuvates rohunditerikastes kuusikutes on kuusele kaasnev peapuuliik sanglepp.

Kunda metskond 22 maaüksusel (88703:003:0870) inventeeris 2009. aastal Anneli Palo väga kõrge (A) ja kõrge (B) esinduslikkusega rohundirikka kuusiku 1,7 ha suurusel alal. Ala asub

piiranguvööndis Mooritsa sihtkaitsevööndi piiril. Inventeerija on kirjelduses öelnud järgmist: „palju ümberkukkunud puid, mitmekesine struktuur praegu. Võiks majandamata jätta, kujuneks looduslähedaseks.” Sellest lähtuvalt tuleb kaaluda Selja jõe maastikukaitseala kaitse-eeskirja uuendamise käigus selle ala arvamist Mooritsa sihtkaitsevööndisse.

Koosluse kujundamise eesmärgil võib Mooritsa hooldatavas sihtkaitsevööndis Kaasiku (19003:001:0213) ja Toomase (88703:003:0121) maaüksustel asuvates rohundirikastes kuusikutes eemaldada pehmelehtpuid (peamiselt halli leppa) kuuse uuenduse parema arengu tagamiseks.

Kaitse-eesmärk

- Pikaajaline kaitse-eesmärk: Elupaigatüüp on säilinud vähemalt 9 ha ja elupaigatüübi keskmine esinduslikkus on A.
- Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk: Elupaigatüüp on säilinud vähemalt 9 ha ja elupaigatüübi keskmine esinduslikkus on B või kõrgem.
- Mõjutegurid ja meetmed
 - Ebasoodne kaitsereežiim – elupaigatüüp asub ühe kolmandiku ulatuses piiranguvööndis, mille režiim ei taga elupaigatüübi säilimist.
Administratiivmeede: Kaitsekorra muutmine.

2.2.2.4. SOOSTUVAD JA SOO-LEHTMETSAD (9080*)

LoD I; KE – jah; LoA – jah

Soostuvad ja soo-lehtmetsad hõlmavad soostuvaid metsi, madalloometsi ja lodumetsi. Elupaigatüübi metsad kasvavad tasasel maal, laugetes nõgudes või nõlvade jalamil, kus põhjavesi on maapinnale lähedal. Põhjavee tase on muutlik: kevaditi on see kõrge, suvel langeb sügavamale. Soostuvatele ja soo-lehtmetsadele on iseloomulik turbahorisondi olemasolu. Soostumise alguses valitsevad puurindes kuusk ja arukask, madalloometsas sookask ning lodumetsas sanglepp. (Paal, 2007)

Kaitse-eesmärkide seadmisel on arvestatud 2009. aasta metsainventuuri tulemusi, mille järgi on soostuvaid ja soo-lehtmetsi kaitsealal umbes 4 ha. Natura standardandmebaasis on elupaigatüübi pindalaks umbes 19 ha. Metsaelupaigatüüpide inventuuri alusel on suur osa esialgu elupaigatüübiks määratud metsadest suhteliselt noored lepikud, mis ei vasta elupaigatüüpide tunnustele. Kaitseala soostuvate ja soo-lehtmetsade keskmine esinduslikkus on keskmine (C). Need paiknevad kaitseala põhja- ja keskosas väikeste laikudena madalamates lohkudes enamasti okasmetsa vahel.

Kaitse-eesmärk

- Pikaajaline kaitse-eesmärk: Elupaigatüüp on säilinud vähemalt 4 ha ja elupaigatüübi keskmine esinduslikkus on B või kõrgem.
- Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk: Elupaigatüüp on säilinud vähemalt 4 ha ja elupaigatüübi keskmine esinduslikkus on C või kõrgem.
- Mõjutegurid ja meetmed

- + Soodne kaitseriim – elupaigatüüp asub täies ulatuses sihtkaitsevööndis, mis loob tingimused kaitse-eesmärgi saavutamiseks.

2.2.2.5. LAIALEHISED LAMMIMETSAD (91F0)

LoD I; KE – jah; LoA – jah

Laialehised lammimetsad asuvad jõe kaldavallidel. Tulvavesi toob nendele aladele setteid, mistõttu mullaks on teralised või gleistunud teralised lammi-kamarmullad saviliival või liivsavil. Puurindes on iseloomulik jalakas, künnapuu, harilik tamm, harilik saar ja harilik pärn. Lisaks võib kasvada ka sangleppa, halli leppa, harilikku kuuske ja üksikuid mände. (Paal, 2007)

Elupaigatüüp asub piiranguvööndis ning suurem osa sellest ka veekaitsevööndis. Veeseaduse § 28 lõike 4 punkti 2 järgi on veekaitsevööndis keelatud puu- ja põõsarinde raie ilma Keskkonnaameti nõusolekuta, välja arvatud raie maaparandussüsteemi eesvoolul maaparandushoiutööde tegemisel. Vee-elupaiga ja -elustiku kaitseks tingimusi seades on võimalik säilitada väärtuslikum osa puistust, mis vastab loodusdirektiivi elupaigatüübile laialehised lammimetsad.

Kaitse-eesmärkide seadmisel on arvestatud 2009. aasta metsainventuuri tulemusi, mille järgi on Selja jõe maastikukaitsealal 2,8 ha potentsiaalseid laialehiseid lammimetsi. Standardandmebaasis olevad 10 ha on tulnud elupaigatüübi esialgselt valemäärangust. Kuna kaitseala laialehised lammimetsad on madala esinduslikkusega (potentsiaalsed), ei tehta kaitsekorralduskavaga ettepanekut arvata neid sihtkaitsevööndisse. Kaitse-eeskirja uuendamisel tuleb laialehiste lammimetsade seisukord kaitsealal üle vaadata ning juhul, kui elupaigatüübi väärtuse on tõusnud, muuta kaitseala tzoneeringut.

Kaitse-eesmärk

- Pikaajaline kaitse-eesmärk: Elupaigatüüp on säilinud vähemalt 2 ha ja elupaigatüübi keskmine esinduslikkus on C või kõrgem.
 - Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk: Elupaigatüüp on säilinud vähemalt 2 ha ja elupaigatüübi keskmine esinduslikkus on D või kõrgem.
 - Mõjutegurid ja meetmed
 - Metsaraie – elupaigatüüp asub täies ulatuses piiranguvööndis, mille kaitsekord ei taga elupaigatüübi säilimist.
- Administratiivmeede: Veekaitsevööndis puude raiete tingimuste seadmine.*

2.2.3. NIIDUKOOSLUSED

Poollooduslikke kooslusi on kaitsealal inventeeritud ligikaudu 80 ha. Need asuvad peaaegu kogu kaitsealal Selja jõe ääres (joonis 5). Lamminiitude asukoha ja pindala osas on andmed küllalt head, kuid aruniitude tüübid ja pindalad vajavad täpsustamist.

2.2.3.1. LAMMINIIDUD (6450)

LoD I; KE – jah; LoA – jah

Lamminiidud ehk luhad asuvad jõgede ja ojade, samuti järvede üleujutatavatel lammidel. Sõltuvalt kasvukoha kõrgusest lammil, samuti jõe voolukiirusest, võib üleujutuse kestus ning tulvaveega toodud setete hulk olla üsna erinev. Jõeluhtadele toodavad toiteelemendid on lamminiidu viljakuse aluseks. Niiskustingimused lammi eri osades võivad varieeruda ajuti kuivadest kuni pidevalt veega küllastatuseni. (Paal, 2007)

Selja jõe maastikukaitsealal on lamminiite inventeeritud u 53 ha. Need on madala (D) esinduslikkusega, kuid keskmise (C) looduskaitsealase väärtusega. Esinduslikkus on madal, sest suurem osa lamminiitidest on oma väiksuse ja raskesti ligipääsetavuse tõttu hooldamata. Seetõttu on alust arvata, et kõiki inventeeritud lamminiite kaitsealal hooldama ei hakatagi. Ka keskkonnaministri 13.09.2013 käskkirja nr 897 „Poollooduslike koosluste tegevuskava aastateks 2014–2020” lisas oleva kaardimaterjali järgi pole eesmärgiks kõiki Selja jõe maastikukaitsealal keskkonnaregistris olevaid poollooduslike kooslusi hooldada. 2015. aastal hooldati neid vaid umbes viiel hektaril. Kaitse-eesmärkide seadmisel on arvestatud, et kõiki lamminiite ei ole otstarbekas hooldada nende madala väärtuse ja raskesti ligipääsetavuse tõttu.

Kaitse-eesmärk

- Pikaajaline kaitse-eesmärk: Elupaigatüüp on säilinud 45 ha ja elupaigatüübi keskmine esinduslikkus on C või kõrgem.
- Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk: Elupaigatüüp on säilinud 45 ha ja elupaigatüübi keskmine esinduslikkus on C või kõrgem.
- Mõjutegurid ja meetmed
 - + Riiklikud toetused poollooduslike koosluste taastamiseks ja hooldamiseks.
 - Hooldamata jätmise tõttu kulustumine ja võsastumine.
Meede: võsaraie ja mätaste purustamine.
Meede: niitmine koos heina kogumisega ja alalt ära viimisega ning/või karjatamine.

2.2.3.2. LIIGIRIKKAD NIIDUD LUBJAVAESSEL PINNAL (6270*), AAS-REBASESABA JA ÜRT-PUNANUPUGA NIIDUD (6510), NIISKUSLEMBESED KÕRGROHUSTUD (6430)

Lisaks lamminiitidele on Selja jõe maastikukaitsealal inventeeritud ka teisi poollooduslike koosluste tüüpe. Niiskuslembene kõrgrohustu asub ühe tervikliku 4 ha suuruse alana kaitseala lõunaosas jõkke suubuva oja ümber. Kuna ala on aasta ringi väga märg, pole võimalik seda tehnikaga hooldada.

Liigirikkad niidud lubjavaesel pinnal (6270*) on inventeeritud 1997. aastal. Hiljem (2011. a) on osa neist inventeeritud aas-rebasesaba ja ürt-punanupuga niiduks (6510) ning osa on kasutusel õuealana, kus taimi niidetakse muruniidukiga. Kuna on alust arvata, et suurem osa keskkonnaregistris märgitud elupaigatüübist 6270* ei vasta antud elupaigatüübile, vajab see ala uuesti inventeerimist.

Kaitseala lõunaosas katastriüksusel Kunda metskond 76 (19003:001:0242) asub u 15 ha suurune haritava maa kõlvik, mis on aastaid kasutusest väljas olnud. Tegemist on rohumaaga, kuhu on kunagi külvatud heintaimi (kerahein, timut jt), kuid kus on kasvama hakanud ka mitmed looduslikud taimeliigid. Ala vajab inventeerimist, et teada saada, kas sellest on aastate jooksul arenenud poollooduslik kooslus.

Kuigi nimetatud elupaigatüübid pole kaitse-eesmärgiks, on nende avatuna hoidmine niitmise ja/või karjatamise teel oluline maastikuilme, s.h ajaloolise maakasutuse ja vaadete säilimiseks.

2.3. MAASTIK

Maastik on looduslike ja inimtekkeliste tegurite toimel kujunenud ala, mida inimesed tajuvad. Selja jõe maastikukaitseala maastik on mitmekülgsest liigendatud ja vahelduva reljeefiga. Iseloomulikud on suured metsamassiivid, mida liigendavad jõekäarud, terrassid, rohked allikad ja meresopp. Jõeloogete soppides on looduslikud rohumaad, kaitseala lõunaosas suuremad põllumajandusmaad. Peamine asustus on kaitseala põhjaosas.

Selja jõe maastikukaitseala kaitse-eesmärk on Selja jõe oru kaitse. Orgu kaitstakse nii geograafilise kui ka maastikulise objektina. Selja jõe org on tüüpiline Põhja-Eesti lubjakivisse uuristunud org. Jõe voolusäng kulgeb kärestikuliselt ja lookeid moodustades piki uhtorgudest tükeldatud lammi. Geoloogiliselt on org jääaja järgselt tekkinud kulutuspinnavorm.

Jõeorg on süvenenud vastavalt maakerke kiirusele ja see protsess jätkub. Jõe loogete pörkeveergudel esineb kalda pinnase ärakannet – seega toimub jätkuvalt voolusängi muutumine. Nimetatud nähtus on iseloomulik just kiirevoolulistele orus looklevatele jõgedele.

Selja jõe maastikukaitseala piiranguvööndi ja Mooritsa sihtkaitsevööndi kaitse-eesmärk on muuhulgas ka maastikuilme säilitamine. Maastikuilme määravad asustuse struktuur, maakasutus ning väärtuslikud maastikuelemendid (reljeef, ajaloolised teed, vaated Selja jõe ja jõelt, neemiklinnus, ajalooline maakate).

Kaitseala on Lääne-Viru maakonna planeeringuga määratud rohevõrgustiku osa. Roheline võrgustik parendab looduslikku mitmekesisust, tagab levikuvõimalusi ja -teid looduslike piirkondade vahel ning tugevdab eluslooduse ökoloogilist toimimist.

2.3.1. ASUSTUSE STRUKTUUR

Selja jõe maastikukaitseala ja sellega seotud alad saab jaotada maastikust lähtuvalt nelja ossa. Eelkõige jagab Selja jõgi alad lääne- ja idapoolseteks üksusteks ning loob selgelt loetava ja tajutava piiri erinevate asustusüksuste vahel. Teiseks suureks piiriks ja eraldajaks on meri. Merest tulenev tähenduslikkus jaotab alad ranna-aladeks ja maa-aladeks (Lukken, V., Sipelgas, K., 2010).

Külade ülesehituses on segunenud erinevad külatüübid. Külade ülesehitusliku vormi ühiseks tunnuseks Selja jõe ääres on läbi aegade olnud korrapäratus ja loodusvorme järgiv kõverus. Kõik kaitsealale jäävad külad on tüüpilised väikesed külad (Lukken, V., Sipelgas, K., 2010). Külade ülesehitus kujunes peamiselt 19. saj II poolest. Külade keskmiseks suuruseks kujunes umbes kümme talu (Troska, G., 1998). Tänapäevaks on külade suurus kasvanud, kuid paljud majapidamised on kasutusel suvilatena. Asustus on enamasti rajatud jõest kõrgemale alale. Oluline on olnud, et talumajapidamine paikneks tasasel alal, kust on hea ligipääs jõe ääres asuvatele heina- ja karjamaadele. Nõukogude ajal moodustati palju pisikesi maaüksuseid. Peamiselt jagati uutele omanikele heina- ja põllumaid. Ka tänapäeval on katastriüksuseid juurde

loodud. Endised suurte talude maad on krundistatud ja hoonestatud, kusjuures hooned on erineva stiiliga (Lukken, V., Sipelgas, K., 2010).

Teede asukoht pole aastakümnete jooksul oluliselt muutunud. Juurde on rajatud üksikuid teid metsasematesse kohtadesse. Võrreldes 1920–30ndate aastatega on osa teedest kinni kasvanud, sest neid ei kasutata (Lukken, V., Sipelgas, K., 2010). Teed kulgevad maastikus pinnavorme arvestavalt ja sageli Selja jõe kulgemise suunas.

Kaitse-eesmärk

- Pikaajaline kaitse-eesmärk: Ajalooline asustuse struktuur on säilinud ja külamaastikus loetav. Ei ole rajatud dominantset, piirkonda mittesobituvat uushoonestust.
- Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk: Ajalooline asustuse struktuur on säilinud ja külamaastikus loetav. Ei ole rajatud dominantset, piirkonda mittesobituvat uushoonestust.
- Mõjutegurid ja meetmed
 - Maaüksuste jagamine ja hoonestamine arvestamata piirkonnas väljakujunenud asustusstruktuuri.
 - Lagedatele aladele ehitamine.

Administratiivmeede: looduskasutuse tingimuste seadmine arvestades väljakujunenud asustusstruktuuri.

Asustusstruktuuri säilimiseks on vaja arvestada järgmist:

- ehitustegevus peab toimuma põhiliselt olemasolevate hoonestusalade ja õuealade piires;
- hoonestus ei tohi sulgeda vaateid;
- hoonestus peab järgima väljakujunenud asustusstruktuuri. Üldjuhul on õueala suurus vahemikus 1000–4000 m² ja õuealade omavaheline kaugus vahemikus 50–150 m.

2.3.2. AJALOOLINE MAAKASUTUS

Maakasutus võrreldes 20. sajandi II poolega on oluliselt muutunud. Kuna kariloomi enam ei peeta, on endised heinamaad võsastumas. Samuti on vähemaks jäänud põllumaid. Kohalikud elanikud kasvatavad peamiselt väikesel alal aedvilja või on kunagine põllumaa hoolduses muruna. Katastriüksuseid on hulganisti juurde loodud, mis on ehitiste rajamise tõttu muutnud ka maastikuilmet. Tänapäevane maakasutus on kujutatud joonisel 3.

Maastikukaitseala avatust ohustab võsastumine. Paljudes kohtades jõe ääres on vaated ja läbipääsud võsastunud. Kõige avatumad alad asuvad Rutja külas Selja jõe läänekaldal ja Varangu külas jõeäärsel alal.

Vanemad õuealad on ümbritsetud kõrghaljastusega. Neile on iseloomulik õueväravas kasvavad suured, vanad, peamiselt laialehised puud (tammed, pärnad, saared, vahtrad) või pihlakas. Õueala on hekkide ja piirdeaedadega jagatud ilu- ja tarbeaiaks. Traditsiooniline õueala on olnud maastikule avatud väikese avause kaudu ühest kindlast küljest, kuhu tavaliselt haljastust ei rajatud (Lukken, V., Sipelgas, K., 2010).

Nõukogude ajal istutati õuealadele peamiselt gruppidega või sirge joonena ümber hoone okaspuid. Seejuures ei kujunenud ümbritsevate aladega terviklikku ruumi (Lukken, V., Sipelgas, K., 2010).

Kaasajal rajatud suvilate ümbrus on jäetud võimalikult lagedaks. Iseloomulikud on suured hooldatud murualad. Haljastuses eelistatakse võõrliike. Sinna ei ole rajatud ka viljapuuaeda, mis traditsioonilises maakasutuses olid olulised.

Ajaloolise maakasutuse ja maastikuilme säilimiseks on oluline, et lisaks kaitseala kaitse-eesmärgiks olevatele lamminiitudele hooldataks ka umbes 10 ha loodusdirektiivi elupaigatüübile vastavaid aruniite (aruniidud pole eraldi kaitse-eesmärgiks) ja umbes 15 ha kunagi kultuuristatud rohumaid.

Kaitse-eesmärk

- Pikaajaline kaitse-eesmärk: Ajalooline maakasutus, sellele omane ilme, struktuur ja põhilised elemendid on säilinud.
- Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk: Ajalooline maakasutus, sellele omane ilme, struktuur ja põhilised elemendid on säilinud.
- Mõjutegurid ja meetmed:
 - + Senise maakasutuse jätkamine.
 - + Poollooduslike koosluste ja põllumajandusmaade hooldamise soodustamine riiklike toetustega.
 - Lagedate alade võsastumine ja täisehitamine.

Meede: poollooduslike koosluste ja põllumajandusmaade hooldamine.

Administratiivmeede: looduskasutuse tingimuste seadmine arvestades väljakujunenud asustusstruktuuri.

2.3.3. VÄÄRTUSLIKUD MAASTIKUELEMENDID

Visuaalselt on maastikukaitseala kaunis ja vaheldusrikas. Väärtuslikud maastikuelemendid on mitmekülgne reljeef, looklev kärestikuline jõesäng, metsaalade kõrge ja rohumaade madal taimestik, suured kivid, looduslike vormidega harmoneeruvad ehitised ja nende ümbruse haljastus. Kaunid vaated avanevad näiteks Veskikantsi maa-alalt ja mereäärsetelt aladelt, kus vaateid rikastavad ajalooliselt huvitavad ja atraktiivsed objektid.

Selja jõelt avanevad omapärased vaated jõe suunas või kõrgetele kallastele. Kuna jõgi asub suuremas osas sügavas orus, siis väga kaugeleulatuvaid vaateid sealt ei avane. Lisaks kõrgetele kallastele takistab vaateid jõelt tihe võsa ning kohati ka kõrge sosnovski karuputke müür. Mitmekesisust lisavad Selja jõel käämulised ja rohkete kividega kohad, samuti langenud puud ning mitmevärvilised liivakivipaljandid.

Väärtuslikud maastikuelemendid on ka kaitsealal registreeritud ürglooduse objektid ja kultuurimälestised. Ürglooduse objektid on kaitsetud veeseaduse ja looduskaitseaduse läbi ning kultuurimälestiste kaitset reguleerib muinsuskaitseadus. Seetõttu pole kaitsekorralduskavas nende kaitseks tegevusi planeeritud.

Kaitsealal asub kaks **ürglooduse objekti** (EELIS, 2015):

1. Varangu paljand. Paljandi puhastuskaevetes paljanduvad graptoliitargilliidi ja roheline glaukoniitliivade vahel rohekad või beežikad aleuriitsed savid. Paljand on andnud nime Varangu kihistule ja lademele;
2. Selja jõeorg, Karepa-Rutja rannamoodus. Jõeorg on üks ilusamaid Põhja-Eesti jõeorge, mis on heaks näidiseks jätetekkeliiste protsesside tundmaõppimisel. Rohked head paljandid võimaldavad uurida moreeni ainelist koosseisu ja selle tekke iseärasusi, eriti paekalda esisel tasandikul.

Kaitsealal paikneb kuus **kultuurimälestist** (Kultuurimälestiste register, 2015). Need on:

1. Varangu linnus (registri nr 10211) – neemiklinnus, mida ääristab lõunast ja läänest Selja jõgi ning ida ja kagu poole jääb madal vesine luht, kus voolab Pehka oja);
2. kaks kultusekivi (registri nr 10207 ja 10208);
3. Kalame talu elamu (registri nr 15890), ait (registri nr 15891) ja silmukööök (registri nr 15892). Hooned püstitas 19. saj II poolel kunstnik Richard Sagritsa kalurist isa. Elamu on rehielamu. Ait on palkseinte ja roost viilkatusega huvitava arhitektuurse lahendusega. Hoone poolitab vahelik, millest paremale jääb sügava ulalusega aida ruum, mille ees on puitpõrand. Silmukööök on laotud õhukestest poolpuhtalt tahatud paeplaatidest ning on kaetud 2001. aastal paigaldatud laastudest viilkatusega.

Kaitse-eesmärk

- Pikaajaline kaitse-eesmärk: Väärtuslikud maastikuelemendid (reljeef, ajaloolised teed, vaated Selja jõe ja jõelt, neemiklinnus, ajalooline maakate) on säilinud ja maastikus loetavad.
- Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk: Väärtuslikud maastikuelemendid (reljeef, ajaloolised teed, vaated Selja jõe ja jõelt, neemiklinnus, ajalooline maakate) on säilinud ja maastikus loetavad.
- Mõjutegurid ja meetmed:
 - + Poollooduslike koosluste ja põllumajandusmaade hooldamise soodustamine riiklike toetustega.
 - + Riiklik tellimus karuputke tõrjeks.
 - Avatud ja poolavatud alade ning kaugeleulatuvate vaatekohtade kinnikasvamine.
 - Kõrgekasvuliste invasiivsete võõrliikide kohati laialdane levik.

Meede: poollooduslike koosluste ja põllumajandusmaade hooldamine.

Meede: karuputke tõrjumine.

2.4. MUUD VÄÄRTUSED

Kaitsealal on registreeritud kuus **pärandkultuuri objekti** (EELIS, 2015). Need objektid ei ole muinsuskaitse all. Nende väärtus on kultuurilooline. Kaitsealal asuvad pärandkultuuri objektid on:

1. Oruveski veski (säilinud alla 20%);
2. heinaküün (säilinud üle 50 %);
3. Mooritse talukoht (säilinud paest vundamendid, sirelid, õunapuud, enelad ning õuepuudena vanad vahtrad ja haavad);
4. Peetirahva talukoht (säilinud paest laudamüürid, õunapuud, sirelid, õuepuudena saared);

5. vaigutuslank (hästi säilinud);
6. Varangu vesiveski (säilinud veskihoone ja veskitamm, 70 kw hüdroelektrijaam rajati aastatel 1946-1947, suleti 1961. aastal). 2016. aasta jaanuari seisuga puudub Varangu paisul vee erikasutusluba.

3. ALA JA SELLE VÄÄRTUSTE TUTVUSTAMINE NING KÜLASTUSKORRALDUS

Selja jõe maastikukaitseala peamine külastuskoormus langeb mereäärsele alale. Suvel on külastajate arv kordades suurem kui teistel aastaegadel. Selle põhjustavad nii hooajaks suvilatesse kolivad inimesed kui ka n-ö läbisõitvad külastajad. Kuna Karepa ja Rutja külas on ilusad liivarannad, on see atraktiivne supluspiirkond. Jõest ida poole Karepa külla on mere äärde tulijatele rajatud parkla, mis vajab korrastamist, nt piirdeid parkimisala selgemaks määratlemiseks. Parklate korrastamine supelrandades on märgitud ka Karepa piirkonna külade arengukavas (Karepa piirkonna...). Jõest lääne pool, Rutja külas Jõemetsa looduslikus sihtkaitsevööndis sõidetakse autodega metsa alla ning pargitakse sealsel lagendikule. Läbi metsa randa viiva ühe raja otsa on paigaldatud mootorsõidukiga liiklemist keelav liiklusmärk. Vältimaks loodusliku sihtkaitsevööndi metsadesse sobimatut liigset inimõju, tuleb ka teise raja otsa paigaldada mootorsõidukite liiklemise keelumärk. Külastaja suunamiseks on parkla rajatud ka väljaspool kaitseala Karepa külas Türiemele viiva Karepa sadama tee äärde.

Lääne-Viru maakonna jalg- ja jalgrattatee teemaplaneeringu järgi on kaitseala läbiv Võle-Vainupea-Kunda tee märgitud rahvusvahelise jalgrattamarsruudi teeks. Tee ääres Selja jõe lähedal asub infotahvel, mis tutvustab kaitseala väärtusi ja lubatud-keelatud tegevusi.

Lääne-Virumaa maakonnaplaneeringu „Lääne-Viru maakonna rannikuala” järgi jääb kaitseala põhjapoolne osa ühe väikese (Arma ratsatalu) ja ühe keskmise suurusega (huvikeskus „Kullo” noortelaager) puhkekeskuse teeninduspiirkonda. Sama planeeringu järgi jäävad alale ka kohalikud matkarajad. Spetsiaalselt rajatud ja tähistatud matkaradu kaitsealal pole. Olemasolevad teed ja rajad on matkamiseks sobivad. Palju on kitsaid pinnasteid, millel on hõre liiklus.

Kaitseala külastajate arvu suurendavad ka harrastuskalastajad, kelle koormus silmu- ja lõhepüügi hooajal on kohati väga suur. Osa hooajalistest mittekohalikest kalastajatest sõidavad maastikautodega läbi hooldatud ala jõe äärde.

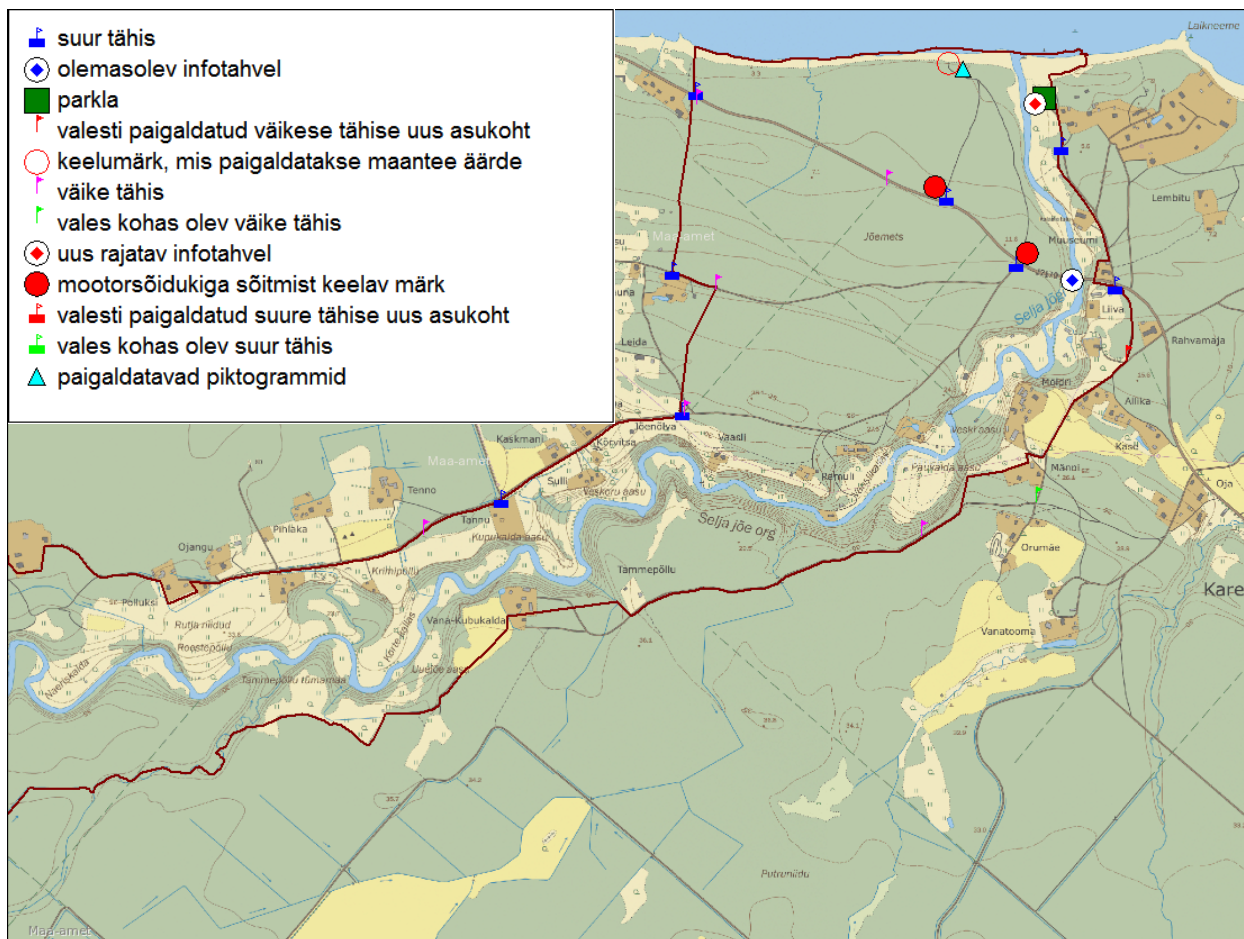
Visioon ja eesmärk

- Visioon

Kaitseala väärtused on säilinud samas või paremas seisundis. Kaitseala külastuskoormus ei tõuse võrreldes praegusega olulisel määral. Külastajad on teadlikud alal kehtivatest piirangutest ning järgivad neid.

- Eesmärk

Kaitseala külastajad on teadlikud alal kehtivatest piirangutest ning järgivad neid. Mootorsõidukitega sõitmine ja parkimine on selgelt ja arusaadavalt reguleeritud (parkla on piiritletud, liiklusmärgid hooldatud). Paigaldatud on kaitseala väärtusi ja lubatud/keelatud tegevusi tutvustav infostend. Kaitseala taristu on hooldatud ja heas korras.

Joonis 6a. Taristu Selja jõe maastikukaitseala põhjaosas. Joonise alus: Eesti põhikaart, Maaamet, 2016.

Joonis 6b. Taristu Selja jõe maastikukaitseala lõunaosas. Joonise alus: Eesti põhikaart, Maaamet, 2016.

3.1. TÄHISED JA INFOTAHVLID

Kaitseala välispiir on hästi tähistatud. Tähisted paiknevad peamistes kohtades, kust on võimalik kaitsealale läheneda. Osa tähiseid on puit-, osa metallpostidel. Paigaldatud on 12 suurt ja 9 väikest tähist (Joonis 6). Tähisted, mis on avatud otsesele päikesepaistele, on kohati loetamatuks kulunud ning vajavad väljavahetamist. Mõned tähiste postid on pehkinud ja ei püsi kindlalt püsti. Need on vaja asendada uutega. Kaks tähist on paigaldatud valesse kohta, need tuleb paigaldada kaitseala piirile.

Kaitseala tutvustav infotahvel asub Võle-Vainupea-Kunda tee ääres. Tahvel asub teepiirete taga, kus kitsa maantee ääres pole head kohta sõidukiga peatumiseks. Seetõttu tuleb infotahvel paigaldada ka parklasse. Olemasolev infotahvel on hea infoallikas jalgratturitele ja jalakäiatele.

Meede: Olemasoleva infotahvli ja tähiste hooldus, vajadusel uuendamine.

Meede: Parklasse infotahvli paigaldamine.

Meede: Valesse kohta paigaldatud tähiste kaitseala piirile paigaldamine.

3.2. LIIKLUSKORRALDUS

Kaitsealal mere ja jõe ääres on parkla sõidukite parkimiseks. Parkla katematerjaliks on kasutatud killustikku, seal asuvad välikäimla ja prügikonteinerid. Parkimisala on selgelt piiritlemata, mistõttu sõidetakse autodega ka randa liiva peale. Ala selgemaks piiritlemiseks tuleb paigaldada loodusesse sobivad puidust piirded. Parkla on märgitud ka Vihula valla üldplaneeringus.

Võle-Vainupea-Kunda teelt keerab Jõemetsa looduslikku sihtkaitsevööndisse kaks rada, millest ühele on paigaldatud mootorsõidukiga liiklemist keelav märk. Selleks, et vähendada liigset inimõju tallamisõrna alustaimestikuga metsas, tuleb paigaldada ka teise raja otsa keelumärk. Vajalik on märke hooldada ja kulumise korral asendada uutega.

Meede: Parklapiirete paigaldamine ja parkla hooldamine (sh prügikastide korrapärane tühjendamine)

Meede: Mootorsõidukiga sõitmist keelava märgi paigaldamine, hooldamine ja vajadusel asendamine uutega.

3.3. TELKIMIS- JA LÖKKEKOHAD

Kaitsealal puuduvad ametlikud telkimis- ja lõkkekohad. Siiski on rannas ja metsas mitmeid isetekkelisi lõkkekohti ning telkimise jälgi. Lõkkekohad on enamasti väikesed ja lihtsalt laiali aetavad. Mereäärsed metsad on suvel väga tuleohtlikud. Nende sammalde ja samblikega kaetud maapind on ka tallamisõrn. Lõkkematerjalina kasutatakse looduslikust sihtkaitsevööndist võetud oksid ja puid. Vältimaks liigset inimõju, on vaja kooskõlastamata lõkkekohad likvideerida ning paigaldada telkimist ja lõkketegemist keelavad piktogrammide.

Meede: Ebaseaduslike lõkkekohtade likvideerimine.

Meede: Telkimist ja lõkketegemist keelavate piktogrammide paigaldamine Jõemetsa sihtkaitsevööndisse metsalagendikule.

4. KAVANDATAVAD KAITSEKORRALDUSLIKUD TEGEVUSED JA EELARVE

4.1. TEGEVUSTE KIRJELDUS

4.1.1. INVENTUURID, SEIRED JA UURINGUD

4.1.1.1. RIIKLIK SEIRE

Kaitsealal tehakse siseveekogude seireprogrammi allprogrammide raames hüdrobioloogilist, hüdrokeemilist ja hüdroloogilist seiret. Lisaks tehakse kaitsealal kalanduse riikliku andmekogumise programmi raames lõhe ja meriforelli seiret. Vajalik on seire jätkamine vastavalt riiklikule seireprogrammile.

Kaitsealale jääb väike osa riikliku röövlinnuseire ruudust Kunda 2. Seiret viiakse läbi igal aastal vastavalt riiklikule seireprogrammile. Tuleb jätkata seire läbiviimist.

Tegevus kuulub I prioriteeti, korraldajaks KAUR.

4.1.1.2. SAMMALDE INVENTUUR

Lähtuvalt kaitseala brüofloora aruandest, tuleb inventeerida Selja jõe kaldad kohtades, kus on savised järsud nõlvad. Need on potentsiaalsed palja punglehiku kasvukohad. Ühtlasi tuleb inventeerida ka 2009. aastal leitud kaitsealuste sammalde kasvukohad. Soovitav seireaeg on mai lõpp kuni juuni algus.

Tegevus kuulub III prioriteeti, korraldajaks KeA. Tegevus kavandatakse 2019. aastasse.

4.1.1.3. ELUPAIGATÜÜPIDE INVENTUUR

Suurem osa kaitseala poollooduslikest kooslustest on inventeeritud 2000. aastal. Vajalik on niitude üleinventeerimine, mille käigus tuleb määrata nende omadused ja väärtused Natura elupaigatüübi ankeedi põhjal. Nende alade kohta, mis ei vasta elupaigatüübile, tuleb anda selgitus, miks ei vasta. Lisaks juba keskkonnaregistris olevatele niitudele on vaja inventeerida endine kultuurrohumaa, mis aastate jooksul on looduslikumaks muutunud. Kokku on vaja inventeerida 84 ha rohumaid.

Tegevus kuulub II prioriteeti, korraldajaks KeA. Tegevus kavandatakse 2017. aastasse.

4.1.2. HOOLDUS, TAASTAMINE, OHJAMINE

4.1.2.1. NIIDUKOOSLUSTE TAASTAMINE JA HOOLDAMINE

Kaitseala poollooduslike koosluste pindala vajab täpsustamist, kuid varasematele inventuuridele tuginedes võib väita, et neid on kaitsealal u 80 ha. Niitude hooldamist raskendab asjaolu, et kohati on need väikesed, fragmenteerunud ja halva ligipääsuga alad. Seetõttu on eelarve ja eesmärkide planeerimisel arvestatud, et tõenäoliselt kõiki teadaolevaid poollooduslikke kooslusi ei hakata hooldama. Täpsem taastamisvajadus selgub 2017. aastaks kavandatud inventuuri käigus.

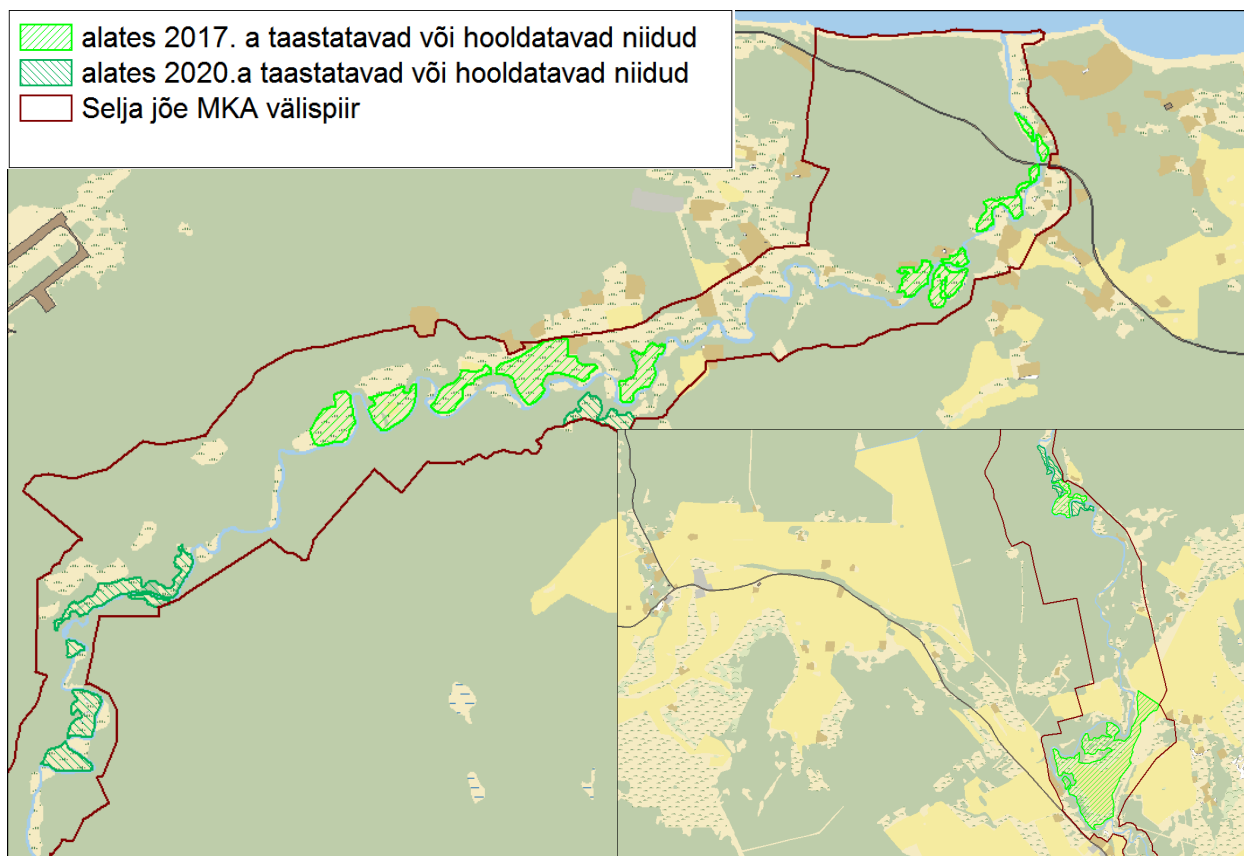
Osa niitudest vajab võsaraiet, osa on veel lagedad. Võsa eemaldamiseks sobib suurematel aladel kasutada jäätmaaniidukit, mis hekseldab võsa peenikesteks, kohapeal kiiresti lagunevateks tükkideks. Tegevust on reeglina vaja korrata kahel-kolmel järjestikkusel aastal, et takistada uute võsude kasvu. Sobivaim aeg selleks on suvi, mil luhapind kannab traktorit ja jäätmaaniidukit ning niita saab võimalikult madalalt (erinevalt talvest, mil luht võib olla sügava lumega kaetud ning võsa eemaldatakse seetõttu liialt kõrgelt). Võsa hekseldamist võib teha kuni kolmel järjestikkusel aastal.

Väikeste niidulappide võsast puhastamiseks sobib käsitsi töö. Võsa tuleb alalt eemaldada. Sobib ka põletamine. Lõkkekohaks on sobivaim ala, kust on eemaldatud tihedam võsa. Sellega ei kahjusta rohttaimestikku ning hävitatakse kannud. Sobivaim aeg tegevuseks on lumevaene talv.

Niite, kus võsa veel ei kasva, kuid mis on olnud aastaid hooldamata, on enne niitmist vaja vähemalt ühel aastal hein ja mättad purustada. Edaspidi tuleb luhta hooldada karjatades (soovitav karjatamiskoormus 1 lü) või niites. Niitmine peab toimuma tingimata koos heina koristamisega ning niitekõrgus peaks olema madal 5–7 (max 10–12) cm. Heina koristamist on vaja vältimaks kulustumist, mis pärsib taimede idanemist ning muudab pealmise, kulustunud kihi sobimatuks mullaelustikule, toiduobjektide siirdumine sügavamale omakorda mõjutab negatiivselt linnustikku. Hein on vaja koristada ka toitainete kuhjumise vältimiseks – luhad on uhtmete tõttu viljakate muldadega ja viljakuse edasine tõstmine annab üha tugevama eelise suurekasvulistele taimeliikidele, mis valguskonkurentsis madalakasvulised liigid välja tõrjuvad, ning kokkuvõttes taimekooslus vaesub. (Metsoja, J.-A., 2011)

Lisaks maastikukaitseala kaitse-eesmärgiks olevatele lamminiitudele on vaja hooldada ka Rutja külas asuvaid teistele loodusdirektiivi elupaigatüüpidele vastavaid niite ning Pehka külas asuvat kunagi kultuuristatud rohumaad maastikuilme säilitamiseks. Eelarvetabelis (Tabel 3) on arvestatud, et 2026. aastaks hooldatakse 45 ha lamminiite ning 25 ha muid niite. Niidud on jagatud kahte gruppi: niidud, mis lähevad taastamisse või hooldamisse 2017. aastal ja niidud, mida hakatakse taastama 2020. aastal (Joonis 7).

Tegemist on II prioriteedi töödega, mida korraldavad koostöös KeA, RMK ja eramaaomanikud.

Joonis 7. Taastatavad ja hooldatavad niidud Selja jõe maastikukaitsealal. Joonise alus: Eesti põhikaart, 2015.

4.1.1.2.2. INVASIIVSETE VÕÖRLIIKIDE OHJAMINE

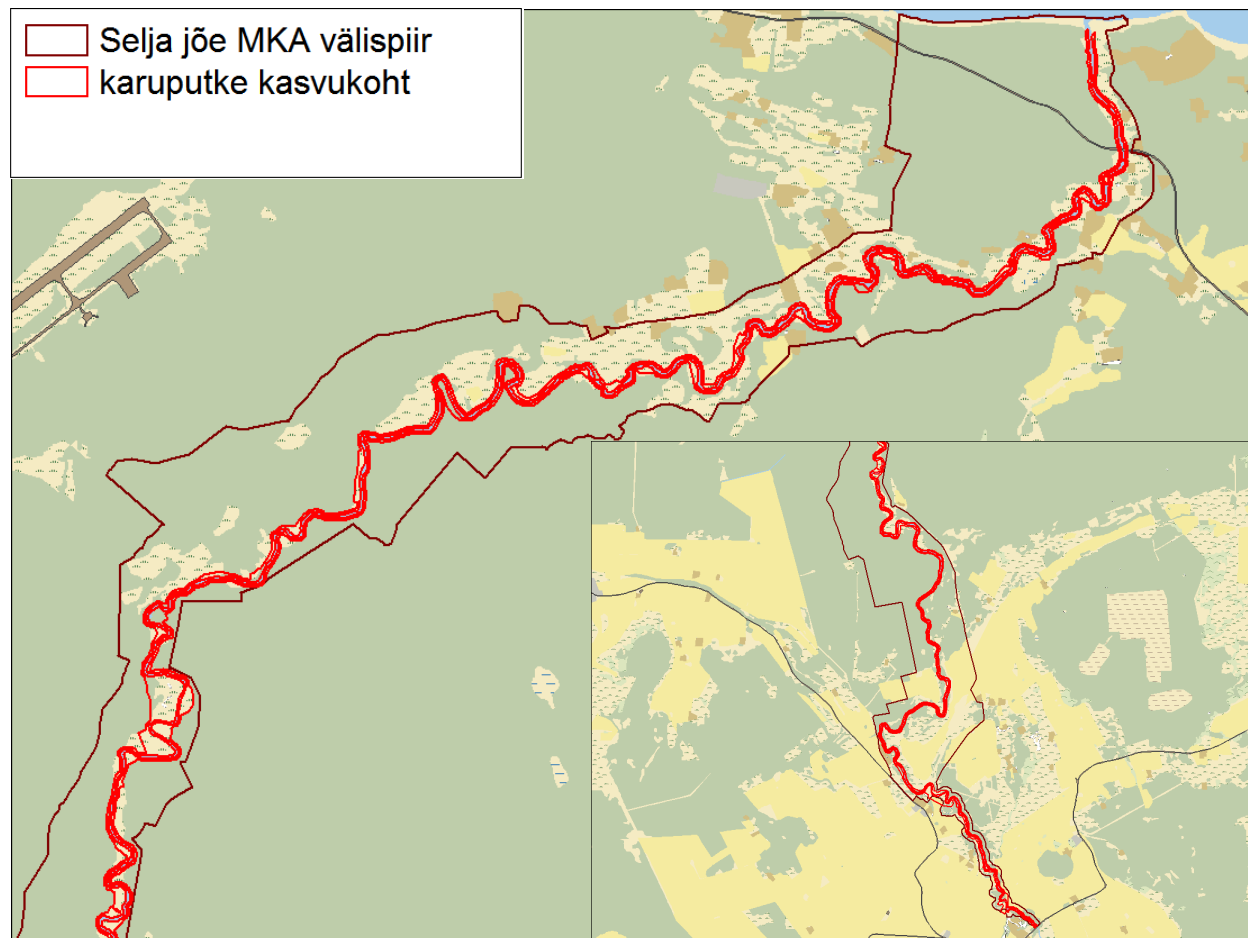
Kogu Selja jõe ääres alates Arknast (kaitseala piirist linnulennult u 9 km kaugusel) kasvab invasiivne võõrliik karuputk. Karuputke võõrliikide tõrjet on Eesti riik korraldanud 2005. aastast. Selja jõe äärsel alal on seda tehtud alates 2007. aastast. Kuna voolav vesi on väga hea seemnete levitaja, kasvab karuputk Selja jõe ääres vaatamata aastaid kestnud tõrjele ikka edasi. Siiski on tema levik vee piiril jäänud hõredamaks. Kindlasti on vaja karuputke leviku piiramiseks seda edasi tõrjuda.

Jõe ääres on sobiv tõrjemeetod kaevamine. Kaevamist tuleb alustada siis, kui taimed on kõrgemad kui 10 cm. Siis on neid lihtsam leida ja juurekontsuga maa seest välja tõmmata. Samas peavad taimed olema veel piisavalt väikesed, et neid oleks lihtsam ja ohutum tõrjuda. Taimede juur tuleb 10–25 cm sügavuselt purustada ja koos leherosetiga eemaldada. Seejärel peab taimed hävitama – põletama või kaevama vähemalt 50 cm sügavusele. Tõrjet tuleb vegetatsiooniperioodil teha kaks korda. (Linder, M., 2012)

Veepiirist vähemalt 10 m kaugusel võib taimi ka käsitsi mürgitada. Seejuures tuleb vältida mürgi sattumist vette. Käsipritsiga peab mürgi suunama otse karuputketaimedele. Tõrjeks sobiv aeg on siis, kui taimed on vähemalt 10 cm kõrgused. Sel ajal on taim mürgile vastuvõtlikum. Tõrjet tuleb vegetatsiooniperioodil teha 1–2 korda. (Linder, M., 2012)

Selja jõe maastikukaitsealal on karuputke kolooniaid kaardistatud 47 hektaril (Joonis 8). Tõrje planeerimisel on arvestatud, et vee piiril olevad kolooniad lähevad tõrjesse kõigil kümnel kaitsekorraldusperioodi aastal, sest vesi on hea seemnete levitaja. Suurematel aladel, mis jäävad veepiirist kaugemale ja kus tõrjet on tehtud juba 2012. aastast, võib eeldada, et karuputke pindala väheneb. Kulutused tõrjele kujunevad riigihanke käigus. Eelarvetabelis (Tabel 3) on antud hinnangulised summad lähtuvalt seni kujunenud riigihanke pakkumustest.

Tegemist on I prioriteedi tööga, mida korraldab KeA.

Joonis 8. Karuputke kasvukohad Selja jõe maastikukaitsealal. Joonise alus: Eesti põhikaart, 2015.

4.1.3. TARISTU

4.1.3.1. TÄHISTE JA INFOTAHVLITE HOOLDAMINE JA PAIGALDAMINE

Kaitseala on tähistatud 12 suure ja 9 väikese tähisega (Joonis 6). Kolme tähise info on kulunud loetamatuks. Need tuleb asendada uutega. Ühe tähise post on nii pehkinud, et tähis on ümber

kukkunud. See tuleb asendada uuega. Tähiste seisukorda tuleb regulaarselt kontrollida ning vajadusel asendada kogu kaitsekorralduskava perioodi jooksul.

Kaks tähist ei asu kaitseala piiril. Need tuleb paigaldada õigesse kohta. Vales kohas olevad tähised ja kohad, kuhu need paigaldada, on märgitud joonisel 6.

Kaitsealal on olemas üks infotahvel, mis asub Võle-Vainupea-Kunda tee ääres teepiirde taga. Kuna infotahvli lähedal pole autodele sobilikku peatumiskohta, on tahvel infoallikas peamiselt jalakäiatele ja jalgratturitele. Autoga saabujatele tuleb paigaldada infotahvel ka parklasse. Infotahvil peab olema kaitseala kaart, info kaitseala väärtuste ning seal lubatud ja keelatud tegevuste kohta. Läbi väärtuste selgituste tuleb anda ka põhjendused, miks mõni tegevus (nt telkimine ja lõkke tegemine) on keelatud.

Tegemist on II prioriteedi töödega, mida korraldab RMK.

4.1.3.2. PARKLA KORRASTAMINE

Mere ja jõe ääres Karepa külas on parkla, mis vajab selget piiritlemist. Parkla asub lagedal alal liiva peal, millele on lisatud killustikku. Pole selgelt aru saada, kui suur ja millistes piirides on parkimisala. Sellest tingituna on parklast väljuvaid sõidukite jälgi ka väljaspool parklat. Parkla tuleb piiritleda puitpiirdega. Sobilikud on maasse paigaldatud postid, mille peal risti on peenest ümarpalgist latid. Vihula vallavalitsus on parklasse paigaldanud prügikonteinerid. Kuna külastuskoormus on peamiselt suvisel ajal, viiakse konteinerid talveks parklateks ära. Parkla on lumest lahti lükatud ka talvel.

Tegemist on II prioriteedi tööga, mida korraldab KOV. Piirete rajamine on planeeritud 2017. aastasse, prügivedu toimub iga-aastaselt.

4.1.3.3. LIIKLUSMÄRKIDE HOOLDAMINE

Kaitsealal Võle-Vainupea-Kunda tee ääres asub üks mootorsõidukiga liiklemist keelav märk, mille post on viltu vajunud. Märk tuleb korralikult paigaldada ja vajadusel post asendada uuega. Teine keelumärk asub Jõemetsa sihtkaitsevööndis metsa see ranna lähedal. See märk tuleb paigaldada samuti Võle-Vainupea-Kunda teelt randa keerava raja äärde.

Tegemist on II prioriteedi tööga, mida korraldab RMK.

4.1.3.4. LÖKKEKOHTADE LIKVIDEERIMINE JA PIKTOGRAMMIDE PAIGALDAMINE

Jõemetsa sihtkaitsevööndis on mere äärses metsas ja rannas mitmeid isetekkelisi lõkkekohti. Vastavalt kaitse-eeskirjale on lõkke tegemine lubatud ainult kaitseala valitseja nõusolekul selleks ettevalmistatud ja tähistatud kohas. Jõemetsa sihtkaitsevööndis selliseid lõkkekohti ei ole ja neid ka ei kavandata. Tegemist on loodusliku sihtkaitsevööndiga, kus valdavad on sambliku, pohla ja jänsekapsa-pohla kasvukohatüübi männikud, milles on suur tuleoht. Vajalik on ebaseaduslike

lõkkekohtade likvideerimine. Inimeste teavitamiseks tuleb Jõemetsa sihtkaitsevööndis mere lähedal olevale lagendikule paigaldada telkimist ja lõkketegemist keelavad piktogrammid.

Tegemist on II prioriteedi töödega, mida korraldab maaomanik (RMK). Tööd on planeeritud 2017. aastasse, hiljem peab lõkkekohti likvideerima ja piktogramme hooldama vastavalt vajadusele.

4.1.4. EESKIRJAD, KAVAD

4.1.4.1. KAITSE-EESKIRJA MUUTMINE

Kaitse-eeskirjaga on vaja muuta kaitseala kaitse-eesmärke. Kaitse-eesmärkidest tuleb kustutada elupaigatüüp vanad laialehised metsad (9020*). 2009. aasta Anneli Palo metsainventuuri järgi seda elupaigatüüpi kaitsealal ei ole. Osa kunagi vanadeks laialehisteks metsadeks inventeeritud aladest vastavad elupaigatüübile laialehised lammimetsad (91F0), mis on juba kaitse-eesmärgiks.

Lisaks on vaja muuta kaitseala vööndite piire. Jõemetsa looduslikus sihtkaitsevööndis asuv katastriüksus nimega 17170 Võle-Vainupea-Kunda tee (88703:003:2160) tuleb tsoneerida piiranguvööndisse. Tegemist on riigi kõrvalmaanteega, mille korrashoiuks ja arenduseks vajalikud tegevused ei sobi loodusliku sihtkaitsevööndi põhimõtetega.

Kaaluda tuleb piiranguvööndist Mooritsa hooldatavasse sihtkaitsevööndisse arvamist Kunda metskond 22 maaüksusel (88703:003:0870) asuva väga kõrge (A) ja kõrge (B) esinduslikkusega rohundirikka kuusiku (9050) vähemalt 1,7 ha suurusel alal. Ala inventeeris 2009. aastal Anneli Palo. Samuti tuleb üle vaadata laialehiste lammimetsade seisukord ning määrata nende esinduslikkus vastavalt loodusdirektiivi metsaelupaigatüüpide inventeerimise juhendile. Lähtuvalt sellest tuleb kaaluda laialehiste lammimetsade arvamist sihtkaitsevööndisse.

Kaitsekorralduskava eelnõu avalikul koosolekul esitas MTÜ Virumaa Rannakalurite Ühingu juhatuse liige Olavi Kasemaa ettepaneku kaitse-eesmärkide täiendamiseks ning kaks ettepanekut kaitsekorra muutmiseks. Samasisulised ettepanekud tegi MTÜ ka 23.02.2016 saadetud kirjas. Ettepanekud on järgmised:

1. Sõnastada kaitse-eeskirja § 4 lõige 5 „Kaitsealal on lubatud jahipidamine ja kutseliste kalurite meresilmu püük.” O. Kasemaa selgitused ettepanekule: Kudevate kalade tapmine koelmutel on ääretult ebaetiline tegevus. Lisaprobleemiks on harrastajate kahlamine vees kalade (peamiselt lõheliste) ja paremate püügikohtade otsingul ning jõe ületamisel, et vältida risustunud kaldaid. Just pideva ülekäigu tõttu on hävinenud esimene nn savikaldaalne varem nii populaarne kudemiskoht (u 70-80 m Karepa sillast ülalpool). Harrastajatele kalastuskaardi alusel jääks sügisel seega jõelõik Varangu sillast Arkna paisuni. Kuna lõhele ja meriforellile kudesiirdeks allpool takistusi pole, on viimastel aastatel olnud intensiivne kudemine veel Arkna küla piirides.
2. Sõnastada kaitse-eeskirja § 4 lõige 5 „Kaitseala vetel on lubatud mootorita ujuvvahendiga sõitmine kevadise suurvee ajal.” O. Kasemaa selgitused ettepanekule: Piirang aitaks vähendada röövpüüki. Süstade, kanuude ja kummipaatiledega jõel sõitmise kõige intensiivsem periood on kahtlemata kevadel ja sellisena võiks see olla ka eeskirjas üheselt mõistetavalt täpsustatud (nii retkede organiseerijate kui ka niisama uljaspeade jaoks).

3. Lisada kaitse-eesmärgiks lisaks lõhele ja jõesilmule ka meriforell, jõeforell ja harjus.

Kaitse-eeskirja uuendamisel tuleb kaaluda laekunud ettepanekute määрусesse sisseviimise otstarbekust. Kaitsekorralduskava koostamise ajal 2016. aastal ei ole vastavate uuringute puudumise tõttu võimalik väita, kas ja kui suures ulatuses harrastuskalapüük Selja jõe lõheliste populatsiooni ohustab. Kalastuskaardi väljastamisel ei määrata ära, millises veekogus täpselt kala püütakse. Loodusliku populatsiooni uuringuid Selja jõel raskendab asjaolu, et sinna asustatakse kalakasvatustes kasvatatud noorkalu.

Kuna Selja jõgi on ujuvvahendiga raskesti läbitav (vette kukkunud puud jms takistab liiklemist), on ujuvvahendi kasutamine röövpüüdjate hulgas väheatraktiivne. Pigem püütakse kala poole kehani vees seistes. Vähesese kasutushuvi tõttu ei pruugi mootorita ujuvvahendiga sõitmise piiramine võrreldes 2005. aastast kehtiva kaitse-eeskirjaga soovitud tulemust (vähendada röövpüüki) anda. Röövpüüki vähendab järelevalve. Samuti ei ole põhjendatud paadisõidu täielik keelamine seetõttu, et paadisõit ise kaitseväärtusi ei kahjusta. Seda teeb röövpüük.

Kaitse-eesmärgi liikide täiendamine meriforelli, jõeforelli ja harjusega pole vajalik, sest nad on kaitstud läbi elupaiga (jõesed ja ojad (3260)) ja katusliikide (lõhe ja jõesilm) kaitse. Koostamisel on harjuse tegevuskava, mille eelnõu järgi sobib harjusele kaitse-eesmärgi liikidega sarnane elupaik ning tema arvukus Selja jões on suurenenud ja leviala laienenud. Järgneb väljavõte harjuse tegevuskava eelnõust (Harjuse (*Thymallus thymallus*) kaitse...): „Harjuse tüüpiliseks elupaigaks on jahedad või parassoosjad puhta veega keskmised ja suuremad jõed, mis madalveeperioodide ajal ei jää liiga veevaeseks. Jõe lang peab olema piisav, et kohati oleks jões kärestikke ja kiirevoolulisi kivise-kruusase põhjaga alasid, mis on koelmuteks ning elupaikadeks noorjärkudele. Vanemad isendid asustavad lisaks kärestikele ja ritraalsetele jõeosadele ka nende vahele jäävaid lausliivaseid jõelõike, enamasti rändavad aga kaugemale allavoolu, peajõkke või jõe alamjooksule, kus vesi on sügavam, jõepõhi liivane, kruusane või kivine (paene). /.../ Tõenäoliselt hävis jõe algupärane harjuseasurkond 1970. aastate alguses jõe suure reostuskoormuse tõttu (Rakvere linna heitveed). Vahepealsetel aastakümnetel harjus jões tõenäoliselt puudus, kuid alates 1990. aastate keskpaigast, pärast jõe veekvaliteedi olulist paranemist, on harjus taas ilmunud jõe alamjooksule. Ilmselt pärineb taasasustus Kunda jõest (üksikud harjused võivad väikese soolusega rannikumere kaudu rännata ühest jõest teise). Praegu esineb harjust Selja jõe alamjooksul ca 20 km pikkuses lõigus Arknast allavoolu kuni jõe suudmeni. Sobivates elupaikades võib esineda arvukalt, tendents on leviala laienemise ja arvukuse suurenemise suunas.”

Kaitse-eeskirja muutmine on I prioriteedi töö, mida korraldab KeA. Tegevus on planeeritud 2020. aastasse.

4.1.4.2. KAITSEKORRALDUSKAVA VAHEHINDAMINE JA UUENDAMINE

Kaitsekorralduskava eesmärgid on seatud kümneks aastaks. 2021. aastal tuleb hinnata esimese perioodi tulemuslikkust (väärtuste seisundit) ja vajadusel uuendada kaitsekorralduskava. Kaitsekorraldusperioodi lõpus viiakse läbi kaitse tulemuslikkuse hindamine ning koostatakse uus kaitsekorralduskava järgneva 10-aastaseks perioodiks.

Tegemist on I prioriteedi tööga, mida korraldab KeA.

4.2. EELARVE

Eelarve tabelisse (Tabel 3) on koondatud eelnevate analüüsidenä esitatud tööd, mis on täitmiseks käesoleva kaitsekorralduskavaga ettenähtud perioodi jooksul.

Tabelis on tegevused jaotatud vastavalt tegevuse olulisusele järgmistesse prioriteetsusklassidesse:

- 1) esimene prioriteet – hädavajalik tegevus, millela kaitse-eesmärkide täitmine planeeritavas ajavahemikus on võimatu, see on väärtuste säilimisele ja toimiva ohuteguri kõrvaldamisele suunatud tegevus; kaitsekorralduse tulemuslikkuse hindamiseks vajalik tegevus;
- 2) teine prioriteet – vajalik tegevus, mis on suunatud väärtuste taastamisele, eksponeerimisele ja potentsiaalsete ohutegurite kõrvaldamisele;
- 3) kolmas prioriteet – soovituslik tegevus ehk tegevus, mis aitab kaudselt kaasa väärtuste säilimisele ja taastamisele ning ohutegurite kõrvaldamisele.

Tabel 3. Tegevuskava ja eelarve.

Jrk	Tegevuse nimetus	Tegevuse tüüp	Korraldaja	Priori- teet	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	Maksumus kokku
					Sadades eurodes										
Inventuurid, seired, uuringud															
4.1.1.1	Hüdrobioloogiline, hüdrokeemiline ja hüdroloogiline seire	Riiklik seire	KAUR	I	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
4.1.1.1	Lõhe, meriforelli ja röövlindude seire	Riiklik seire	KAUR	I	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
4.1.1.2	Sammalde inventuur	Inventuur	KeA	III			18								18
4.1.1.3	Poollooduslike koosluste inventuur (84 ha)	Inventuur	KeA	II	25										25

Hooldus, taastamine ja ohjamine															
4.1.2.1.	Niidukoosluste taastamine ja hooldamine (u 70 ha)	Koosluse taastamis- ja hooldustöö	KeA/RMK/eramaaomanikud	II	160	120	100	100	100	100	60	60	60	60	920
4.1.2.2	Karuputke tõrjumine	Probleemliigi tõrje	KeA	I	110	110	110	90	90	90	90	90	90	90	960
Taristu, tehnika ja loomad															
4.1.3.1	Tähiste ümberpaigutamine (2 tk) ja hooldus (amortiseerunute asendamine uutega)	Kaitsealuste objektide tähistamine	RMK	II	5	X	X	X	X	X	X	X	X	X	5
4.1.3.1	Infotahvli paigaldamine ja hooldamine	Infotahvlite paigaldamine ja hooldamine	RMK	II	10	X	X	X	X	X	X	X	X	X	10
4.1.3.2	Parkla korrastamine (piirded) ja hooldamine (sh prügiveedu)	Külastuse korraldamine	KOV	II	15	10	10	10	10	10	10	10	10	10	105
4.1.3.3	Liiklusmärkide hooldamine, ühe paigaldamine teise kohta	Külastuskoormuse reguleerimine	RMK	II	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
4.1.3.4	Lõkkekohtade likvideerimine ja piktogrammide paigaldamine	Külastuskoormuse reguleerimine	RMK	II	5		5		5		5		5		25

Kavad, eeskirjad															
4.1.4.1	Kaitse-eeskirja muutmine	Kaitsekorra muutmine	KeA	I				X							X
4.1.4.2	Kaitsekorralduskava vahehindamine ja uuendamine	Tegevuskava	KeA	I					X					X	X
				Kokku	330	240	243	200	205	200	165	160	165	160	2068

5. KAITSEKORRALDUSE TULEMUSLIKKUSE HINDAMINE

Kaitsekorralduskava tulemuslikkuse hindamise aluseks on seired ja inventuurid ning kaitsekorralduslike tööde käigus kogutud andmed. Tulemuslikkuse hindamiseks on vaja kaitsealal tehtavad tööd dokumenteerida. Kaitsekorraldusperioodi keskel ja lõpus koostatakse kaitsekorralduse tulemuslikkuse analüüs. Käesoleva kaitsekorralduskava tulemuslikkuse vahehindamine tehakse 2021. aastal ning kava täitmise analüüs 2026. aastal.

Kaitsekorralduskava täitmise analüüs on ühtlasi ka aruanne selle täitmise efektiivsuse osas. Kaitse-eesmärgiks olevate liikide (jõesilm ja lõhe) seisundit hinnatakse nende elupaigaks oleva Selja jõe seisundi järgi. Kaitsekorraldus loetakse edukaks, kui on saavutatud tabelis 4 seatud eesmärgid. Kaitsekorraldus on olnud tulemuslik, kui kaitse-eesmärgiks olevate loodusdirektiivi elupaigatüüpide pindala on säilinud või suurenenud ja esinduslikkus jäänud samale tasemele või tõusnud. Kaitsekorraldus on olnud edukas, kui asustuse struktuur, ajalooline maakasutus ja väärtuslikud maastikuelemendid on säilinud ja maastikus loetavad.

Kaitsekorraldusperiood on olnud edukas, kui on rakendatud ja teostatud kaitsekorralduskavas planeeritud kaitsekorralduslikud tegevused ning viidud läbi seired ja inventuurid. Samuti loetakse kaitsekorra rakendamist edukaks, kui kaitse-eeskirja on tehtud asjakohased muudatused.

Kaitsealal levivate Natura elupaigatüüpide seisundi kohta on olemas ajakohased andmed. Väärtuslikud elupaigad on valdavalt tsoneeritud sihtkaitsevöönditesse, mistõttu puudub vajadus kõikide elupaikade täiendavaks inventeerimiseks kaitsekorraldusperioodi lõpus. Enamasti on elupaikade seisundit võimalik hinnata kaugseire teel (nt ortofotode põhjal) ning vajadusel osalise kohapealse inventeerimise ja seisundiseirega, et kontrollida võimalikke muutusi elupaigatüüpides.

Kõikide valdkondade tulemuslikkuse hindamise kriteeriumid ning nende arvulised väärtused on esitatud tabelis 4. Tabelis on esitatud vastavate kaitseväärtuse kohta ülevaatlikult kaitsetegevuse tulemuslikkuse hindamiseks vajalikud kriteeriumid ning nende lähte- ja sihtväärtused.

Tabel 4. Kaitsekorralduse tulemuslikkuse hindamine

Jrk	Väärtus	Indikaator	Kriteerium	Tulemus	Selgitus
2.1.1	Jõesilm ja lõhe	Elupaiga soodne seisund	Elupaiga seisund on kogu ulatuses (25,8 km) hea ning esinduslikkus väga kõrge (A).	Kogu ulatuses (25,8 km) on säilinud elupaiga hea seisund ja väga kõrge (A) esinduslikkus.	Hindamise aluseks on riikliku seire tulemused (v.t ptk 4.1.1.1)
2.2.1.1	Jõesid ja ojad (3260)	Elupaigatüübi soodne seisund, VMK hinnang	Elupaiga seisund on kogu ulatuses (25,8 km) hea ning esinduslikkus väga kõrge (A). Jõe seisundiklass VMK kriteeriumite järgi on hea.	Kogu ulatuses (25,8 km) on säilinud elupaiga hea seisund ja väga kõrge (A) esinduslikkus. Jõe seisundiklass VMK kriteeriumite järgi on vähemalt hea.	Hindamise aluseks on riikliku seire tulemused (v.t ptk 4.1.1.1)

Jrk	Väärtus	Indikaator	Kriteerium	Tulemus	Selgitus
2.2.2.1	Vanad loodumetsad (9010*)	Elupaiga pindala (ha) ja esinduslikkus	Elupaik on kaitsealal inventeeritud 220 ha-l, keskmine esinduslikkus C.	Elupaigatüüp on säilinud vähemalt 200 ha-l keskmise esinduslikkusega vähemalt C.	Ülepinnaline loodusdirektiivi metsaelupaigatüüpide inventuur tehti 2009. aastal. Peamiselt asuvad loodusdirektiivi elupaigad sihtkaitsevööndis. Enamasti on elupaikade seisundit võimalik hinnata kaugseire teel. Vajadusel tehakse pisteline kohapealne kontroll.
2.2.2.2	Rohunditerikkad kuusikud (9050)	Elupaiga pindala (ha) ja esinduslikkus	Elupaik on kaitsealal inventeeritud 9 ha-l, keskmine esinduslikkus B.	Elupaigatüüp on säilinud vähemalt 9 ha-l keskmise esinduslikkusega vähemalt B.	Ülepinnaline loodusdirektiivi metsaelupaigatüüpide inventuur tehti 2009. aastal. Peamiselt asuvad loodusdirektiivi elupaigad sihtkaitsevööndis. Enamasti on elupaikade seisundit võimalik hinnata kaugseire teel. Vajadusel tehakse pisteline kohapealne kontroll.

Jrk	Väärtus	Indikaator	Kriteerium	Tulemus	Selgitus
2.2.2.3	Soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080*)	Elupaiga pindala (ha) ja esinduslikkus	Elupaik on kaitsealal inventeeritud 4 ha-l, keskmine esinduslikkus C.	Elupaigatüüp on säilinud vähemalt 4 ha-l keskmise esinduslikkusega vähemalt C.	Ülepinnaline loodusdirektiivi metsaelupaigatüüpide inventuur tehti 2009. aastal. Peamiselt asuvad loodusdirektiivi elupaigad sihtkaitsevööndis. Enamasti on elupaikade seisundit võimalik hinnata kaugseire teel. Vajadusel tehakse pisteline kohapealne kontroll.
2.2.2.4	Laialehised lammimetsad (91F0)	Elupaiga pindala (ha) ja esinduslikkus	Elupaik on kaitsealal inventeeritud 2,8 ha-l, keskmine esinduslikkus D.	Elupaigatüüp on säilinud vähemalt 2 ha-l keskmise esinduslikkusega vähemalt D.	Ülepinnaline loodusdirektiivi metsaelupaigatüüpide inventuur tehti 2009. aastal. Peamiselt asuvad loodusdirektiivi elupaigad sihtkaitsevööndis. Enamasti on elupaikade seisundit võimalik hinnata kaugseire teel. Vajadusel tehakse pisteline kohapealne kontroll.

Jrk	Väärtus	Indikaator	Kriteerium	Tulemus	Selgitus
2.2.3.1	Lamminiidud (6450)	Elupaiga pindala (ha) ja esinduslikkus	Elupaik on kaitsealal inventeeritud 53 ha-l, keskmine esinduslikkus D.	Elupaigatüüp on säilinud vähemalt 45 ha-l keskmise esinduslikkusega vähemalt C.	2017. aastal plaanis teha ülepinnaline niitude inventuur, sest andmed vananenud. Tulemuslikkust saab hinnata kaugseire teel, analüüsides, mitu hektarit taastatakse või hooldatakse.
2.3.1	Maastik: asustuse struktuur, ajalooline maakasutus, väärtuslikud maastikuelemendid	Lagedate ja hoonestatud alade osakaal ja paiknemine, maastikuelementide olemasolu ja vaadeldavus	Kaitseala läbib Selja jõgi ja selle ürgorg. Peamine asustus on kaitseala põhjaosas. Kohati on olemas vaated jõele ja jõelt kaldale. Lagedal alal asub neemiklinnus.	Ajalooline asustuse struktuur, maakasutus ja väärtuslikud maastikuelemendid on säilinud ja maastikus loetavad. Lagedad alad on vähemalt 79 ha.	Suures osas saab tulemuslikkust hinnata kaugseire teel analüüsides põhikaarti, ortofotot ja väljastatud ehituslube. Maastikuelementide säilimist tuleb vähemalt osaliselt koha peal kontrollida.

KASUTATUD ALLIKAD

Kirjandus ja internetiallikad

Arold, I. 2005. Eesti maastikud. Tartu Ülikooli Kirjastus.

Eesti riikliku keskkonnaseire Eesti jõgede hüdrokeemiline seire 2014. a. aastaaruanne. 2015. Tallinna Tehnikaülikooli Keskkonnatehnika instituut.

Harjuse (*Thymallus thymallus*) kaitse tegevuskava eelnõu, 2016.

Hurt, M., Kivistik, M. 2015. Tegevuskava rakendamine jõevähi varude kasutamiseks ja kaitseks 2014. a. SA Keskkonnainvesteeringute Keskuse finantseeritud ja Eesti Maaülikooli Veterinaarmeditsiini ja loomakasvatuse instituudi teostatud projekti aruanne. Eesti Maaülikooli Veterinaarmeditsiini ja loomakasvatuse instituut.

Ida-Eesti vesikonna veemajanduskava. 2016. Keskkonnaministeerium. http://www.envir.ee/sites/default/files/ida-eesti_vesikonna_veemajanduskava.pdf

Järvekülg, R., Käiro, K., Pall, P., Pihu, R., Timm, H., Vilbaste, S. 2015. Eesti riikliku keskkonnaseire allprogrammi „Jõgede hüdrobioloogiline seire ja uuringud” 2014. a aruanne. Eesti Maaülikooli Põllumajandus- ja keskkonnainstituudi Limnoloogiakeskus.

Jõesilmu (*Lampetra fluviatilis*) kaitse tegevuskava eelnõu, 2015.

Kaja, U., Ruut, K., Rüütel, I., Tummeleht, L.-I. 2008. Lääne-Virumaa väärtuslikud maastikud. VR kirjastus.

Kaur, E., Kuusik, M., Sepp, K. 2008. Eesti maastikud. Tänapäev.

Kesler, M., Taal, I., Sirgsden, R. 2014. Kalanduse riikliku andmekogumise programmi täitmine ja vaalaliste juhusliku püügi seirekavade koostamine ning elluviimine vastavalt Euroopa Nõukogu määrustele 199/2008 ja 812/2004, Euroopa Komisjoni määrustele nr 665/2008 ja 1078/2008 ja Euroopa Komisjoni otsusele nr 949/2008 ning andmete analüüs ning soovitusel kalavarude haldamiseks 2014. aastal. Osa: Lõhe ja meriforell. Tartu Ülikooli Eesti Mereinstituut.

Kukk, Ü. 1997. Haruldased ja kaitstavad taimeliigid Lääne-Viru maakonnas. Tartu.

Kukk, Ü., Hurt, E. 2004. Lääne-Virumaa ohustatud ja kaitsealuste taimede levik ja kaitse. Tartu.

Leis, M. 2010. Selja jõe maastikukaitseala brüofloora. Aruanne. Eesti Maaülikool, Põllumajandus- ja Keskkonnainstituut.

Leppik, E., Marmor, L., Tõrra, T. 2009. Selja jõe maastikukaitseala samblike inventuur. Lõpparuanne. Tartu Ülikool, Ökoloogia ja Maateaduse Instituut, Botaanika osakond, Botaanika- ja mükoloogiamuuseum.

Linder, M. (koostaja). 2012. Karuputke võõrliigid ja mõned sarnased kodumaised liigid. Keskkonnaamet.

Lukken, V., Sipelgas, K. 2010. Selja jõe maastikukaitseala ehituspiirangute analüüs. Tartu.

Metsoja, J.-A. (koostaja). 2011. Luhtade hoolduskava.

Noorkalade asustamine. <http://www.rmk.ee/organisatsioon/polula-kalakasvandus/noorkalade-asustamine>

Paal, J. 2000. Loodusdirektiivi elupaigatüüpide käsiraamat. TÜ botaanika ja ökoloogia instituut.

Poollooduslike koosluste tegevuskava aastateks 2014–2020. Keskkonnaministri 13.09.2013. a käskkiri nr 897

Selja jõe umbekasvamise põhjuste väljaselgitamine ja tervendamise abinõude plaani välja töötamine. 2009. Maves AS.

Selja jõe valgala reostuskoormuse uuring. 2015. Kobras AS.

Sell, I. 2010. Järva-Lääne-Viru regiooni haruldaste seente inventuur.

Tali, K. 2010. Neeruti ja Selja MKA kaitsealuste taimede inventuur 2009.–2010. aastal. Tartu.

Troska, G. 1998. Külad ja külaelu. Eesti rahvakultuur. Eesti Entsüklopeediakirjastus. Tallinn.

Tuvi, J. 2010. Selja jõe maastikukaitseala linnustiku inventuur. Aruanne. Tartu.

Tõkestusrajatiste inventariseerimine vooluveekogudel kalade rändetingimuste parandamiseks. Hange II. Koostajad: Eesti Veeprojekt OÜ, Projekterimisbüroo Maa ja Vesi AS, Inseneribüroo Urmas Nugin OÜ, Piiber Projekt OÜ, Projektbüroo Koda OÜ, Maves AS, Kobras AS, Merin OÜ, Ökokonsult OÜ. 2013. Tartu.

Planeeringud ja arengukavad

Karepa piirkonna külade arengukava aastateks 2011–2021, Lääne-Virumaa, Vihula vald. http://www.vihula.ee/documents/1124940/1349998/Karepa_Piirkond_arengukava.pdf/6075657f-8646-448a-9944-ffa8900418d7

Lääne-Viru maakonnaplaneeringut 2010+ täpsustav teemaplaneering „Lääne-Viru maakonna jalg- ja jalgrattateed”. Lääne-Viru maavanema 02.07.2015 korraldus nr 1-1/15-668. <https://laane-viru.maavalitsus.ee/laane-viru-maakonna-jalg-ja-jalgrattateede-teemaplaneering>

Lääne-Virumaa maakonnaplaneering „Lääne-Viru maakonna rannikuala”. Lääne-Viru maavanema 14.12.2011 korraldus nr 258. <https://laane-viru.maavalitsus.ee/laane-viru-maakonna-rannikuala>

Vihula valla üldplaneering. Vihula Vallavolikogu 13.08.2003 määrus nr 19
<http://www.vihula.ee/uldplaneering>

Seadused, määrused, eeskirjad

Euroopa Komisjonile esitatav Natura 2000 võrgustiku alade nimekiri. Vabariigi valitsuse korraldus nr 615-k. 5.08.2004 // RTL 2004, 111, 1758.

EÜ Nõukogu direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta (EÜT L 206, 22.07.1992, lk 7–50).

Jahieeskiri. RT I, 29.05.2013, 51
<https://www.riigiteataja.ee/akt/114082015021?leiaKehtiv>

Looduskaitseseadus. RT I 2004, 38, 258.
<https://www.riigiteataja.ee/akt/130122011013?leiaKehtiv>

Lõhe, jõeforelli, meriforelli ja harjuse kudemis- ja elupaikade nimistu. RTL 2004, 87, 1362
<https://www.riigiteataja.ee/akt/898474?leiaKehtiv>

Selja jõe maastikukaitseala kaitse-eeskiri. RT I 2005, 33, 248
<https://www.riigiteataja.ee/akt/13291386?leiaKehtiv>

Veeseadus. RT I 1994, 40, 655
<https://www.riigiteataja.ee/akt/106012016014?leiaKehtiv>

Andmebaasid

EELIS (Eesti Looduse Infosüsteem). <http://loodus.keskkonnainfo.ee>

Keskkonnaregister: <http://register.keskkonnainfo.ee/envreg/main>

Kultuurimälestiste register. <https://register.muinas.ee/public.php>

Maa-ameti geoportaal: <http://geoportaal.maaamet.ee/>

Natura standardandmebaas: <http://natura2000.eea.europa.eu/#>

Seireveeb: Keskkonnaagentuur: <http://seire.keskkonnainfo.ee/>

LISAD

LISA 1. KAITSE-EESKIRI

Väljaandja: Vabariigi Valitsus

Akti liik: määrus

Teksti liik: terviktekst

Redaktsiooni jõustumise kp: 01.04.2010

Redaktsiooni kehtivuse lõpp: Hetkel kehtiv

Selja jõe maastikukaitseala kaitse-eeskiri¹

Vastu võetud Vabariigi Valitsuse 6. juuni 2005. a määrusega nr 118 (RT I 2005, 33, 248),
jõustunud 19.06.2005

**Muudetud järgmise Vabariigi Valitsuse määrusega (vastuvõtmise aeg, number, avaldamine Riigi Teatajas, jõustumise aeg):
19.01.2009 nr 13 (RT I 2009, 7, 48) 1.02.2009**

Määrus kehtestatakse Looduskaitseaduse § 10 lõike 1 alusel.

1. peatükk ÜLDSÄTTED

§ 1. Selja jõe maastikukaitseala kaitse-eesmärk

(1) Selja jõe maastikukaitseala² (edaspidi *kaitseala*) kaitse-eesmärk on Selja jõe oru ja seal esinevate koosluste ning EÜ nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku taime- ja loomastiku kaitse kohta I lisa nimetatud elupaigatüüpide – jõgede ja ojade (3260)³, lamminiitude (6450), vanade looduspõõsade (9010*), soostuvate ja soolehtmetsade (9080), laialehiste lammimetsade (91F0), rohunditerikaste kuusikute (9050) ja vanade laialehiste metsade (9020*) ning II lisa nimetatud liikide – jõesilmu ja lõhe kaitse.

(2) Kaitseala maa- ja veeala jaguneb vastavalt kaitsekorra eripärade ja majandustegevuse piiramise astmele kaheks sihtkaitsevööndiks ja üheks piiranguvööndiks.

(3) Kaitsealal tuleb arvestada «Looduskaitseaduses» sätestatud piiranguid käesolevas määruses sätestatud erisustega.

(4) Tulenevalt Vabariigi Valitsuse 5. augusti 2004. a korralduse nr 615-k «Euroopa Komisjonile esitatav Natura 2000 võrgustiku alade nimekiri» lisa 1 punkti 2 alapunktist 372 hõlmab kaitseala Selja jõe loodusala, kus tegevuse kavandamisel tuleb hinnata selle mõju kaitse-eesmärkidele, arvestades Natura 2000 võrgustiku alade suhtes kehtivaid erisusi.

§ 2. Kaitseala asukoht

(1) Kaitseala asub Lääne-Viru maakonnas Vihula vallas Karepa, Rutja, Kiva ja Tidriku külas ning Haljala vallas Pehka ja Varangu külas.

(2) Kaitseala välispiir ja vööndite piirid on esitatud kaardil määruse lisas⁴.

§ 3. Kaitseala valitseja

Kaitseala valitseja on Keskkonnaamet.

2. peatükk KAITSEKORRA ÜLDPÕHIMÕTTED

§ 4. Lubatud tegevus

(1) Inimestel on lubatud viibida, korjata marju, seeni ja muid metsa kõrvalsaadusi kogu kaitsealal.

(2) Füüsilise isiku või eraõigusliku juriidilise isiku omandis oleval kinnisasjal on viibimine lubatud, arvestades «Asjaõigusseaduses» ja «Looduskaitseaduses» sätestatut.

(3) Telkimine ja lõkke tegemine on lubatud ainult kaitseala valitseja nõusolekul selleks ettevalmistatud ja tähistatud kohtades. Telkimine ja lõkke tegemine õuemaal on lubatud omaniku loal.

(4) Kaitsealal on lubatud kuni 50 osalejaga rahvaürituse korraldamine selleks ettevalmistamata kohtades. Rohkem kui 50 osalejaga rahvaürituse korraldamine selleks ettevalmistamata kohtades on lubatud üksnes kaitseala valitseja nõusolekul.

(5) Kaitsealal on lubatud püüda kala ja pidada jahti.

(6) Kaitseala teedel on lubatud sõidukiga sõitmine. Maastikusõidukiga sõitmine on lubatud kaitseala valitseja nõusolekul. Sõidukiga sõitmine väljaspool teid ja maastikusõidukiga sõitmine kaitseala valitseja nõusolekuta on lubatud järelevalve- ja päästetöödel, kaitseala valitsemisega seotud tegevuses, poollooduslike koosluste hooldamisel, liinirajatiste hooldustöödel, metsamajandustöödel, põllumajandustöödel ning kaitseala valitseja nõusolekul teostatavas teadustegevuses.

(7) Kaitseala vetel on lubatud mootoriga ujuvvahendiga sõitmine. Mootoriga ujuvvahendiga sõitmine on lubatud ainult järelevalve- ja päästetöödel, kaitseala valitsemisega seotud tegevuses ning kaitseala valitseja nõusolekul teostatavas teadustegevuses.

§ 5. Keelatud tegevus

Kaitseala valitseja nõusolekuta on kaitsealal keelatud:

- 1) muuta katastriüksuse kõlvikute piire ja sihtotstarvet;
- 2) koostada maakorralduskava ja teostada maakorraldustoiminguid;
- 3) väljastada metsamajandamiskava;
- 4) kinnitada metsateatist;
- 5) kehtestada detailplaneeringut ja üldplaneeringut;
- 6) anda nõusolekut väikeehitise, sealhulgas lautri või paadisilla ehitamiseks;
- 7) anda projekteerimistingimusi;
- 8) anda ehitusluba.

§ 6. Tegevuse kooskõlastamine

(1) Kaitseala valitseja vaatab talle kooskõlastamiseks esitatud metsateatise läbi ja annab kümne tööpäeva jooksul taotluse saamisest arvates metsakoosluse liikide ning vanuse mitmekesisuse säilitamise eesmärgist tulenevalt oma kirjaliku nõusoleku või seab vajaduse korral omapoolsed tingimused.

(2) Kaitstava loodusobjekti valitseja ei kooskõlasta tegevust, mis vajab kaitse-eeskirja kohaselt kaitstava loodusobjekti valitseja nõusolekut, kui see võib kahjustada kaitstava loodusobjekti kaitse-eesmärgi saavutamist või kaitstava loodusobjekti seisundit.

(3) Kui tegevust ei esitatud kaitstava loodusobjekti valitsejale kooskõlastamiseks või tegevuses ei arvestatud kirjalikult seatud tingimusi, mille täitmisel tegevus ei kahjusta kaitstava loodusobjekti kaitse-eesmärgi saavutamist või kaitstava loodusobjekti seisundit, ei teki isikul, kelle huvides nimetatud tegevus on, vastavalt «Haldusmenetluse seadusele» õiguspärast ootust sellise tegevuse õiguspärasuse osas.

(4) Keskkonnaministeeriumil või Keskkonnaametil on keskkonnamõju hindamise järelevalvajana õigus määrata kaitstava loodusobjekti kaitseks keskkonnanõudeid, kui kavandatav tegevus võib kahjustada kaitstava loodusobjekti kaitse-eesmärgi saavutamist või kaitstava loodusobjekti seisundit.

3. peatükk SIHTKAITSEVÖÖND

§ 7. Sihtkaitsevööndi määratlus

(1) Kaitseala sihtkaitsevöönd on kaitseala osa seal väljakujunenud või kujundatavate looduslike ja poollooduslike koosluste säilitamiseks.

(2) Kaitsealal on kaks sihtkaitsevööndit:

- 1) Jõemetsa sihtkaitsevöönd;
- 2) Mooritsa sihtkaitsevöönd.

§ 8. Keelatud tegevus

Sihtkaitsevööndis on keelatud:

- 1) majandustegevus;
- 2) loodusvarade kasutamine;
- 3) uute ehitiste püstitamine, välja arvatud õppe- ja loodusraja rajamine.

§ 9. Lubatud tegevus

(1) Kaitseala valitseja nõusolekul on sihtkaitsevööndis lubatud:

- 1) hooldustööd kaitsealuste liikide elutingimuste säilitamiseks;
- 2) teede ja jalgradade hooldustööd.

(2) Mooritsa sihtkaitsevööndis on kaitseala valitseja nõusolekul lubatud:

- 1) olemasolevate maaparandussüsteemide hoiutööd ja veerežiimi taastamine;
- 2) metsakoosluse kujundamine vastavalt kaitse-eesmärgile, kusjuures kaitseala valitsejal on õigus esitada nõudeid raieaja ja -tehnoloogia, metsamaterjali kokku- ja väljaveo ning puistu koosseisu ja täiuse osas;
- 3) pilliroo varumine.

§ 10. Vajalik tegevus

Mooritsa sihtkaitsevööndi poollooduslike koosluste esinemisaladel on koosluste säilitamiseks vajalik rohu niitmine, loomade karjatamine ning puu- ja põõsarinde harvendamine või raadamine.

§ 11. Sihtkaitsevööndi kaitse-eesmärk

(1) Jõemetsa sihtkaitsevööndi kaitse-eesmärk on metsaökosüsteemide arengu tagamine üksnes loodusliku protsessina.

(2) Mooritsa sihtkaitsevööndi kaitse-eesmärk on looduse mitmekesisuse ja maastikuilme säilitamine.

3. peatükk PIIRANGUVÖÖND

§ 12. Piiranguvööndi määratlus

Selja jõe piiranguvöönd moodustab kaitseala maa- ja veeala, mis ei kuulu sihtkaitsevööndisse.

§ 13. Lubatud tegevus

(1) Piiranguvööndis on lubatud majandustegevus.

(2) Piiranguvööndis on lubatud uute ehitiste, kaasa arvatud ajutiste ehitiste püstitamine, arvestades käesoleva määruse § 5 punktides 5–8 sätestatud.

(3) Kaitseala valitseja nõusolekul on piiranguvööndis lubatud uute veekogude rajamine.

§ 14. Keelatud tegevus

Piiranguvööndis on keelatud:

- 1) veekogude veetaseme ja kaldajoone muutmine;
- 2) uuendusraie, välja arvatud turberaie, mille puhul tuleb säilitada koosluse liikide ja vanuse mitmekesisus;
- 3) puidu kokku- ja väljavedu külmumata pinnasel;
- 4) puhtpuistute kujundamine ja energiapuistute rajamine;
- 5) maavara kaevandamine;
- 6) biotsiidi ja taimekaitsevahendi kasutamine metsamaal ja looduslikul rohumaal;
- 7) roo varumine külmumata pinnasel;
- 8) uue maaparandussüsteemi rajamine.

§ 15. Piiranguvööndi kaitse-eesmärk

Piiranguvööndi kaitse-eesmärk on looduse mitmekesisuse ning maastikuilme säilitamine.

¹ EÜ nõukogu direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku taime- ja loomastiku kaitse kohta (EÜT L 206, 22.07.1992, lk 7–50; C 241, 29.08.1994, lk 175; L 305, 8.11.1997, lk 42–65; L 236, 23.09.2003, lk 667–702; L 284, 31.10.2003, lk 1–53).

² Selja jõe maastikukaitseala on moodustatud Rakvere Rajooni RSN Täitevkomitee 11. detsembri 1978. a otsusega nr 198 «Kohaliku tähtsusega looduskaitse alla kuuluvate parkide, botaaniliste üksikobjektide ja maastiku üksikobjektide nimekirjade muutmise kohta» maastiku üksikobjekti Selja jõe ürgoru ning Karepal ja Rutjal asuvate rannamoodustiste baasil.

³ Sulgudes on siin ja edaspidi kaitstava elupaigatüübi koodinumber vastavalt EÜ nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ I lisale. Tärniga (*) on tähistatud esmatähtsad elupaigatüübid.

⁴ Kaitseala välispiir ja võõndite piirid on märgitud määruse lisas esitatud kaardil Eesti põhikaardi (mõõtkava 1:10 000) alusel, kasutades Eesti Metsakorralduskeskuses 2001. aastal koostatud Loobu metskonna planšetti (mõõtkava 1:10 000) ja maakatastri andmeid seisuga juuni 2004. a. Kaitseala kaardiga saab tutvuda Keskkonnaametis, Keskkonnaministeeriumis, Keskkonnaministeeriumi Info- ja Tehnokeskuses ning Maa-ameti veebilehel maainfosüsteemis (www.maaamet.ee).

LISA 2. VÄÄRTUSTE KOONDTABEL

Jrk	Väärtus	Kaitse-eesmärk 30 aasta perspektiivis	Ohutegur	Meede	Oodatud tulemus kaitsekorraldusperioodi lõpul
Elustik					
2.1.1.1	Jõesilm	Säilib jõesilmu asurkond ja tema elupaik soodsas seisundis.	Jõe füüsilise kvaliteedi ja veekvaliteedi halvenemine.	Liigi kaitse tagatakse läbi elupaiga kaitse, mille ohutegurid ja meetmed on toodud peatükis 2.2.1.1.	Jõesilmu asurkond ja tema elupaik soodsas seisundis on säilinud.
2.1.1.2	Lõhe	Säilib lõhe asurkond ja tema elupaik soodsas seisundis.	Jõe füüsilise kvaliteedi ja veekvaliteedi halvenemine.	Liigi kaitse tagatakse läbi elupaiga kaitse, mille ohutegurid ja meetmed on toodud peatükis 2.2.1.1.	Lõhe asurkond ja tema elupaik soodsas seisundis on säilinud.
Kooslused					
2.2.1.1	Jõed ja ojad (3260)	Säilinud on elupaiga hea seisund ja väga kõrge esinduslikkus kogu ulatuses (25,8 ha). Jõe seisundiklass VMK kriteeriumite järgi on vähemalt hea.	Rändetõkked ja loodusliku veerežiimi muutmine.	Administratiivmeetmed (järelevalve seaduste täitmise osas)	Säilinud on elupaiga hea seisund ja väga kõrge esinduslikkus kogu ulatuses (25,8 ha). Jõe seisundiklass VMK kriteeriumite järgi on vähemalt hea.
2.2.2.1	Vanad loodusemetsad (9010*)	Elupaigatüüp on säilinud vähemalt 200 ha ja elupaigatüübi keskmine esinduslikkus on vähemalt B.	Sõidukite parkimine metsa all	Mootorsõidukiga sõitmist keelava märgi paigaldamine.	Elupaigatüüp on säilinud vähemalt 200 ha ja elupaigatüübi keskmine esinduslikkus on vähemalt C.

Jrk	Väärtus	Kaitse-eesmärk 30 aasta perspektiivis	Ohutegur	Meede	Oodatud tulemus kaitsekorraldusperioodi lõpul
2.2.2.2	Rohunditerikkad kuusikud (9050)	Elupaigatüüp on säilinud vähemalt 9 ha ja elupaigatüübi keskmine esinduslikkus on A.	Ebasoodne kaitsereežiim	Arvata Kunda metskond 22 maaüksusel olev 1,7ha suurune A–B esinduslikkusega rohunditerikas kuusik Mooritsa sihtkaitsevööndisse.	Elupaigatüüp on säilinud vähemalt 9 ha ja elupaigatüübi keskmine esinduslikkus on B või kõrgem.
2.2.2.3	Soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080*)	Elupaigatüüp on säilinud vähemalt 4 ha ja elupaigatüübi keskmine esinduslikkus on B või kõrgem.	Elupaigatüüp asub täies ulatuses sihtkaitsevööndis, mis loob tingimused kaitse-eesmärgi saavutamiseks.		Elupaigatüüp on säilinud vähemalt 4 ha ja elupaigatüübi keskmine esinduslikkus on C või kõrgem.
2.2.2.4.	Laialehised lammimetsad (91F0)	Elupaigatüüp on säilinud vähemalt 2 ha ja elupaigatüübi keskmine esinduslikkus on C või kõrgem.	Metsaraie	Metsateatise menetlemisel arvestada laialehise lammimetsaga ning lubada vaid halli lepa raiet väikeses mahus (veeseaduse § 28 lõike 4 punkti 2 järgi).	Elupaigatüüp on säilinud vähemalt 2 ha ja elupaigatüübi keskmine esinduslikkus on D või kõrgem.
2.2.3.1	Lamminiidud (6450)	Elupaigatüüp on säilinud 45 ha ja elupaigatüübi keskmine esinduslikkus on C või kõrgem.	Kulustumine ja võsastumine	Võsaraie ja mätaste purustamine. Niitmine koos heina kogumisega ja alalt ära viimisega ning/või karjatamine.	Elupaigatüüp on säilinud 45 ha ja elupaigatüübi keskmine esinduslikkus on C või kõrgem.

Jrk	Väärtus	Kaitse-eesmärk 30 aasta perspektiivis	Ohutegur	Meede	Oodatud tulemus kaitsekorraldusperioodi lõpul
Maastik					
2.3.1	Asustuse struktuur	Ajalooline asustuse struktuur on säilinud ja külamaastikus loetav. Ei ole rajatud dominantset, piirkonda mitesobituvat uushoonestust.	Maaüksuste jagamine ja hoonestamine arvestamata piirkonnas väljakujunenud asustusstruktuuri. Lagedatele aladele ehitamine.	Looduskasutuse tingimuste seadmine arvestades väljakujunenud asustusstruktuuri.	Ajalooline asustuse struktuur on säilinud ja külamaastikus loetav. Ei ole rajatud dominantset, piirkonda mitesobituvat uushoonestust.
2.3.2	Ajalooline maakasutus	Ajalooline maakasutus, sellele omane ilme, struktuur ja põhilised elemendid on säilinud.	Lagedate alade võsastumine ja täisehitamine.	Poollooduslike koosluste ja põllumajandusmaade hooldamise soodustamine riiklike toetustega. Looduskasutuse tingimuste seadmine arvestades väljakujunenud asustusstruktuuri.	Ajalooline maakasutus, sellele omane ilme, struktuur ja põhilised elemendid on säilinud.
2.3.3	Väärtuslikud maastikuelemendid	Väärtuslikud maastikuelemendid on säilinud ja maastikus loetavad. Lisaks lamminiitudele hooldatakse 25 ha muid niite.	Avatud ja poolavatud alade ning kaugeleulatuvate vaatekohtade kinnikasvamine. Kõrgekasvuliste invasiivsete võõrliikide kohati laialdane levik.	Poollooduslike koosluste ja põllumajandusmaade hooldamise soodustamine riiklike toetustega. Riiklik tellimus karuputke tõrjeks.	Väärtuslikud maastikuelemendid on säilinud ja maastikus loetavad. Lisaks lamminiitudele hooldatakse 25 ha muid niite.

LISA 3. KAITSEKORRALDUSKAVA AVALIKKUSE KAASAMISE MATERJALID

Selja jõe maastikukaitseala kaitsekorralduskava külastuskorralduse koosolek Rakvere 19.11.2015

Koosolekut juhatas: Maret Vildak

Protokollis: Mareile Michelson

Osalejad: Riina Pomerants (KeA), Kristi Kurve (KKI), Eerik Väärtnõu (RMK), Veikko Loose (RMK), Jaan Känna (külavanem), Sulev Kiviberg (Vihula VV), Olavi Kasemaa (Virumaa Rannakalurite Ühing)

Algus: 10.00

Lõpp: 11.05

Päevakorras: Selja jõe maastikukaitseala (MKA) taristu

Põhilised küsimused, mis vaja lahendada, kas taristud jäävad sellisena sinna ja kes hakkab hooldama:

* Tähised – üldiselt hästi tähistatud, 2 tähist vales kohas. Päikese käes olevad tähised on kulunud – vajavad asendamist.

* Liiklusmärgid – 2 keelumärki. Maantee ääres oleva keelumärgi juurde võiks paigaldada ka kaitseala tähise, siis teada, et miks sissesõit on keelatud.

* Infotahvel – ei saa peatuda lugemiseks, viia parklasse! Kumba?

Vastutaja kokkuleppimine – kas RMK paigaldab, paigaldatud omal ajal (juba LKK ajal) kaitseala valitseja poolt.

* Parklad, 2 tk – vajavad piiritlemist. Kes korraldab? * Piktogramm – telkimisekeeld ja lõkketegemise keeld. Kes paigaldab?

* Prügikastid on hooajaks ära viidud.

Infotahvel

Maret Vildak: Infotahvli (olemas 1) asukoht ei ole hea – ligipääs. Uus asukoht ühte parklasse (**ettepanek miks mitte mõlemasse**). Infotahvli asukoht läheks muutmise. Suunitlus – tutvustab kaitseala, piiranguid.

Kui palju inimesi pöörab parklasse? Kalamehed. Tee ääres informatiivsem möödaliiklejaile – jalgrattureile jms. Teeäärde võiks jääda – täiendavalt parklatesse. Võimalus panna (vana) poe või kultuurimaja/rahvamaja juurde.

Sulev Kiviberg: Parklates võiks olla, rannakülastajatele, prügikonteinerid juba on seal – eeldus, et rahvas käib.

Otsustati – infotahvli asupaik üle vaadata, 1 jääks maantee äärde, lisaks paigaldada parkla(te)sse!

Parklad

Parempoolne vajab piiritlemist.

Maret Vildak: Parkla riigimaal, rajaja KOV (!) paremkaldal. Parklani viib kohalik tee. Kas parkla KOV või RMK hooldada?

Eerik Väärtnõu: RMK hooldab matkaradu ja nendega seonduvaid puhkeplatse. RMK maal parkla – kooskõlastamise küsimus.

Maret Vildak: Keskkonnaametis sellist töövaldkonda ei ole, kas edasi peaks jääma KOV või peab likvideerima?

Sulev Kiviberg: KOV korrastanud, samas parkla tekkinud ajapikku.

Riina Pomerants: Vallavanemaga on peetud kirjavahetust korrastamise osas

Sulev Kiviberg: KOV korraldab jäätmekäitlust.

Maret Vildak: Parkla piiritlemata, sõidetakse sealt edasi. Kes paigaldaks piirded, KOV? Kas saaks omavahel vallas arutada?

Sulev Kiviberg: Et RMK maal, kas võiks edaspidi vaadata Karepa osa, Eisma jm analoogne koht, RMK-ga läbirääkimiste küsimus. Pädevused ära jagada, et kes mida teeb? Et miks seal üldse käiakse, et kas peaks olema grillimise koht?

Kristi Kurve: Vasakpoolne parkla asub sihtkaitsevööndis, sinna ei tule kõne alla grill koht. Paremale läbirääkimise küsimus.

Riina Pomerants: Vihula valla üldplaneeringu kohaselt paremal supluskoht.

Sulev Kiviberg: Varem olnud rippisild, praegu prügikonteinerite täituvus ühesugune mõlemal pool.

Maret Vildak: Kas teie hinnangul hooldaks parklaid RMK loodushoiuosakond?

Sulev Kiviberg: Vald korraldaks jäätmekäitlust, rajatise ei rajaks ise.

Maret Vildak: Ei ole puhkeala. Vähe tõenäoline, et RMK hooldusesse läheb.

Olav Kasemaa (Virumaa rannakalanduse Ühing, Karepa küla) Kuidas läheneda ranna alale ja rannas parkimisele. Miks parkla peab seal olema? On see põhjendatud? Ei ole kohustust avada juurdepääsu otse mere äärde, parklad muu maailma praktikas kaugemal. Eesti rannapiir sirge. Autod mereäärest, paremast parklast ära tuua – autosid hajutada – ol.ol parklate juurde – rahvamaja vms. Kalakaitse seisukohast oluliselt parem kui ei lasta autoga väga lähedale. Vasakpoolne – mändide alune maa sõidetakse puruks. Autosõitjad raha sinna ei jäta, prügi aga küll. On liiklejaid, kes jätab auto tee äärde ja läheb läbi metsa mereäärde jalgsi. Jõesuus elavad inimesed eelistaksid, et ei oleks tolmupilve. Ettepanek parklad likvideerida ja teedele keelumärgid ette. Röövprüüdjaid hoiaks ka sel juhul eemale – ligipääs raskendatud jõe.

Maret Vildak: Mõlema parkla probleem, et need on piiritlemata, seetõttu sõidetakse edasi. Meie eesmärk ei ole ka rannapuhkuse võimaldamine, seal ametlikke telkimiskohti ei ole. Kas autod saaks realselt hoida suure maantee ääres.

Kristi Kurve: Kuumal suvel maanteeamet ei ole nõus teeääres parkimisega.

Jaan Käna (külavanem): Eismal sellistel juhtudel muudel liiklejatel liikumine raskendatud.

Kristi Kurve: Öösel ei pea märk kedagi kinni. Parempoolne on teeregistris kohaliku teena. Tee äärde võib ju parkida, siis tekitatakse tee äärde isetekkelisi taskuid.

Olav Kasemaa: Ei ole vaja teistele ligipääsu kui vaid kohalikele elanikele. Röövpüüdjatele oluline kiire lahkumine.

Kristi Kurve: Röövpüüdjal ei olegi vaja sõita sinna parklasse, saab ka teele lähemal jõe ligi.

Eerik Väärtnõu: Enamus inimesi tuleb sinna puhkama, kõik ei ole röövpüüdjad. Kas hakkame muutma ajalooliselt väljakujunenud puhkekohti?

Kristi Kurve: Tee kinni panemisega võtame tavapuhkajatelt võimaluse ära.

Olav Kasemaa: Rahvamaja juures on parkla, kuhu saaks jätta auto.

Maret Vildak: Kui parklad jäävad, peab neile olema tagatud hooldus.

Kristi Kurve: Ka sel juhul peaks olema tee ääres mäрге, et edasi sõita ei saa.

Maret Vildak: Hooldus – piiritletud, prügilahendus, suuri konteinereid ilmtingimata ei pea olema. Piiritlus, siit edasi ei sõida, piktogramm – lõkke keeld, telkimise keeld. Minimaalne hooldus. Eru parklas piirded eemaldatud – vaba voli, sõidetakse nii kaugele kui keegi arvab kui kaugele tee läheb. Seljal oht rannikukooslustele. Kes teeb tõkkes?

Sulev Kiviberg: RMK ja KOV-i läbirääkimine.

Jaan Käna: Vasakpoolsele tehakse koguaeg lõket, paremal mitte.

Maret Vildak: Tuleb panna piktogramm. Kas KOV teeb RMK-ga koostööd?

Sulev Kiviberg: Esmalt omakeskis läbirääkida.

Eerik Väärtnõu: RMK toimetab oma taristu piires, kõik mis jääb väljapoole – prügimajandus, on kulukas, kui kasti pole, viskad maha, kui on konteiner vajab tühjendamist – rahvaharimine võtab aega, aga sellega peaks alustama – silt „võta oma prügi kaasa!“

Maret Vildak: Teavitused, et võta oma prügi kaasa, on kindlasti vajalik.

Eerik Väärtnõu: RMK-l läks 20 a aega, aga nüüd on olukord oluliselt parem.

Maret Vildak: Kes teavitust teeb, mis osakond? RMK loodushoiuosakond? Et koosolekul esindatud ei ole, siis seda ala ei pea nad ilmselt vajalikuks?

Olav Kasemaa: Kes on käinud vasakpoolse metsa all? Metsik parkimine, metsaalune täisroojatud, väljakäik puudub. Keegi ei viitsi minna üle jõe.

Maret Vildak: Rannapuhkusel on see ilmselt igal pool nii, üks osa Eesti kultuurist.

Olav Kasemaa: Kui lasta masinad sinna, siis tekib seda rohkem.

Maret Vildak: Kus alternatiivseid parklaid võiks olla – rahvamaja ja poe juures?

Jaan Käna: See plats on eramaal.

Kristi Kurve: Kui mere ja jõe äärest kaotame parklad ära, peab midagi asemele pakkuma.

Maret Vildak: Rahvamaja kinnistu maa-ameti kaardirakenduses ühiskondlike ehitiste maa.

Olav Kasemaa: Enne paadisadamat vasakut kätt, tähistatud, niidetakse, valla sotsiaalmaa, rahvamaja juurest alla minna.

Sulev Kiviberg: Parempoolne parkla on kujundatud parklana, ei saa muuta olusid, mis ei ole tõsiselt põhjendatud, ei muuda oluliselt paremaks. Liiklus muutub ka ohtlikuks kitsal teel.

Riina Pomerants: Mõni aeg tagasi vald oli huvitatud uue koha otsimisest/hooldusest.

Sulev Kiviberg: Alguses oli üks konteiner.

Maret Vildak: Kust see prügi tuleb.

Sulev Kiviberg: Autost, rannas käijad, samas mööda randa enam ei vedele nii palju prügi.

Maret Vildak: Küsimus suurte prügikonteinerite osas, suunata raha pigem teavitusse, piiritlemisse.

Sulev Kiviberg: Teavitus on hea, aga praeguse prügimajandusega tuleme toime.

Maret Vildak: Jätta üks parkla kohaliku tee äärde.

Olav Kasemaa: Sinna mahub vähe masinaid, rohkem mahub sadamasse.

(Maret Vildak: Jääb väljapoole MKA-d. Tuleme Härgliiva juurde hiljem.)

Otsustati: Vihula Vallavalitsus arutab omavahel läbi, kas on nõus hooldama parklaid (piirded või piiritlemine, et ei oleks võimalik sõita metsa alla). Kui parklaid keegi ei hoolda, tuleb vasakpoolne likvideerida (tõsta mootorsõiduki keelumärk rannast maantee äärde), parempoolse osas võtta seisukoht, kes postide vmt piiritleks, et takistada edasisõitmist.

Koostöös vaadatakse üle alternatiivsed parkla asukohad, ja analüüsitakse, kas on võimalik parkimist suunata rannast kaugemale.

Vallavalitsus toob hooaja alguseks prügikastid parklasse tagasi ja hooldab neid ka edaspidi.

Liiklusmärgid

Maret Vildak: Liiklusmärgid, kes on nende hooldaja?

Tee omanik

Maret Vildak: Vasakpoolsel ei olegi tee omanikku. Ehitusseaduse järgi selline tee (ei ole registriobjekt), mida maaomanik saaks sulgeda. Kas need märgid võiks RMK panna või mis osakonnaga peaks rääkima?

Eerik Väärtnõu: Villu Alatsei RMK metsaparandustalituse osakond, tellimus peaks tulema läbi metskonna. Ilmselt nende maadega – riigi maa – ei pea vald tegema. Kas ol ol märgid peaks asendama, et on amortiseerunud?

Maret Vildak: Ei ole vaja praegu asendada, aga võimalik, et 1 vaja ringi tõsta (rannast maantee äärde). Enne kui keelumärk ümber tõsta, peab läbi rääkima parkla osas.

Sulev Kiviberg/Maret Vildak: Leida alternatiiv enne.

Sulev Kiviberg: Palju teeotsi on juba kinni.

Maret Vildak: Mõeldud mootorsõidukiga liiklemiseks sulgeda. Tagasi tultes, parkla osas tuleb enne läbi rääkida (kas on tagatud parkla hooldus).

Otsustati: kui leitakse alternatiivne asukoht parklale, tuleb liiklusmärk rannast tõsta maantee äärde. Selleks teha avaldus RMK metskonnale.

Piktogramm

Kristi Kurve: Kui parkla on piiritletud ja kui parkla on täis, siis sinna enam autosid juurde tulla ei saa.

Sulev Kiviberg: Loodusliku parkla eelised – kui leida alternatiivne parkla, siis looduslik kooslus taastub lihtsamate vahenditega.

Mida parkla hoolduse all on silmas peetud?

Maret Vildak: Et edasisõitmine oleks takistatud, et oleks aru saada, kus on mõeldud parkimine ja kust edasi sõita ei saa. Väikesed rannapuhkajale mõeldud parklad ei pea olema tingimata mere ääres. Tuleb leida alternatiiv.

Maret Vildak: Ebaseaduslikud lõkkekohad, piktogramm üles, et lõkketegemine keelatud.

Sulev Kiviberg: Lõkketegemise keeld on seadusest tulenev – kui ühte kohta on pandud, et keelatud, siis on igal pool keelatud.

Maret Vildak: On piiritletud ka kohad, kus on lubatud, samas kohtades, kus sagedasti tehakse, tuleb teavitada keelust.

Kristi Kurve: Mobiili rakendus (QR kood) rohkema info saamiseks.

Maret Vildak: Lahemaal Mustoja väikestes parklates on piktogramme, väga selgelt arusaadav, küsimus on, et kelle ülesanne on need panna – postid, piktogramm. Prügimajandust teeb vald ka praegu edasi, mõlemas. Kui suveks on otsus teada, siis ilmselt alternatiivses paigas.

Sulev Kiviberg: Eismal, Seljajõe ääres, Vainupeal on üleval.

Otsustati: paigaldada piktogramm lõkketegemise ja telkimise keeluga parklate asukohta (piiretele, kui parklad jäävad, või postidele)

Maret Vildak: Lähiajal kinnitada kava (järgmise aasta I poolel), üks avalik koosolek tuleb veel, kus tutvustatakse kava mustandversiooni. Selleks ajaks peab taristu lahendus ka olema selgunud.

Selja jõe maastikukaitseala
kaitsekorralduskava avalikkuse kaasamise koosolek
Karepal 04.02.2016

Koosolekut juhatas: Liggi Namm

Protokollis: Riina Pomerants

Osalejad: KeA: L. Namm, R. Pomerants, K. Jürisoo, M. Vildak, M. Lehtpuu; RMK: V. Loose; KKI: K. Kurve; Vihula vallavolikogu esimees A. Veinjärv; kohalikud elanikud: A. ja B. Saksman, A. Ojang, B. Sepp, M. Ojang, L. Lahtvee, S. Lepp, M. Kalme, A. Subbotina, J. Käna, H. Viiber, E. Kaasik, J. Seinar, J. Sikkut, O. Kasemaa.

Algus: 15.00

Lõpp: 16.15

L. Namm KKK eelnõu tutvustamine, ülevaade väärtustest, eesmärkidest, kavandatud tegevustest ja probleemidest.

Küsimuste ja ettepanekute arutelu:

O. Kasemaa: Ohuteguriks Selja jõeale on harrastuskalastus, kudeajal püütakse kala välja. Püük tuleks ära keelata.

M. Vildak: ettepanek arutada O. Kasemaa märkusi eraldi, peale koosoleku üldist küsimuste ringi, kuna neid on väga palju.

Kohalike reaktsioon paisude teema juures. Oruveski nimelist paisu Selja jõel ei ole, samuti pole Varangul olemas paisutust.

M. Vildak: Oruveski pais asub Võsu jõel, kuid võib olla sama nimega ka siin, seda ei pruugita teada. Tuleks kontrollida üle. Varangul võivad paisu jäänused vees alles olla. Paisude inventariseerimise andmed kinnitavad paisutust.

L. Namm: Registris on Uus-Möldri kinnistul Karepa külas Oruveski pais. Paisu staatus on „endine”. Kavas on selgitatud, et Oruveski pole oluline rändetõke ja selle osas mingeid tegevusi ei planeerita. Küll on aga oluline rändetõke Varangu pais, kus on näha veel ka kunagise suurema rajatise jäänused. 2012. a paisude inventariseerimise ankeedi järgi on veepiiri kõrguste vahe 65 cm.

Lisaks inimtekkelistele paisudele võivad probleemiks olla ka koprapaisud. 2015. a suvel jõel koprapaise meile teadaolevalt ei olnud.

M. Vildak: Kas kobras on Selja jõel olnud probleemiks?

Kohalike vastus on, et ei ole.

E. Kaasik (Tenno kinnistu omanik): Probleemiks karuputk, mitmed aastad on tõrjutud, kuid lahti ei saa. Kas saab toetust taotleda?

M. Vildak, L.Namm: KeA korraldab tõrjet, tõrjujad leitakse riigihankega. Kõik andmebaasis olevad alad peavad olema riiklikus tõrjes. Maa-ameti kaardilt on võimalik vaadata, võib ka KeA poole pöörduda.

H.Viiber: Poiste kinnistul on tõrjujad käinud ainult jõe ääres, kaugemad alad neid ei ole huvitanud.

M.Vildak: See võibki nii olla, et erinevates piirkondades, kus kasutatakse erinevaid tõrjumise meetodeid on tegijad erinevad. Jõe ääres ei tohi kemikaalidega tõrjuda.

O. Kasemaa: Parkla jõe suudmes tuleb likvideerida. Võimalus parkida rahvamaja juures, parkla vajab veidi laiendamist.

H. Viiber ja teised kohalikud elanikud: Ei nõustu sellega. Korralik parkla peab suudmes olema, on seal kogu aeg olnud.

M. Kalme: Randa ei saa lastega nii kaugelt tulla, peab jääma võimalus rannas parkimiseks. Mõni aeg tagasi käisime koos valla ja KeA kohapeal, keegi selles osas probleemi ei näinud.

M. Vildak: KeA seisukoht on, et kaitse-eesmärkidest tulenevalt võib parkla sinna jääda. Oleme ka vallaga rääkinud, vald on nõus seda hooldama. Meie tingimus on, et tuleb korrastada, rajada piirded. Vähemalt selle KKK perioodiks on see nii. Edaspidi, kui leitakse muu koht, võib muuta. O. Kasemaale, kui olete väga vastu, esitage põhjendatud ettepanek, mida saame kaaluda.

L. Namm: Parkla jõe suudmes on olemas ka Vihula valla ÜP.

Kohalikud: Mis saab parklast teisel pool jõge Jõemetsa sihtkaitsevööndis, seal on ka palju teeotsi? Prügikastid võiksid jääda, hoiab ala rohkem korras, sest käiakse seal nagunii.

M. Vildak: Kavas on keelumärk planeeritud viia mere äärest tee otsa. Vajalik on järelevalvet tõhustada, tuleb teha rohkem kasvatustööd, et prügi ei visataks maha jne. Mujal kaitsealadel on sama, et metsa suuri prügikaste reeglina ei panda. Saab ka vallaga rääkida, nt ajutised prügikastid suvel.

E. Kaasik: Olen keelumärkide vastu. Karepa on kuulus kuurort, kui parkimisvõimalusi ei ole tekivad tee äärde ummikud.

M. Vildak: Saab võrrelda nt Häreliiva ja kaitsealale jäävat ala, olukord on erinev. Meil on omad eesmärgid, mida peame järgima. Keeld kehtib vaid autole, jalgratastega ja jalgsi võib liikuda.

E. Kaasik: korralikult väljaehitatud parkla väärtustab ka kaitseala.

L. Namm: Jõemetsa sihtkaitsevööndis olev isetekkeline parkla on plaanis kaotada, kahjustab metsa ja pinnast. Autodega saab siis jõe idakaldal oleva parklani, mida on kavas korrastada ja parkla on olemas ka väljaspool kaitseala sadamani viiva tee ääres.

H. Viiber. Ettepanek jätta Karepa parkla alles, jõe rippisild, kustkaudu saab liikuda ka teisele poole jõge.

M. Vildak, R. Pomerants: Vihula vallaga on see olnud jutuks. KeA on ka kirjalikult eelkooskõlastuse andnud.

M. Kalme: Kas RMK ei oleks nõus lülitama ka Karepat puhkealade hulka, kuna siin on palju RMK maid. Härgliiva rand vajab samuti korrastamist.

M. Vildak: Teame, et RMK ei ole sellest huvitatud. Oleme seisukohal, et puhkekoht Härgliival võiks olla. KKI pidi selles küsimuses RMK-ga suhtlema?

Küsimused niitude hooldamise kohta (hinnad, ajad).

K. Jürisoo selgitused ja palve pöörduda konkreetsete küsimustega eraldi.

O. Kasemaa: Rahvaüritused. Ettevalmistamata kohas on lubatud kuni 50 osalejaga üritused, miks nii, mida see tähendab?

M. Vildak: Säte on kaitse-eeskirjas ja on seadusega kooskõlas. Kui ürituseks on täiendavalt vaja midagi rajada, siis selle punkti alla ei lähe.

E. Kaasik: Kuidas omal maal tõkestada harrastuskalastajaid, tulevad kõikjalt, ka sealt, kus teed pole.

M. Vildak: Eramaal sõidukitega liikumine võib toimuda vastavalt igapäevasele, väljaspool teed ei tohi nagunii sõita. Kui teele soovite panna liikumiskeelu, siis tuleb see väga selgelt ja arusaadavalt tähistada. Ainult eramaa sildist ei piisa.

Rohkem küsimusi ega ettepanekuid ei olnud.

L. Namm: **kui kellelgi on veel ettepanekuid, esitage need kahe nädala jooksul, so hiljemalt 18.02.2016.** Kaitsekorralduskava on plaanis kehtestada suvel.

O. Kasemaa tänab Keskkonnaametit suure töö eest, mis kaitsekorralduskava koostamisel on ära tehtud.

 KESKKONNAAMET

SELJA JÕE MAASTIKUKAITSEALA KAITSEKORRALDUSKAVA KOOSTAMINE

Keskonnaamet teatab, et koostamisel on Selja jõe maastikukaitseala kaitsekorralduskava. Kaitsekorralduskavaga kirjeldatakse ala eesmärgiks olevaid loodusväärtusi, nende mõjutegureid ja kaitsemeetmeid ning koostatakse tegevuste tabel, kus vajalikud tegevused on määratletud koos tõenäolise läbiviimise aja ja maksumusega.

Kaitsekorralduskava eelnõu avalikustamise koosolek toimub 04.02.2016 kell 15 Karepa rahvamajas.

Kohale on oodatud maomanikud, kohalikud elanikud, ettevõtjad ja teised asjast huvitatud.

Kaitsekorralduskava eelnõuga saab alates 26.01.2016 tutvuda Keskonnaameti veebilehel www.keskonnaamet.ee.

Lisainfo: Liggi Namm, tel 325 8404, liggi.namm@keskonnaamet.ee

Lapsed sportisid kergejõustikusarja avatu

Maakondlike talviste kergejõustikumeistrivõistluste sari avati Rakvere staadioni maneežis C-vanuseklassi (sünd 2003 ja 2004) laste võistlustega.

2003. a sündinud tüdrukute võitis Mariel Alavere (RRG) kaugushüppe (3.81) ja kuulitõuke (9.52), Jessika Einmann (REG) 60 m jooksu (9.04), Kaireen Penek (RG) 60 m tõkkejooksu (10.65) ja Karolina Põliste (RRG) kõrgushüppe (1.20).

2004. a sündinud tüdrukute võitis Helen Holzmann (RRG) parim 60 m tõkkejooksus (11.08) ja kaugushüppes (4.18). Esikoha teenis veel Paula Johanna Susi (RRG) 60 m jooksus (9.33), Berit Saar (RG)

kõrgushüppes (1.30) ja Kaireen Penek (RG) kuulitõukes (9.71).

2003. a sündinud poistest võitis Erki Rotka (RG) 60 m tõkkejooksu (9.77), kaugushüppe (4.29) ja kõrgushüppe (1.45), Roman Litvinov (RRG) 60 m jooksu (8.97) ja Rasmus Virks (Vaeküla) kuulitõuke (11.56).

2004. a sündinutest võitis Oliver Tein (V-Maarja G) 60 m jooksu (8.95), 60 m tõkkejooksu (10.31) ja kõrgushüppe (1.30), Martin Balõsev (RG) kaugushüppe (4.42) ja Joosep Eesmäe (V-Maarja G) kuulitõuke (8.73).

Homme selguvad C-klassi esimesed Eesti noortemeistrid.

Alates sellest aastast dab Eesti Kergejõustik C-vanuseklassie eraldi võistlused.

Möödunud nädalal sel osalesid meie noored toimunud kiirjooksuvõistluses Sportland Sprint, kus selgusid 60 m ja 200 m tulemuste liitmisel.

Poiste B-vanuseklassis võidukaks Robi (7.62 ja 24.54), Albert (8.73) ja kolmas (8.73).

Teise koha väärilis mused tegi tüdrukute sekkklassis võistlenud Jo (7.95 ja 26.12) ja j de arvestuses osalenud nek (8.31 ja 27.31). (

HOIAME KOKKU!

ÜLE 1000 TOOTE
PARIMA HINNAGA
PERE OSTUKORVI!
20.01-16.02

NÄDALALÕPUPAKKUMISED 21.-24. jaanuarini

SÄÄSTUKAARDIGA -25%

kalakonservid
kaltsuvaibad

**SÄÄSTUKAART -30%
PLUSSIGA***

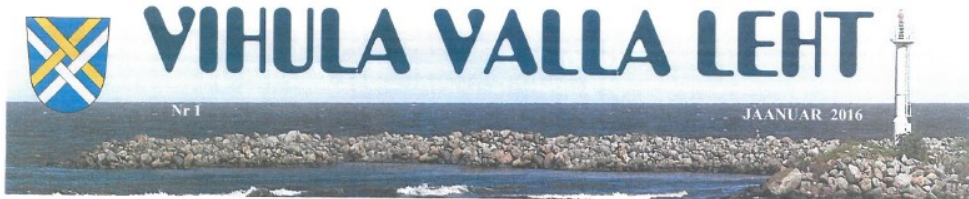
juuksevärvid

*Soodustus kehtib Säästukaart Plusliga makstes.

 MAKSIMARKET

Avatud 9-21, Lõõtspilli 2 Rakvere, tel 323 1950. Kõiki pakkumisi vaata www.etk.ee

Järgmine valimis- ja arenduskava koostamine toimub 11. veebruaril 2016 algusega kell 16.00 Võsul.

Volikogu poolt vastuvõetud otsustega saab tutvuda valla kanteleis, raamatukogudes ja valla veebilehel: www.vihula.ee.

 Vihula Vallavalitsus kuulutab välja konkursi MTÜ Arenduskoda LEADER meetmete hindamiskomisjoni liikme ja asendusliikme kohale.

Vastavalt MTÜ Arenduskoda hindamiskomisjoni liikmete kvoodile esindab Vihula vald hindamiskomisjoni 3 sektori esindaja (peab olema tegev vabatahtlusega liige) kuid kandidaate hindamiskomisjoni liikme kohale võivad esitada kõik Vihula valla territooriumil tegutsevad MTÜ-, SA-d, FIE-d, OU-d, AS-id ja Vihula Vallavalitsus.

Kandidaatide esitamise tähtaeg on 29. veebruar 2016, e-mailile vald@vihula.ee või postiaadressil Vihula Vallavalitsus Mere tn 6, Võsu 45501.

Lähem info konkursi kohta: www.vihula.ee ja www.arenduskoda.ee

Konkursi reglement: http://www.arenduskoda.ee/Data/2015/Dokumendid/Hindamis_komisjoni_liikmete_%20konkursi_reglement.pdf

3. Valljastada kasutusluba Kiva küla Kaarli kinnistul asuva

Selja jõe maastikukaitseala kaitsekorralduskava eelnõu avalikustamise koosolek Karepa rahvamajas 04.veebbruaril algusega kell 15

Keskonnaamet teatab, et koostamisel on Selja jõe maastikukaitseala kaitsekorralduskava. Kaitsekorralduskavaga kirjeldatakse ala eesmärgiks olevaid loodusväärtuseid, nende mõjutegureid ja kaitsemeetmeid ning koostatakse tegevuste tabel, kus vajalikud tegevused on määratletud koos tõenäolise läbiviimise aja ja maksumusega.

Kaitsekorralduskava eelnõu avalikustamise koosolek toimub 4.02.2016 kell 15 Karepa rahvamajas.

Kohale on oodatud maaomanikud, kohalikud elanikud, ettevõtjad ja teised osijast huvitatud.

Kaitsekorralduskava eelnõuga saab tutvuda alates 26.01.2016 Keskonnaameti veebilehel www.arenduskoda.ee.

Lisainfo: Liggi Namm, 325 8404, liggi.namm@keskkonnaamet.ee

Käsmu sadama detailplaneeringu eskiiside tutvustus

Vihula Vallavalitsus annab teada, et Käsmu külas Merekooli 1, Merekooli 3, Merekooli 4 ja Merekooli 5 kinnistu, lähitümbri ning mereala detailplaneeringu eskiislahenduse avalik väljapanek toimub ajavahemikus 26.01.2016. a kuni 09.02.2016. a Vihula vallamajas, Võsul, Mere 6 tööaegadel.

Alates 26. jaanuarist on planeeringu joonised ja seletuskiri ka kättesaadavad valla veebilehel www.vihula.ee (detailplaneeringud → menetluses olevad detailplaneeringud → Käsmu sadama DP).

Detailplaneeringu eskiislahendust tutvustav arutelu toimub 10.02.2016. a kell 17.00 Võsu Rannaklubis, Võsul, Mere tn 6, 1 korruse saalis.

Lisaks sadama detailplaneeringule tutvustatakse info korras Võsu-Käsmu jalg- ja jalgrattatee projekteerimise hetkes seisus ning valminud eskise ja Käsmu veemajandusprojekti arengut (Laane tee lõppu uue puiatähe rajamine ja Laane tee ning Põllu tänava uute veetrasside rajamine).

Kellel Käsmust Võsule transporti ei ole, palun andke teada hiljemalt 5. veebruariks 2016 telefonil 5 622 7421, vallavalitsus organiseerib transporti.

SELJA JÕE

« Tagasi

Logi sisse

MAASTIKUKAITSEALA KAITSEKORRALDUSKAVA EELNÕU AVALIKUSTAMISE KOOSOLEK

Keskkonnaamet teatab, et koostamisel on Selja jõe maastikukaitseala kaitsekorralduskava. Kaitsekorralduskavaga kirjeldatakse ala eesmärgiks olevaid loodusväärtuseid, nende mõjutegureid ja kaitsemeetmeid ning koostatakse tegevuste tabel, kus vajalikud tegevused on määratletud koos tõenäolise läbiviimise aja ja maksumusega.

Kaitsekorralduskava eelnõu avalikustamise koosolek toimub 4.02.2016 kell 15 Karepa rahvamajas.

Kohale on oodatud maaomanikud, kohalikud elanikud, ettevõtjad ja teised asjast huvitatud.

Samasisuline teade saadeti ka 19.11.2015 toimunud huvigruppide kaasamise koosolekul osalenutele (teiste hulgas ka RMK ja Vihula vallavalitsuse esindajatele) ning Karepa raamatukogu vahendusel kohalike elanike ja organisatsioonide e-mailile.

MTÜ Virumaa Rannakalurite Ühingu kiri (reg nr 7-9/16/2739) Keskkonnaametile Selja jõe maastikukaitseala kaitsekorralduskava täiendamiseks

Ettepanekud Selja jõe maastikukaitseala kaitsekorralduskava projekti juurde

Virumaa kutselised kalurid kalastavad rannikumeres, kuhu suubuvad viis lõhejõge: Narva, Puritse, Kunda, Selja ja Loobu jõgi. Neist ainsana on lõheliste kudemisrände täies ulatuses avatud Selja jõgi koos ühe haruga – Sõmeru jõega. Seoses maastikukaitseala korralduskava väljatöötamisega maakonna keskkonnaameti poolt avaneb meie arvates erakordne võimalus parandada suure püügisurve all olevate kaitsealuste lõheliste looduslikke paljunemistingimusi ja kiirenda sel teel harjuse, jõforelli, meriforelli ja lõhe populatsioonide taastumist ning edaspidist stabiliseerumist. Ideaalne oleks loomulikult lõheliste aastaringne tingimusteta püügikeeld kogu jõgikonnas, kuid selle sisseeadmine ületab vaatlusaluse kaitseala piirid.

Kuna käesoleval momendil toimub kalapüügieeskirjade täiendamine ja täpsustamine, oleks igati loogiline ühtlustada lõheliste kaitse nõuded Selja jõe maastikukaitsealal nii eeskirjades kui ka kaitsekorralduskavas.

Ettepanekud:

I Lisada kaitsekorralduskava projektile VRKÜ seisukohad ja vajadusel arvestada nendega muudatuste tegemisel tekstis.

II Kaitsekorralduskava lõplikuks esitamiseks ühtlustada muudatused uute kalapüügieeskirjadega.

VRKÜ rannakalurite seisukohad on esitatud teksti alajaotusi järgides ja lugemise hõlbustamiseks kursiivis.

1.1. *Selja jõgi on oluline kudemis- ja elupaik Euroopa tähtsusega lõhele ja jõesilmule, samuti meriforellile, jõforellile ja harjusele.*

1.1. ... ning II lisas nimetatud lõhelistele ja jõesilmule.

1.3. Huvigrupid

Kutselised kalurid soovivad püüda Selja jõel silmu.

1.4. Kaitsekord

Kaitsealal on lubatud jahipidamine ja kutselistele kaluritele jõesilmu püük. Kaitsealal on lubatud mootorita ujuvvahenditega sõitmine ainult kevadise suurvee ajal.

1.5.2. Riiklik seire.

Lisaks tehakse kaitsealal ... *lõheliste seiret*. (Kas Virumaa keskkonnaamet saaks teha sellist ettepanekut? See annaks kindlasti huvitavaid andmeid looduslike populatsioonide väljakujunemise kohta)

Lõheliste seire toimub Selja jõel kolmes seirepunktis ...

2.1. Elustik.

... kaitse – eesmärgiks on *jõesilmu ja lõheliste kaitse*.

2.1.1. Selja jõgi on üheks olulisemaks *lõheliste ja jõesilmu kudemis- ja elupaigaks*, samuti on seal oluline silmupüük kohalikul tasandil.

2.1.1.1. Maastikukaitse alal ei leidu jões kopra- ega inimtekkelisi paisusid, mis segaksid lõheliste rännet. Need väited tuleks tekstist välja jätta.

2.1.1.2. Selja jõel ohustab *lõhelisi röövpüük*, mida aitab vähendada järelvalve *tõhustamine* eriti kudemisperioodil. *Looduslike populatsioonide väljakujunemist ja tugevnemist takistab olulisel määral ka massiline harrastuspüük kalastuskaardi alusel. Vajalik oleks keelustada harrastuslik lõheliste püük kaitseala piirides, järgides keskkonnaministri määrust nr. 73.*

2.2.1.1.

Kommentaar: Enne inimtekkeliste paisude nimekirja kandmist tuleks ilmselt ära teha revisjon maastikul. Kaitseala piirides ei ole ühtegi lõheliste kuderännet segavat tõket.

2.2.1.1.1. Kaitse-eesmärkidest tuleks maha võtta kobraste ja inimtekkelised tammid.

3. *Kaitsela külastajate arvu suurendavad oluliselt kalastuskaardiga harrastajad, kelle koormus maastikule on lõheliste püügihooajal väga suur. Hooajalised mittekohalikest kalastajad sõidavad maastikuautodega läbi hooldatud ala jõe äärde ning tallavad kaldatimestikku sügavad rajad.*

Kommentaar: kui kaitsealal seada sisse kalapüügikeeld (määrus nr. 73!), kaoksid automaatselt harrastajate poolt tehtud kahjud nii kalavarudele kui ka maastikule.

Visioon ja eesmärk.

Kaitseala külastuskoormus *väheneb harrastuskalastajate arvel võrreldes praegusega olulisel määral.*

3.2. Liikluskorraldus. Üldine liikluskorraldus peaks sisaldama kahte nõuet:

a) *transpordivahenditega tohib liigelda kaitseala piires ainult selleks ettenähtud teedel*

b) *parkida tohib ainult õuealadel ja selleks ettenähtud parkimisplatsidel*

VRKÜ juhatus on seisukohal, et diskussioon parkimistingimuste muutmise üle Karepal peaks jätkuma. Senine parkimiskoht ei sobi kokku maastikukaitsealaga, selle vastu on jõe- ja mereäärsed elanikud, Kalame muuseumi kuraator Teet Veispak, kutselised kalurid. Jõeäärne tee peaks kuuluma jalakäijatele ja jalgratturitele. Kohalike majaomanike liiklusvahendid pargitakse õuemaale. Uue üldkasutatava parkla nihutamine rahvamaja juurde annab võimaluse jalakäijatele

liikuda nii jõesuhu kui ka kalasadama poole, samuti teenindaks parkla rahvamajas toimuvate suuremate ürituste korral publikut ja välistaks autode parkimise Kunda-Võle maantee äärde. Muuseumiküllastajd saavad parkida muuseumi territooriumile, vajadusel kasutaksid nad ka ligiduses asuvat rahvamaja parklat.

3.2. Telkimis- ja lõkkekohtade probleem alles vajab tõsisemat arutelu. See, mis toimub Härqliival, on tegelikult ranniku kaitse seisukohalt täielikult käest ära. Põhjaranniku kõige suurem väärtus on inimtegevusest laastamata loodus ja paljud meie hulgast ei oska seda kahjuks veel hinnata.

4.1.1.1. Riiklik seire.

Meiepoolsete parandusettepaneku üks mõte on see, et võimalikult komplekselt jälgida vee-elustiku arengut Selja jões. Seetõttu tuleks teha ettepanek laiendada seireprogrammi kõigile lõhilastele, s.t. lisaks lõhele ja meriforellile ka jõeforellile ja harjusele.

4.1.3.2. Meiepoolne lahendus on juba eelpool välja pakutud.

4.1.4.1. Kaitse-eeskirja muutmine. ***Meiepoolne ettepanek: Keelata kaitseala piirides aastaringsest igasugune kalapüük, kaasaarvatud kalastuskaartide alusel. Lubatud on ainult jõesilmu püük kutseliste kalurite poolt.***

Suureks probleemiks väikesemate forelli- ja lõhejõgedes jaoks on kujunenud nn. „loodusesõbrad“, kes päeval ja öösel käivad erivaruastusega – kummiriided, prillid, võimsad valgustid – oma jutu järgi „vaatlemas“ (või luuramas?) suudmealadel jõgedesse sisenevaid ja kudepaikades kudevaid kalu. (Keskkonnakaitse ametnikud ilmselt teavad, millised tunnelid ja rajad on sügiseti tallatud Selja jõe suudmes ja kudepaikades hndinuiadesse ja kõrkjatesse). Samuti kahlatakse süüdimatult jões, tuues põhjenduseks lausa moesõnaks saanud „loodushuvi“. Küsimus on lai ja selle lõplik lahendamine sõltub mitme ametkonna tegevuse kooskõlastamisest. Samas, seni kuni seaduseveskid jahvatavad, tuleks ***kaitse-eeskirja sisse kirjutada jõkke sisenemise ja vees viibimise keeld vähemalt lõheliste kuderände algusest kuni kudemise lõpetamiseni, s.o. alates 01. augustist kuni 15. detsembrini. Keeld ei puudutaks kutselisi silmupüüdjaid.***

4.2. Tabel 3. Eeltoodust lähtuvalt tuleks lisada esimesse lahtrisse jrk 4.1.1.1 lisada lõhe, meriforelli, jõeforelli ja harjuse seire

5. Kaitse-eesmärgiks olevate liikide nimekirja laiendamine (lõhe, meriforell, jõeforell, harjus)

Tabel 4 jrk 2.1.1.1. jõesilm ja lõhelised

Lisa I § 1 (1) II lisas nimetatud liikide jõesilmu ja lõheliste kaitse

§ 4 (5) *Kaitsealal on lubatud pidada jahti ja kutselistel kalameestl püüda jõesilmu*

(7) *Kaitseala vetel on lubatud mootorita ujuvvahenditega sõitmine ainult kevadise suurvee ajal.*

Lisa 2. Väärtuste koondtabel.

Järgides parandusettepanekuid: 2.1.1.2, teine lahter *lõhelised*, kolmas lahter *säilivad lõheliste asurkonnad ja nende elupaigad soodsas seisundis*

2.2.1.1 *Säilinud on elupaikkade hea seisund ja väga kõrge esinduslikkus kogu ulatuses.*

Lisa 3 täiendada VRKÜ ettepanekutega käesoleva kirja näol.

Lugupidamisega

Mari Sepp

VRKÜ juhatuse esimees

Võsu, 18. veebruar 2016

LISA 4. FOTOD

Foto 1. Silmutorbikud Selja jões

Foto 2. Vaade Jõemetsa sihtkaitsevööndis

Foto 3. Vaade Selja jõele ja hooldatud niitudele Karepa külas

Foto 4. Hooldamata rohumaa Pehka külas

Foto 5. Vaade neemiklinnuselt veskihoonele

Foto 6. Varangu vesiveski varemed

Foto 7. Loetamatuks kulunud kaitseala tähis

Foto 8. Ebaseaduslik lõkkekoht Jõemetsa sihtkaitsevööndis

Foto 9. Parkla Karepa külas

Foto 10. Infotahvel Võle-Vainupea-Kunda tee ääres